

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

HET ARBEIDSGERECHT (*)

Kritische beschouwingen omtrent de nieuwere wetsvoorstellen

Inleiding.

Wanneer wij hier als onderwerp van deze voordracht verkozen hebben te spreken over het arbeidsgerecht, dan is onze bedoeling drievoudig.

Allereerst vatten wij deze causerie op als een openingsles voor de studenten van onze leergang in de sociale wetgeving.

In de tweede plaats achten wij het niet van belang ontbloomt leken in recht een eerste inzicht te bezorgen in het probleem der arbeidsgerechten.

Tenslotte, in tegenwoordigheid van de even geleerde als verduidelijgende collega's, alsmede van U allen die ons met uwe tegenwoordigheid wel hebt willen vereren, willen wij een kalme bezinning naar voor brengen voornamelijk over de nieuwere wetsvoorstellen, dit alles zonder enige bedoeling van strikt wetenschappelijke visie op de te behandelen problemen. Veeleer trachten we een voorlopige synthese op te bouwen nader, en in detail, te ontwikkelen in de loop van de cursus sociale wetgeving.

Met uw goedvinden bespreken wij achtereenvolgens de terminologie
de historische inleiding tot de bestaande wetgeving
het probleem der grondwettelijkheid der werkrechtsheden

de bestaande wetgeving, althans in zoverre aangaat zending, samenstelling en bevoegdheid
de nieuwere wetsvoorstellen, t. w. deze van de Heren : Lahaye, Major, De Gryse, Tahon, en nogmaals Lahaye
en tenslotte brengen wij dan enkele bedenkingen naar voor betreffende de voormelde punten.

Het zal hierbij de geschoolde jurist niet ontgaan, dat wij, in de loop der uiteenzetting, ons ook verstaanbaar dienen te maken voor hen die de vuurdoop van het recht nog niet of althans nog niet ten genoeg van Vrouwe Justitia ontvingen !

(*) Voordracht gehouden op 5 okt. 1957 naar aanleiding van de opening van het academisch jaar 1957-58, Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen Antwerpen.

Terminologie.

Alinea 6 van artikel 21 en art. 24 van de wet van 20 september 1948, houdende organisatie van het bedrijfsleven, ter zake betwistingen bij de ondernemingsraden, duidt aan als bevoegd om betwistingen van bijzondere aard te beslechten : *het arbeidsgerecht*.

Nochtans bestaat er op dit ogenblik in België geen rechterlijke instantie die de naam « arbeidsgerecht » draagt.

Al blijft het natuurlijk mogelijk dat de wetgever daartoe zal overgaan, toch dient men voor de huidige wetgeving aan voormelde beschikking een betekenis te geven en wel in de zin dat haar normen effect sorteren kunnen, eerder dan dode letter te blijven.

Ter zake wet organisatie bedrijfsleven blijkt bevoegd te zijn de *werkrechtersraad* en alles zal dienen te geschieden volgens de regelen door de wet op de werkrechtersraad voorgeschreven. (1)

In die omstandigheden geven wij er bijgevolg de voorkeur aan, wanneer wij over de bestaande wetgeving spreken, de oude benaming *werkrechtersraad* (raden) te gebruiken.

Echter niet het meer volkse *goedmannenraad*.

Daar waar, de lege ferenda, de nieuwere wetsvoorstellen worden besproken, lijkt de term *arbeidsgerecht* beter geschikt.

Historische inleiding.

De werkrechtersraden zijn van Franse oorsprong. Te Lyon namelijk bestond het zogenaamd « tribunal commun », samengesteld uit rechters behorend tot de industrie en dat de geschillen tussen de werkgevers en de arbeiders der zijdefabrieken beslechtte. (Magrez : De werkrechtersraden - Problemen, april 1950.)

Zeer tot ongenoegen van de handelaars te Lyon verdween dit tribunaal door de gekende wet « Le Chapelier » van het jaar 1791, die de vernietiging van iedere soort van corporatie onder de burgers van een zelfde staat of beroep tot grondbeginsel uitriep van de Franse staatsinrichting. (Van Goethem : Kath. Encycl. v^o Chapelier Le.)

Door de wet van 18 maart 1806 richtte Napoleon de werkrechtshoofden opnieuw in en breidde door een later dekreet van 11 juni 1809 deze maatregel over gans Frankrijk uit. (Magrez, art. cit.)

De werkrechtshoofden te Lyon werd gelast om de individuele geschillen te beslechten, die kunnen oprijzen tussen werkgevers en werknemers. Hij had ook voor opdracht de bewaring van de tekeningen en modellen der lokale zijde-industrie. (Van Goethem — Beginselen van Sociale Wetgeving. 1938 - p. 359.)

De eerste werkrechtshoofden in ons land werd in 1810 te Gent opgericht en het zou, met uitzondering van Brugge, nog enkele tientallen jaren duren, alvorens andere steden volgden. (Dr S. Scholl: De Gentse werkrechtshoofden de oudste van België. — De Gids op Maatschappelijk Gebied, nov. 1956.)

Tot de wet van 9 april 1842 bleef de keizerlijke wetgeving op de twee raden te Gent en te Brugge verder toepasselijk (Magrez: art. cit.)

Nochtans diende de bestaande toestand na de Belgische Omwenteling geregulariseerd te worden daar de voormelde raden opgericht waren door dekreet, terwijl art. 94 van de Belgische grondwet voorzag dat geen rechtbank kan worden opgericht tenzij door een wet. (Van Goethem, op. cit., p. 359.)

Derhalve legde de regering aan de wetgevende kamer een ontwerp van wet voor, waaruit de wet van 9 april 1842 over de werkrechtshoofden zou ontstaan. De regering werd gemachtigd met inachtneming van de dekreten van 11 juni 1809, 3 augustus en 5 september 1810, een werkrechtshoofden op te richten te Aalst, Antwerpen, Aarlen, Brussel, Charleroi, Kortrijk, Lokeren, Luik, Leuven, Bergen, Namen, Oostende, Ronse, Sint-Niklaas, Doornik, Verviers en Spa.

Zoals terecht werd opgemerkt (Scholl, art. cit. p. 1068) hield de wet van 9 april 1842, behalve de oprichting van 17 nieuwe raden en de uitbreiding van de bevoegdheid aan de Bestendige Deputatie toegekend, geen zeer grote veranderingen in; het was veel eerder een aanpassing aan de sedert 1830 geschapen toestand. De wet van 9 april 1842 werd herhaaldelijk aangevuld en gewijzigd. O. m. door:

de wet van 7 februari 1859.

(Vilain: Guide théorique et pratique des conseils de prud'hommes. 1861.)

Deze wet voert de paritaire samenstelling in. Naar luidt art. 3 van deze wet worden de werkrechtshoofden gevormd uit minstens 6 en hoogstens 16 leden, gekozen onder de arbeiders.

Om te kiezen moest men kunnen lezen en schrijven. Art. 47 al. 3 voorzag de voorziening in beroep, in te stellen voor de handelsrechtbank.

Wanneer een boete was uitgesproken, diende beroep aangetekend te worden voor de correctionele rechtbank van eerste aanleg. (art. 44 al. 1)

In 1859 werd ook het vraagstuk der grondwettelijkheid van de werkrechtshoofden weder opgeworpen, vraagstuk waarover verder meer zal gezegd worden.

Andere wetten dagtekenen van

wet 31 juli 1889

Delcroix: Loi organique des conseils de prud'hommes du 31 juillet 1889. — Gand 1890.

Hubert: Les conseils de prud'hommes. — Brux. 1906.

wet 11 juni 1896

wet 15 mei 1910

Capart M.: Traité juridique et pratique des conseils de prud'hommes. — Dowit, Brux. 1919, 8°, 440 p.

Delcroix: Loi organique des conseils de prud'hommes du 15 mai 1910. — Formation des listes des électeurs. — Opérations électorales. — Gand 1911.

Wauwermans P. et Léger L.: Les conseils de prud'hommes. — Gand 1910.

Door de wet van 15 mei 1910 werd de rechtsmacht van de werkrechtshoofden uitgebreid tot de handelaars, degenen die een ambacht uitoefenen, de apothekers, de tuiniers, de haarkappers (art. 2, al. I) en de bedienden (art. 4).

Werkrechtshoofden van beroep werden opgericht, die op dezelfde wijze waren samengesteld als de gewone raden (art. 102).

Een volledige herziening van de wetgeving gebeurde door de wet van 9 juli 1926, thans nog van kracht (verschenen in het Staatsblad van 19-7-1926). (2)

Chomé A. et Laterre G.: Les conseils de prud'hommes, exposé et commentaire sommaire de la loi organique du 9 juillet 1926, de la loi du 25 juin 1927 et de l'arrêté royal du 25 mars 1927, modifié par celui du 11 juillet 1927. — L'Eglantine, Bruxelles 1927, 8°, 142 p.

Wauwermans P. et Léger L.: Les conseils de prud'hommes. Commentaire de la loi du 9 juillet 1926 modifié par celle du 25 juin 1927. — Dewit, Bruxelles, 1927, 239 p.

Rép. pr. dr. b. t. II 812-849: v°: Conseils de Prud'hommes.

M. Magrez: De werkrechtshoofden. (bespreking: R. W. 4-3-1951 kol. 1005)

Van Goethem en Gysen: Arbeidsrecht. Antwerpen. Brussel 1951.

De Swaef - Magrez - Stranart: Les Nouvelles. Droit Social T. II Les Juridictions du Travail. 1952. — Larcier, Bruxelles.

R. Geysen: De Contracten der Arbeiders en de Arbeidsgerechten. — Uitg. Standaard-Boekhandel 1947, 344 bl.

De grondwettelijkheid der werkrechtshoofden.

In zijn bijzonder degelijke en volledige studie over het probleem der arbeidsgerechten, verschenen in het R. W. van 28 okt. 1956, kol. 337, stipt de Heer Francis De Weert, assistent aan de vrije universiteit te Brussel, aan dat de grondwettelijkheid der arbeidsgerechten heden niet meer in twijfel getrokken wordt. Enkele jaren te voor (1934) lazzen wij nochtans in het gekend handboek over Burgerlijk Procesrecht van Prof. Van Bauwel (T. I n° 75 p. 123) dat die grondwettelijkheid zeer betwistbaar is.

En enkele maanden geleden, n.l. op 10 februari 1957, drukte Prof. Limpens in het Journal des Tribunaux p. 95 zich eveneens zeer sceptisch uit betreffende die z.g. grondwettelijkheid der arbeidsgerechten.

Het vraagstuk blijft dus open en de argumenten pro en contra dienen overwogen te worden.

Onze grondwet vermeldt nergens het bestaan van werkrechtshoofden, terwijl zij in art. 105 wel spreekt over de rechtbanken van koophandel en bepaalt dat de wet hun inrichting, hun bevoegdheden, de wijze van benoeming van hun leden en de duur van het ambt van deze leden regelt.

Wat zeggen nu de voorstanders van de grondwettelijkheid der w.r.r.?

Eenvoudig dit: dat men dient aan te nemen dat de w.r.r., alhoewel niet uitdrukkelijk vermeld in de grondwet, begrepen zijn onder de handelsrechtbanken, waaruit ze stammen.

Orban in zijn bekend commentaar over het grond-

wettelijk recht in België (Le droit constitutionnel de la Belgique p. 596) leidt uit die bevestiging logisch af dat de w.r.r. uitsluitend bevoegd zijn, wanneer het betreft personen uit de handels- of industriële wereld. Vermits de w.r.r. slechts grondwettelijk zouden zijn ten titel van handelsrechtbanken, zo mag, aldus uitdrukkelijk Orban, de bevoegdheid niet uitgebreid worden tot het personeel of de bedienden van de landbouw, of tot hen die behoren tot de openbare besturen of instellingen, noch tot de bedienden van enig ministerie, klerken van notariële studies, enz. ...

Onnodig hier te zeggen wat a fortiori Orban zou gedacht hebben nopens de grondwettelijkheid van een wetsvoorstel waarbij beoogd wordt de arbeidsgerechten ook strafrechtelijk bevoegd te maken in sociale aangelegenheden.

Toekenning van zulke bevoegdheid adviseert desalniettemin de Nationale Arbeidsraad in zijn vergadering van 5 juli 1956 onder het voorzitterschap van dhr Fuss, althans die leden van de raad die de werknemers vertegenwoordigen ...

Terloops weze opgemerkt dat zulke nieuwe, niet wenselijke, laat staan juridisch niet verdedigbare strafrechtelijke bevoegdheid, niet mag verward worden met het huidig bestaande recht van de w.r.r. krachtens art. 47 met een boete van 1 tot 25 Fr. te beteugelen elke daad van ontrouw, elke erge tekortkoming aan de beroepsplichten en elke daad die de orde en het gezag in de werkplaats aantast.

Unaniem beschouwen de juristen die maatregel als louter disciplinair, als behorend tot het z.g. tuchtrecht, waardoor die maatregel dan ook niet valt onder de grondwettelijke norm of er in enigerlei mate strijdig mede is.

Tegenstanders van de grondwettelijkheid der w.r.r. kunnen genoteerd worden van bij het ontstaan af van onze grondwet. Zeer typisch gekozen lijkt ons uit de Pasinomie van de jaren 1830-1831 p. 201 het uittreksel dat prof. Limpens in zijn reeds eerder genoteerd artikel weergeeft. (J. T. 10-2-1957 p. 91 voetnoot 37)

Schrijver van het geciteerde antwoordt affirmatief op de vraag of de grondwet met enkel de rechtbanken van koophandel te behouden de w.r.r. heeft willen opheffen, die krachtens art. 34 van de wet van 18 maart 1806 in enkele steden bestonden.

Art. 30 gr. w. : de rechterlijke macht wordt door de hoven en rechtbanken uitgeoefend ...

gecombineerd met de art. 92 : alle geschillen over burgerlijke rechten behoren bij uitsluiting tot de kennisneming van de rechter

93 : alle geschillen over staatsburgerlijke rechten behoren tot de kennisneming van den rechter, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen;

en 94 : geen rechtbank, geen tot eigenlijke rechtspraak bevoegd lichaam kan worden ingesteld dan uit kracht van een wet. Buitengewone rechtbanken noch commissiën kunnen, onder welke benaming ook, in het leven worden geroepen.

Deze art. laten toe te besluiten dat het inzicht van de grondwetgevende macht was, met ingang van de dag waarop de grondwet uitvoerbaar zou zijn, en behoudens het uitdrukkelijk vermelde tegenovergestelde geval, alle contentieuze rechtsmacht te doen verdwijnen die niet zou toegeschreven zijn aan de gewone hoven en rechtbanken.

Wat er ook van weze, het vraagstuk van de grondwettelijkheid der w.r.r. zal wel altijd academisch gesteld blijven, vermits, zoals men weet, de rechterlijke macht, volgens ons hoogste Hof, het Hof van

Cassatie (zie o. m. Cass. 10-12-1928, Pas. 1929 I 36) niet te oordelen heeft over de grondwettelijkheid der wetten en het haar derhalve niet behoort na te gaan of een rechtsmacht — zoals ook b.v. de w.r.r. — ingesteld werd door schending der grondwet. En het kan niet geloofd worden dat de w.r.r., alhoewel zij geen volheid van rechtsmacht (zie over dit begrip Cass. 14 april 1955, J. T. 18 sept. 1955 p. 494 mat. noot get. E. Gutt) bezitten zoals de rechtbanken van eerste aanleg, die thans onder de wet van 15 maart 1932 zich voor geen enkel geschil meer onbevoegd moeten verklaren (Van Bauwel, op. cit. t. II n° 240 p. 14), niettemin rechtbanken zijn in de volle zin van het woord (Cass. 11 juni 1896, Pas. 1896 I 217 — Capart op. cit. — Abel et Lagasse : Code Industriel Belge, Brux. 1927-1930 — geciteerd in Rép. pr. p. dr. b. v° Conseil de prud'hommes - nr 6). Zij bezitten inderdaad de macht om te verzoenen en om te vonnissen en de uitvoering van hun vonnissen wordt door de openbare macht verzekerd (Magrez, art. cit.).

* * *

Laat ons thans een woord zeggen over de bestaande wetgeving.

Niet met de bedoeling natuurlijk een volledige — zij het uitteraard van zaken een beknopte — uiteenzetting aan te bieden van al de ter zaken vigerende wetsbeschikkingen.

Behandeld, of iever aangestipt, wordt slechts zending, samenstelling en bevoegdheid van de w.r.r.

Voor sommigen onder het gehoor slechts een herinnering, voor anderen een eerste kennismaking, zo lijkt het ons nochtans niet overbodig al weze het maar om een betere vergelijking toe te laten van de bestaande normen met de hoofdlijnen van de nieuwere wetsvoorstellen.

Bestaande wetgeving.

Zending. — Samenstelling. — Bevoegdheid.

I. Zending.

A.

Art. I van de organieke wet zegt met zoveel woorden : de w.r.r. worden ingesteld om bij wijze van verzoening, of, zo niet, bij vonnis te beslechten de arbeidsgeschillen oprijzende hetzij tussen de werkgevers, enerzijds, en hun werklieden of bedienden, anderzijds; hetzij tussen werklieden, tussen bedienden of tussen werklieden en bedienden.

Dit is ongetwijfeld de voornaamste taak van de w.r.r. Te beklemtonen valt het inzicht van de wetgever dat de hoofdbekommernis moet zijn door middel van verzoening het geschil te beslechten. Het is slechts bij gebrek aan verzoening dat vonnis mag geveld worden. In diezelfde geest richtte de wet ook het z.g. *verzoeningsbureau* op : geen zaak mag voor een van de kamers van de w.r. worden gebracht, vooraleer partijen voor het verzoeningsbureau worden geroepen (art. 35). Deze beschikking is van openbare orde : een geschil rechtstreeks voor de bevoegde kamer gebracht mag niet behandeld worden en die kamer zou zich van rechtswege onbevoegd moeten verklaren.

In de praktijk gaat het zo :

1. allereerst maakt een klager zijn klacht schriftelijk of mondeling over aan de griffier van de w.r.

2. de griffier roept de beide partijen op door eenvoudig schrijven, waarin worden aangegeven plaats, dag en uur der verschijning, naam, beroep en verblijfplaats en de korte opgave van het voorwerp van het geschil.

3. de partijen verschijnen in persoon, of kunnen zich in geval van wettelijke verhindering doen vertegenwoordigen door een werkman, bediende of werkgever (art. 53).

4. wordt een verzoening bereikt, dan wordt hiervan proces-verbaal opgemaakt en de zaak is afgelopen.

5. ingeval er geen verzoening kan worden bereikt, wordt de zaak voor de bevoegde kamer gebracht, die eerst — zoals gezegd — tot de berechtiging van het geschil overgaat wanneer zij op haar beurt alle middelen tot verzoening heeft beproefd (art. 55 lid 2).

B.

Blijkt dus de verzoening, en ondergeschikt de beslechting van het geschil door vonnis, de hoofdzending van de w.r.r., zo werd haar nochtans ook toevertrouwd het bewaren of beschermen van de eigendom der nijverheidstekeningen en modellen. De bepaling van wat wij moeten verstaan door nijverheidstekeningen en modellen wordt gegeven door de b. w. van 30 jan. 1935, t. w.: alle schikkingen van lijnen, van figuren, van kleuren en van plastieke vormen, getekend, aangebracht, gegraveerd, gebeeldhouwd, gedreven, gegoten, geborduurd, enz., welke voor doel hebben aan een product een nieuw voorkomen of een eigenaardige vorm te geven.

Stippen wij nog aan dat sinds de b. w. van 30 jan. 1935 (art. 4) de deponering of de nederlegging ter griffie van de w.r.r. van de tekeningen of modellen fakultatief is. (R. Van de Putte: Nijverheidsrecht p. 77 en v.)

Buiten hetgeen door latere wetgeving haar opgelegd werd (3), heeft de w.r.r. nog enkele opdrachten.

Hier weze gewezen:

a. op art. 49 van de basiswetgeving die de mogelijkheid voorziet voor de w.r.r., om op aanvraag van de betrokken partijen, als verzoenings- en arbeidsraad op te treden voor geschillen die niet behoren tot de bevoegdheid van de raad.

b. Bij zwaar vergrijp aan de beroepsplichten kan de w.r.r. beteugelend optreden (art. 47). Reeds vermeldend we dat de voorziene boete van 1 tot 25 fr. juridisch enkel als een tuchtstraf aangezien wordt.

— Daar waar elders de betwistingen, bij ontstentenis van het bestaan van een w.r.r. kunnen gebracht worden, naargelang de gewone regelen van bevoegdheid voor het vrederecht of de rechtbank van eerste aanleg, behoort de bevoegdheid tot het nemen van tucht-sancities uitsluitend tot de w.r.r. en zullen dus noch de vrederechter, noch de rechters van eerste aanleg een disciplinaire straf kunnen opleggen. (burg. rechtb. Luik 5 nov. 1953, J. T. 20 dec. 1953 p. 682).

— De tuchtvonnissen zijn vatbaar voor verzet en voor beroep (art. 48).

c. Tenslotte, alhoewel wegens de uitbreiding van de partitaire commissies, zulks nog zelden zal voorvallen, blijft o. i. de mogelijkheid bestaan dat de w.r.r. door de regering om advies kunnen verzocht worden over vraagstukken of ontwerpen betreffende de arbeid.

II. Samenstelling.

Kamers. Ziehier de wetteksten:

art. 7: elke w.r.r. is verdeeld in 2 kamers, een voor

de werklieden en een voor de bedienden. De koning kan in de schoot van een raad speciale kamers inrichten.

art. 42: de betwistingen tussen bedienden en werklieden worden beslecht door een bijzondere kamer, samengesteld uit vertegenwoordigers van beide geïnteresseerde groepen uit de raad.

Naar luid van art. 8 van de organieke wet is de werkliedenkamer samengesteld uit 6 tot 12 rechters en een rechtskundige bijzitter.

Het k. b. van 10 maart 1928 heeft het juiste aantal rechters bepaald.

Wij hebben reeds vermeld het bestaan in de schoot van elke w.r.r., van een *verzoeningsbureel* dat voor elke kamer gevormd wordt en samengesteld is uit een werkrechter-werkgever, en, volgens het geval, uit een werkrechter-werkman of een werkrechter-bediende (art. 50). De zitting wordt bijgewoond door een griffier of een adjunct-griffier (art. 50 al. 6).

Rechters.

Wat nu de werkrechters betreft: art. 10 bepaalt dat de leden van de w.r.r. aangeduid worden door verkiezing. De wet schrijft verder voor welke de verkiezingsvoorwaarden en de voorwaarden tot verkiesbaarheid zijn.

De leden-werkgevers en de leden-bedienden of werklieden worden respectievelijk gekozen door de werkgevers en door de bedienden of werklieden. Om verkiesbaar te zijn dient men kiezer en 25 jaar oud te zijn; om kiezer te zijn moet men werkgever, bediende of werkman zijn, alsmede Belg en 21 jaar oud (Van Goethem: op. cit. p. 361).

Voorzitters.

Elke w.r.r. telt 2 voorzitters benoemd door de koning op voordracht van de raadsheren. Een candidatuur wordt voorgedragen door de leden-werkgevers, de andere door de leden-bedienden en werklieden. De voorzitters wisselen elkaar om het jaar af en hun mandaat eindigt bij de hernieuwing van de raad. (Van Goethem; op. cit. p. 361).

Rechtskundige bijzitters.

Worden de werkrechters bij verkiezing aangeduid, de rechtskundige bijzitter of adviseur daarentegen wordt bij iedere kamer door de koning benoemd (art. 26). De rechtskundige bijzitter moet doctor in de rechten zijn en van Belgische nationaliteit.

Zij hebben raadgevende stem, en bij staking van stemmen beslist hun stem.

De rechtskundige bijzitters zijn geen magistraten. Benoemd door de koning kunnen zij door hem worden afgezet. (Magrez: art. cit. p. 389).

Het nut dat de aanwezigheid van een rechtskundig element bij de buitengewone rechtsmachten kan opleveren, werd steeds erkend, daar aldus naast de stem van de billijkheid ook deze van het recht kan gehoord en de gevestigde gewoonten kunnen geëerbiedigd worden en het aldus ook mogelijk is om een rechtspraak, die op wetteksten berust, te vormen en te behouden.

Deze beschouwingen rechtvaardigen ook de aanwezigheid van een burgerlijke rechter in de kriegsraad of in het krijgshof en van een referendaris, doctor in de rechten in de handelsrechtbank. Het voordeel van dergelijk stelsel heeft de wetgever er toe aangezet het ook in te voeren bij de w.r.r. (Aldus Capart in zijn

bekend Traité over de w.r.r. p. 64 vlg. vertaling bij Magrez art. cit. — Problemen, juni 1950, p. 388).

Andere schrijvers drukken zich ietwat minder eerbiedig uit. Prof. Van Bauwel (Schets van de rechterlijke inrichting — R. T. 1929 p. 32) aarzelt niet te noteren dat de jurist is als het brevet van onbevoegdheid aan de lekenrechtspraak gegeven. Wel vindt hij het theoretisch een mooi ideaal door de betrokken partijen, de kwestie die hen verdeelt, door onderlinge verstandhouding te doen oplossen, maar als ware sociale rechter vermeldt hij de vrederechter, de man die streek en volk kent, die onafhankelijk en buiten de politieke twisten staat, die oog en hart heeft voor de sociale noodwendigheden.

Terloops weze aangestipt dat Prof. Van Bauwel geen voorstander was van de w.r.r., waarvan hij o.m. vond dat hun inrichting niet beantwoordt aan de vereisten van een goed en snel proces-recht en een aantal betwistingen over bevoegdheid medebrengt, die in een goede organisatie te vermijden zijn.

Welke mening men ook is toegedaan, duidelijk blijkt dat de houding die men aannemen zal tegenover de verder te bespreken nieuwere wetsvoorstellen over de w.r.r. of arbeidsgerechten, medebepaald zal worden door eigen oordeel over wat men genoemd heeft het probleem der *ambtelijke of beroepsrechters en de leken- of volksrechters*.

Bedoeld wordt de deelneming aan de rechtsbedeling van personen die geen rechtsgeleerde opleiding hebben genoten, en die, in tegenstelling met de magistraten, een tijdelijke of onvaste plaats in de rechterlijke wereld innemen. (Van Bauwel: art. cit. p. 23).

Ook de jurist is vatbaar voor beroepsdeformatie en ik veroorloof mij hier een beschouwing te lezen uit een van de merkwaardige werken van Prof. Pompe, de zo gunstig gekende Nederlandse hoogleraar. In zijn boek *«Het nieuw tijdperk en het recht»* (Amsterdam 1945) p. 75, wijst hij op de schaduwzijden van dit vak.

De jurist — aldus Prof. Pompe — is geneigd tot conservatisme, loopt gevaar van generaliseren, hij is om beide redenen vatbaar voor verstarring, welke hem de bevoeglijkheid van geest zou ontnemen, noodzakelijk om de bonte verscheidenheid der feiten en personen en den levenden, dus steeds veranderenden, stroom der ideeën en waarderingen volgens de daaraan toekomende werkelijke betekenis te beoordelen. Hij is op grond van zijn academische studie en tevens in verband met zijn ambtelijke positie geneigd, te veel waarde te hechten aan het geschreven recht en te weinig aan het vagere, doch ook levender, ongeschrevene.

Hiertegenover zijn — gelukkig — vele voordelen. De overheid heeft de gelegenheid de bekwaamsten en de meest rechtschappen voor het gewichtig rechterambt te kiezen, in het corps der rechterlijke ambtenaren kan zich een traditie ontwikkelen, waardoor de geest van deze ambtenaren zich op hoog peil kan handhaven, de juridische vorming, aan de universiteit verkregen, geeft een belangrijke waarborg voor kennis en begrip van wet en recht.

III. Bevoegdheid.

Te onderscheiden valt :

- de materiële bevoegdheid of de bevoegdheid *ratione materiae*
- de territoriale bevoegdheid of de bevoegdheid *ratione loci*
- de persoonlijke bevoegdheid of de bevoegdheid *ratione personae*

— de bevoegdheid met betrekking tot het geldelijk bedrag: *ratione summae*.

Laten wij ter intentie van de niet-juristen allereerst een korte omschrijving geven van wat onder deze verschillende bevoegdheden dient te worden verstaan.

Wij kunnen dit niet beter doen dan aan de hand van onze beide Vlaamse sommiteiten op dit gebied: Prof. Van Bauwel: *Procesrecht II* n° 232 en vnl. Mr Van Lennep, wiens standaardwerk *Belgisch Burgerlijk Procesrecht*, in 9 delen onontbeerlijk is voor wie met dit deel van het recht wil vertrouwd geraken. (Biz. ter zake: deel VIII Bevoegdheid. Ook R. T. 1956 n° 5/6 p. 524).

De bevoegdheid wordt omschreven als de omvang of het deel van de rechtsmacht aan een bepaalde rechtbank of rechtscollege toebedeeld.

De bevoegdheid ratione materiae

of naar het voorwerp van het geschil — ook nog volstrekte bevoegdheid genoemd — wordt door de wet aan de verschillende rechtscolleges toebedeeld in functie van de aard, het voorwerp of het belang der geschillen of vorderingen (Van Lennep art. cit. n° 154).

De bevoegdheid ratione loci

of de plaatselijke of territoriale bevoegdheid is de bevoegdheid toegekend aan een rechtscollege van een bepaalde plaats in functie van :

1. de aard van het geschil
2. het voorwerp van de betwisting
3. de woonplaats van de verweerder
4. de hoedanigheid van een der partijen
5. de noodzakelijkheid van de eenheid van de be-rechting. (Van Lennep, art. cit. n° 166).

Bij de *bevoegdheid ratione personae* duiden wij aan de personen die voor de raad justitiabel zijn en bij de *bevoegdheid ratione summae* vermelden wij of het bedrag der wedde een rol speelt.

Aangaande het karakter van de w.r.r. is het van belang te noteren dat zij een uitzonderingsrechtsmacht is en haar bevoegdheid dus beperkt blijft tot wat door de wet bepaald wordt als vallend onder die bevoegdheid. (Van Lennep art. cit. p. 700).

Bevoegdheid ratione materiae.

De wet duidt de betwistingen aan waarvoor de w.r.r. bevoegd is (art. 43 wet 9 juli 1926).

Het zou te lang uitvallen de 9 paragrafen van dit artikel volledig te lezen of zelfs maar beknopt weer te geven. Paragraaf I dient nochtans integraal ter kennis gebracht te worden :

De w.r.r. nemen kennis :

1° van de geschillen betreffende de leercontracten, het arbeidscontract en alle andere dienstcontracten, met uitsluiting van de rechtsvorderingen tot vergoeding van schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen.

Uit de verklaringen door de minister van nijverheid en arbeid bij de bespreking van de wet van 1910 afgelegd, mag afgeleid worden dat de w.r.r. slechts bevoegd is, indien de volgende 2 voorwaarden vervuld zijn :

- 1) dat er een dienstverhursingscontract tussen beide partijen bestaat of bestaan heeft en
- 2) dat het geschil tijdens of ter gelegenheid van dat contract ontstaat. (zitting 16-12-1908. Parl. Hand. Kamer, 306).

Wij noteren ook dat alle onderhandelingen tussen

werkgevers en arbeiders tot het tegenbewijs geacht worden op het arbeidscontract betrekking te hebben. (Rép. prat. dr. b. v° Cons. de prud'h. n° 199. — Van Lennep : R. T. 1956, nrs 5-6 p. 709 n° 100).

Bevoegdheid ratione personae.

Volgens de bewoordingen van art. I van de wet van 9 juli 1926 zijn de w.r.r. bevoegd voor alle geschillen die omtrent de arbeid oprijzen, hetzij tussen de werkgever en de werklieden, hetzij tussen de werklieden en de bedienden, hetzij tussen de werklieden enerzijds en de bedienden anderzijds. (4)

De wet geeft in art. 2, 3 en 4 de personen aan die de hoedanigheid hebben van werkgevers, werklieden en bedienden en van die rangschikking mag niet afgeweken worden. (Cass. 28 mei 1931, Pas. 1931 I 189, advies Proc. G. Leclercq.)

Er is hier wat men noemt een vermoeden juris et de jure, d.w.z. een onweerlegbaar vermoeden en de rechter moet niet meer onderzoeken of de functies meer geestesarbeid dan handenarbeid mee brengen.

Over de *bevoegdheid ratione loci*, dus wat de plaats aangaat, spreekt art. 44.

In het kort mag men zeggen dat de w.r.r. bevoegd is over de arbeidsgeschillen die in zijn omschrijving ontstaan t.t.z. de omschrijving waar de arbeid wordt uitgeoefend of tenminste gewoonlijk uitgeoefend wordt.

Ratione summae.

Vroeger was voorzien dat de w.r.r. bevoegd waren voor de bedienden wier wedde 72.000 fr. per jaar niet overschreed (b. w. 28-2-1947).

Bij de wet van 18-3-1950 wordt deze bepaling weggelaten zodat de w.r.r. bevoegd zijn betreffende de bedienden ongeacht het bedrag van hun wedde. (5) (6)

Het voormelde bedrag, door de wet van 11 maart 1954 (Staatsblad 20-3-1954) op 180.000 fr. gebracht, behoudt nochtans zijn belang om te bepalen onder welk statuut die betrokken bediende valt.

Inderdaad slechts zo zijn wedde 180.000 fr. niet overschrijdt, wordt zijn toestand beheerst door de wet van 7 augustus 1922 op het bediendencontract.

De nieuwere wetsvoorstellen.

Bespreking van de nieuwere wetsvoorstellen kan doelmatig gebeuren aan de hand van de vergelijken-de studie die het Verbond der Belgische advocaten onontbeerlijk achtte alvorens stelling te nemen in verband met de sociale rechtsmacht en meer bepaaldelijk met de vraag of het niet te verkiezen valt de sociale geschillen naar de gewone rechtsmachten te verwijzen. (Omnia Fraterne — maart 1957)

Niet minder dan 5 voorstellen dienen te worden besproken : n.l. de voorstellen van de Heren : Lahaye, Major, De Gryse, Tahon en een tweede voorstel Lahaye, alsmede amendementen van de Heer Desruelles.

Wat beogen nu deze wetsvoorstellen ?

De beperkte tijd van een openingsles dwingt ons natuurlijk ons enkel te houden aan de hoofdlijnen. Wij drukken dan ook vooral op samenstelling en bevoegdheid, parallel met de uiteenzetting van de bestaande wetgeving.

I. Voorstel Lahaye.

Het eerste wetsvoorstel Lahaye strekt er niet toe de w.r.r. af te schaffen; zij blijven bestaan, maar hun

verdeling wordt aangepast aan de algemene administratieve en gerechtelijke groepering : kanton, district, arrondissement.

Samenstelling.

Iedere kamer van de w.r.r. zal worden voorgezeten door een doctor in de rechten door de koning benoemd. De voorzitters zijn magistraten die met de referendarissen van de koophandelsrechtbanken worden gelijkgesteld.

De huidige rechtskundige bijzitters zouden van rechtswege voorzitter worden.

Bevoegdheid.

Voor wat de bevoegdheid aangaat, zal de koning aan de w.r.r. rechtsmacht verlenen over alle geschillen die thans aan de jurisdictionele commissies voorgelegd worden. Deze overdracht zal geschieden naarmate de koning het gepast acht er toe over te gaan. Hij zal op dezelfde wijze rechtsmacht verlenen aan de w.r.r. voor de geschillen i. z. arbeidsongevallen, kinderbijslag en maatschappelijke zekerheid.

II. Voorstel Major.

Niet zonder reden schreef Mr Van Baarle van de balie van Antwerpen dat het voorstel Major als een hoogtepunt beschouwd kan worden in de reeks der voorstellen die strekken tot een nieuw op te richten arbeidsgerecht. (Van Baarle, R. W. art. cit. kol. 1755.)

Volgens dit voorstel worden zetel en rechtsgebied vastgesteld bij kon. besl.

Het beroep zou onderworpen zijn aan één arbeidshof dat zetelt te Brussel. De w.r.r. zouden samengesteld zijn uit onafzetbare rechters, voor het leven door de koning benoemd en die bijgestaan worden door verkozen assessoren die de sociale groep vertegenwoordigen waarvan een lid belang heeft bij het geschil.

De magistraten zetelen de kamers voor.

Geen voorziening in Cassatie is mogelijk in burgerlijke zaken. Daarentegen werd voorzien een vordering in nietigverklaring voor het Hof, zetelend met verenigde kamers.

De amendementen Desruelles schaffen dit beroep tot nietigverklaring af en regelen tevens de voorziening in cassatie in burgerlijke zaken.

Het voorstel Major beoogt de arbeidsgerechten niet alleen civielrechtelijk bevoegd te maken voor een lange reeks gevallen uit de sociale wetgeving, maar bovendien wordt de bevoegdheid der arbeidsgerechten en van het arbeidshof uitgebreid tot strafzaken (art. 8). De lijst der inbreuken op de sociale wetgeving die tot de bevoegdheid van het arbeidsgerecht behoren zal worden vastgesteld bij kon. besl., behalve indien het inbreuken betreft die verband houden met misdrijven, die buiten hun bevoegdheid vallen of indien de overtreders onder aanhoudingsbevel staan.

De rechtbank vonnist steeds in eerste aanleg in strafzaken.

Ook voorziet het voorstel dat zowel bij het hof als bij het arbeidsgerecht een parket wordt opgericht, aan het hoofd waarvan staan respectievelijk een Procureur-Generaal en een substituut van de Procureur-Generaal die de titel draagt van Procureur van de Arbeid. Hun taak bestaat hoofdzakelijk in het opsporen en vervolgen van alle inbreuken op sociaal gebied. Bij art. 32 wordt voorzien dat de koning ook een bijzondere gerechtelijke politie mag oprichten. Parket-sekretarissen worden benoemd door de minis-

ter van arbeid op een lijst van 3 kandidaten voorgedragen door het hoofd van het parket en de procureur-generaal (art. 39).

III. Voorstel De Gryse.

Uitgaande van de besprekingen en resoluties van de vakbonden stelt het voorstel De Gryse de oprichting voor van een nieuwe instelling, voor burgerlijke zaken alleen, met dezelfde rechtsgebieden als de rechterlijke organisatie.

Onafzetbare magistraten zetelen als voorzitter of kamervoorzitter. Zij worden door de koning benoemd op de gezamenlijke voordracht van de minister van justitie en arbeid.

Bijzitters met hernieuwbaar mandaat worden eveneens door de koning benoemd op de gezamenlijke voordracht van de minister van justitie en van arbeid, uit drievoudige lijsten, voorgedragen door de representatieve verenigingen.

Vallen onder de bevoegdheid van dit arbeidsgerecht alle geschillen nopens de toepassing van de sociale wetgeving en waarbij de werkgevers en de werknemers betrokken zijn. Onder meer :

1. Individuele contracten
2. ongevallen
3. maatschappelijke zekerheid
4. individuele geschillen nopens collectieve contracten
5. individuele geschillen in verband met de organisatie van het bedrijfsleven. De ondernemingsraden.
6. burgerlijke vorderingen in verband met de overtredingen van de arbeidswetgeving.

IV. Voorstel Tahon.

Dit voorstel knoopt aan bij de bestaande rechterlijke inrichting en wil parallel maar zelfstandig naast elke rechtbank van eerste aanleg een arbeidsgerecht en naast elk hof van beroep een zelfstandig arbeidshof.

Ook hier komt het voorzitterschap toe aan onafzetbare magistraten.

Bijzitters worden door de koning aangeduid op voorstel van de ministers van arbeid en van justitie, uit lijsten voorgedragen door de meest representatieve verenigingen van werkgevers, bedienden en arbeiders.

Als burgerlijke rechtbank neemt het arbeidsgerecht kennis van alle geschillen van individuele aard in verband met de toepassing van de arbeidswetgeving, de technische en de maatschappelijke veiligheid van de arbeiders.

Verschillende voorbeelden worden opgesomd in art. 13.

Als strafrechtbank heeft het arbeidsgerecht bevoegdheid bij allerlei misdrijven begaan tegen de sociale wetgeving.

Een zeer lange lijst wordt opgesomd in art. 15.

In tegenstrijd echter met het voorstel Major wordt geen afzonderlijk parket ingericht, doch wordt de vervolging ingesteld respectievelijk door de proc.-gen. bij het Hof van Beroep en door de Procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg. In strafzaken zal het arbeidshof uitsluitend uit beroepsmagistraten bestaan. (Van Baarle art. cit. kol. I 1756.)

V. Tweede voorstel Lahaye.

Dit nieuwe voorstel Lahaye strekt tot het oprichten van vrederechten voor sociale zaken. Speciale

vrederechten worden opgericht, één per groep van 3 kantons met minimum 2 per arrondissement. Hoger beroep brengt de geschillen bij de rechtbank van eerste aanleg.

Dit arbeidsgerecht is ook bevoegd in strafzaken, te weten voor de straffen bij de sociale wetten gesteld (art. 44) zonder dat nochtans een speciaal parket wordt opgericht.

De vrederechter voor sociale zaken wordt bijgestaan door raadsheren-werkrechters, tenminste voor 6 jaar verkozen vlg. de verkiezingsprocedure van de huidige w.r.r. De vrederechter in sociale zaken zetelt in burgerlijke en in strafzaken (art. 4 & 44). De bevoegdheid in politiezaken kan ook overgedragen worden aan de gewone politierechter en omgekeerd (art. 28). De ambtenaar van het Openbaar Ministerie van het kanton neemt de taak op zich van vervolgende partij (art. 7).

Melden wij tenslotte nog dat het beroep komt bij de rechtbank van eerste aanleg en dat voorziening in Cassatie steeds mogelijk blijft.

Kritische beschouwingen over de nieuwere wetsvoorstellen.

Welk is nu het algemeen oordeel dat wij kunnen vellen over al deze wetsvoorstellen, waarvan wij enkel de hoofdprincipes hebben geschetst ?

O. i. dient bij zulke beschouwingen allereerst een onderscheid gemaakt te worden al naar gelang men het vraagstuk, laat ons zeggen, louter academisch op *wetenschappelijk* vlak stelt dan wel op het praktische terrein van de *reëel-politiek*.

De w.r.r. zoals hij actueel bestaat, is een uitzonderingsrechtbank. En vele redenen pleiten tegen het principe zelf van de uitzonderlijke jurisdicties, hoe ook genaamd (?), met als gevolg dat de totale afschaffing ervan wenselijk voorkomt.

Indien men ons echter degelijk overtuigt met feitelijke argumenten dat de w.r.r. het onvoorwaardelijk vertrouwen heeft van de grote massa der arbeiders en bedienden, dat, helaas, integendeel, ten opzichte van de gewone rechtbanken, om welke redenen dan ook — zoals b.v. standvooroordeel — een blijvend wantrouwen zou gekoesterd worden, zelfs ingeval van toevoeging van leken-rechters aan de gewone samenstelling, dan ware het misschien van overheidswege uit doelmatiger en derhalve wenselijker de huidige w.r.r. te laten bestaan mits detailverbeteringen die altijd aan menselijke instellingen kunnen aangebracht worden.

Gereserveerd dient dan de overweging te blijven of in die omstandigheden een uitbreiding van bevoegdheid in min- of meerdere mate zich nog opdringt.

Een tweede voorafgaandelijke overweging willen we maken betreffende de personen die geroepen zijn deel uit te maken van de w.r.r.

Het prestige van een instelling is vaak te danken aan de sterke persoonlijkheden die aan het hoofd ervan staan of er een leidende functie bekleden.

Welnu het mag gezegd worden dat de ervaring van magistraten die deel uitmaken van jurisdicties met lekenelementen, zoals b.v. de bestendige krijgsraden, de handelsrechtbanken, de assisenhoven — ja, ook de assisenhoven —, om niet te spreken over commissies van administratieve aard, het eens zijn om te bevestigen dat deze leken, enkele uitzonderingen daargelaten, zeer scherp hun verantwoordelijkheden aanvoelen. Derhalve zijn zij heel en al oor voor de wederzijdse argumenten, die zij zorgvuldig overwegen. Uit niets blijkt a priori dat zij niet met

gezond verstand al naargelang eenieders begaafdheid en aanleg, hun eindoordeel op vrij zelfstandige wijze zullen te kennen geven. Wordt op dat ogenblik de zich opdringende juridische voorlichting degelijk en duidelijk gegeven, dan zal de uitspraak aanvaardbaar wezen en alleszins verantwoord.

Welnu, dit is, naar de getuigenis van velen, het geval bij onze huidige w.r.r.

Werkrechters en rechtskundige bijzitters, *samen* hebben zij beiden aan hun rechtsonderhorigen recht verschaft in een streven naar harmonisch voegen van wat de normen en de billijkheid in concrete situaties vereisten.

Maar, aldus uw opmerking, vanwaar dan het huidige streven naar veranderingen?

Alle studiecmissies, werkgevers- of werknemersorganisaties zijn er zich van bewust dat een hervorming van de w.r.r. zich opdringt.

Aldus werd ons van bevoegde zijde medegedeeld. — (persoonlijke nota R. Goris — synthese van een studie opgemaakt door de federatie der katholieke werkgevers van België, waarin insgelijks een studie van het V.B.N. en van enkele patronale deskundigen werd verwerkt.)

Welke principiële kwesties stellen zich?

1. het bestaan zelf van buitengewone rechtbanken; dus ook van de w.r.r. als zodanig.

2. gesteld of aanvaard het bestaan van de w.r.r., welke verbeteringen dringen zich op?

3. dient de bevoegdheid van de w.r.r. uitgebreid te worden?

Het antwoord op deze vragen zal meteen begrijpelijk maken hoe en waarom de w.r.r. actueel in het brandpunt der belangstelling staan.

I. Buitengewone rechtbanken.

Na wat reeds gezegd werd over de grondwettelijkheid der w.r.r. kunnen wij hier kort zijn. (lit.: Van Bauwel, op. cit. deel I, n° 41. — Thiry: De l'interdiction des tribunaux et commissions extraordinaires - B. Jud. 1887 p. 131.)

Onze grondwet voorziet in art. 94 dat er geen buitengewone rechtbanken noch commissies onder welke benaming ook mogen in het leven geroepen worden.

Tegenover Errera, die buitengewone rechtbanken slechts verboden acht als ze met politiek doel worden aangewend, en zich daarbij steunt op het verslag Raikem, merkt Prof. Van Bauwel op dat deze alleen spreekt van commissies met politiek doel, niet van buitengewone rechtbanken met politiek doel.

Trouwens de tekst van art. 94 is algemeen en sluit alle buitengewone rechtbanken met of zonder politiek doel uit.

De grondwet noemt de rechtbanken die mogen bestaan, en overigens kunnen deze in alle sociale en juridische noodwendigheden voorzien.

Tegenover de eerbied voor onze grondwet en de onmogelijkheid aan te tonen dat de gewone rechtbanken de gestelde problemen niet aankunnen, lijkt ons de min of meer voldoende graad van zelfstandigheid die het arbeidsrecht zou bereikt hebben om een afzonderlijk vak van recht te vormen (Zie Fredericq, R. W. 31 okt. 1954 kol. 327), nog niet een afzonderlijke jurisdictie te rechtvaardigen. (8)

2. Verbeteringen toe te brengen aan de bestaande w.r.r.

Iedereen is akkoord dat verbeteringen kunnen aangebracht worden aan deze min of meer oude, en spijs

alles nog eerbiedwaardige instelling. De voorgestelde verbeteringen zijn echter van uiteenlopende aard, zo naar vorm als naar inhoud.

a. — Men heeft gewezen op de eigenaardige *samenstelling* van de w.r.r. (Van Hoecke, art. cit. kol. 306).

In de nieuwere voorstellen zien wij dan ook de algemene strekking tot uiting komen als voorzitters onafzetbare magistraten te laten benoemen.

Niemand ontkent de verdienstelijke en vooraanstaande rol bij het opstellen van de uitspraak door de juridische bijzitter en door de voorzitter in de w.r.r. van beroep.

Mr Ugueux, lid van de w.r.r. te Brussel, schreef: « En fait le siège ne touche guère au dossier. L'assesseur juridique le consulte pour vérifier la procédure et les assesseurs fixent leur avis sur plaidoiries. » (Bulletin des Industriels, 1951 en 1953 p. 338).

Terecht concludeert Mr Van Hoecke in een rede uitgesproken bij de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der balie bij het Hof van beroep te Gent (R. W. art. cit. kol. 514) dat de voorstellen welke de doctor in de rechten voorzitter willen maken van de w.r.r. dan ook niet anders zijn dan een toestand, welke feitelijk in menige w.r.r. bestaat, wettelijk te bekrachtigen.

Parallel hiermede en om dezelfde reden zijn er voorstellen om bij de rechtbanken van koophandel ook het voorzitterschap toe te vertrouwen aan de referendarissen. Wel heeft men zich afgevraagd of zulke maatregel niet louter tot een kwestie van prestige te herleiden is (R. Goris: La juridiction consulaire, art. verschenen in La vie économique et sociale, 1953 noot 2 p. 210) daar de referendarissen toch, in tegenstelling met de assessoren bij de w.r.r. wat de andere punten betreft, met de rechters van eerste aanleg gelijk staan en het daarbij niet zelden voorkomt dat de bekwaamsten onder hen tot Raadsheer bij het Hof van Beroep en zelfs tot Raadsheer bij het Cassatiehof benoemd worden.

b. — In de huidige *procedure* vertoont de w.r.r. onbetwistbaar zekere gebreken en is er vereenvoudiging mogelijk. Zo zou men b.v. kunnen overgaan tot de afschaffing in de schoot van de w.r.r. van de afzonderlijke kamers voor arbeiders en bedienden (9) en van de gemengde kamers (in die zin: noot Goris p. 2).

Men weet dat, na dagvaarding voor de kamer van bedienden of van arbeiders, in geval van betwisting der hoedanigheid van arbeider of bediende de *gemengde kamer* belast is de kamer aan te duiden die bevoegd is om recht te spreken.

De rechtsprekende kamer, voor dewelke het geschil wordt verzonden is echter niet gebonden wat betreft de kwalificering der partijen. Zij zal de wet van 1900 op het arbeidscontract of deze van 1922 op het bediendencontract toepassen naar gelang de kwalificering die zij aan partijen toekent. (Rép. prat. v° Cons. de pr. n° 304. — Antw. 9 juli 1951, J. T. 23-3-1952 - obs. 9, 16-4-1950 p. 248 obs.)

Prof. Horion (Le Progrès Social, mei 1948 n° 9, p. 43 - aangehaald art. Van Hoecke) geeft als voorbeeld het geval van doorzending van een magazijnier zonder vooropzegging omwille van beledigingen. De hoedanigheid van bediende wordt betwist en ook de waarheid der aantijging. Dergelijke zaak vereist in het huidige systeem 10 verschijningen, uitstel voor besluiten niet bijgerekend, zodat wanneer de w.r.r. 2 maal per maand zetelt, minstens 5 maanden nodig zijn om de zaak te beëindigen in eerste aanleg, terwijl op dezelfde wijze in beroep kan herbegonnen worden.

Het verzoeningsbureauel.

Art. 55 voorziet dat geen zaak voor de bevoegde kamer mag gebracht worden zonder dat een der partijen voor het verzoeningsbureauel werd geroepen. De rechtskundige bijzitter maakt geen deel uit van het verzoeningsbureauel: overblijfsel van een onbegrijpelijke schrik voor de doctor in de rechten heeft men dit genoemd (Van Hoecke art. cit. kol. 305).

Bij betwisting waarover geen verzoening bereikt werd en als het geschil de 1.000 fr. niet overschrijdt, zal het verzoeningsbureauel in eerste en laatste aanleg zelf de geschillen vonnissen, maar dan moet de zaak nog verdaagd worden tot de rechtskundige bijzitter, die alsdan toegevoegd dient te worden aan het bureauel, aanwezig is. (Aart. 54 aangevuld door de wet van 18 maart 1950.)

Of het systeem dan nog zijn nut behoudt is terecht betwisteld geworden (Van Hoecke art. cit. kol. 309). ⁽¹⁰⁾

Een ander probleem waarvoor vnl. door de vertegenwoordigers van de Balie de bijzondere aandacht gevestigd wordt bij de bespreking van de voorstellen is het *recht van vertegenwoordiging en verdediging* voor de arbeidsgerechten. Mr Van Baarle, de bezwaren overwegende welke tegen een systematische vertegenwoordiging door afgevaardigden van de syndicale organisaties voorhanden zijn, wijst in een art. (R. W. art. cit. kol. 1758) op de onduidelijke toestand door een arrest aan het licht gebracht dat n.l. een der zetelende werkrechters, in zijn vakverbond, de ondergeschikte was van hem die de partijen vertegenwoordigde. En terecht concludeert hij: «Indien de wetgever er aan moest denken de systematische verdediging voor de arbeidsgerechten toe te laten door afgevaardigden van werkgevers en werknemers, zouden deze laatsten bij deze rechtbanken weldra een afzonderlijke balie vormen, welke zich zonder juridische voorbereiding noch tucht, in de plaats zou stellen van de wettelijk ingestelde balies».

Een aardig woordje werd ook reeds gezegd aangaande de *verkiezingen* der huidige werkrechters. ⁽¹¹⁾ En ook wij betwijfelen of aanduiding door verkiezing het beste stelsel is ter aanduiding van rechters. Drie stelsels blijven denkbaar en mogelijk:

1) de koopbaarheid van ambten en bedieningen. Zoals in de vroegere tijden, zowel bij ons, in Nederland, als in Frankrijk.

Dit stelsel werd bij dekreet van 1789 om begrijpelijke redenen afgeschaft en wij menen wel dat niemand hier nog aan denken zal dit stelsel terug ingevoerd te zien.

Reeds Thomas van Aquino verklaarde zich, in 1261, tegenstander van het recht ambten koopbaar te stellen. Neen, antwoordde de geleerde heilige op een vraag van de Hertogin, weduwe van Hendrik, Hertog van Brabant, of zij het recht had om het bekleden van deze of gene ambten koopbaar te stellen. En de hoofdeden van dit ontkennend antwoord ligt in de overweging dat de bekwaamsten voor de een of andere post niet zelden te arm zijn en derhalve niet zouden kunnen kopen. (Schaepman, St Thomas van Aquino. Utrecht 1898 p. 12/13.)

Tijdens de Franse Revolutie heeft ook het tweede stelsel, dit van verkiezing, het niet lang volgehouden, en het werd reeds door de consul afgeschaft. Dit door de wet van 22 frimaire jaar VIII.

Voorzeker heeft het derde stelsel, n.l. het aanduiden van de magistraten door benoeming, al dan niet gepaard gaande met voordracht, ook sommige nadelen

en het heeft in onze democratische samenleving wel eens de schijn — zegt men — dat diegene benoemd wordt die de meeste invloed kan doen gelden bij de minister of wiens lot door politieke mandatarissen het meest wordt behartigd. Vandaar het zoeken naar middelen om alle favoritisme uit te sluiten zoals b.v. het voorstel Lejeune tot instelling van een examen over de beroepsbekwaamheid, op 9 maart 1897 ahangig gemaakt bij het parlement.

Een kon. besl. van 20 okt. 1936 heeft getracht een beroepsexamen in te richten, maar tegenover de oppositie van het parlement werd de uitvoering ervan geschorst en het is zonder toepassing gebleven. (Voorontwerp op de Rechterlijke Inrichting, memorie van Toelichting p. 7)

Beter is het op 12 juli 1948 door de Heer minister P. Struye ter tafel gelegde ontwerp van wet tot instelling van een verplichte stage. (Besch. Senaat n° 449)

Benoeeming der kandidaten heeft alleszins de voorkeur op het demagogisch stelsel van verkiezing, om dan nog maar te zwijgen van het onverkwikkelijke van een kiesstrijd waarvan het einddoel zou zijn het kiezen van onpartijdige magistraten, al weten wij ook dat onzijdigheid en onpartijdigheid niet mogen verward worden. Zonder verbazing vernamen wij dan ook dat in de Verenigde Staten van Noord Amerika, waar het kiesstelsel nog heerst, meer en meer bevoegde stemmen opgaan om andere oplossingen te aanvaarden. Desbetreffend lazen wij nog zeer onlangs in het J. T. (J. T. 15 juli 1956 p. 487/488) dat de Balie van New York zeer duidelijk stelling heeft genomen ter zake aanwerving van de magistraten. Wij citeren:

«Ceux-ci (les magistrats) sont élus et leur élection dépend des partis politiques. Le vice de ce système est apparent et s'est traduit d'une manière assez candide par une notion de certains magistrats en faveur d'une augmentation de leurs appointements pour le motif que «cela leur coûte cher d'être élu». Ils sont obligés en effet de donner de nombreux diners. Cette situation n'a pas paru étrange à la commission législative qui, au grand désappointement du barreau de New York n'a pas suggéré de réforme.»

Stippen wij tenslotte nog een mening aan, weergegeven in het werk Les Nouvelles (Droit Social II n° 1086): ter zake de w.r.r. zijn sommigen partijgangers van het stelsel van verkiezing om het crediet te meten der syndicaten bij de werknemers!

Hier wensen wij geen commentaar op te geven.

Bevoegdheid van de w.r.r.

Er zijn voorstanders van een uitbreiding der bevoegdheid van de w.r.r. *ratione personae*, een uitbreiding tot personen die tot op heden niet onder de bevoegdheid vallen van de w.r.r.

Belangrijker blijkt de algemene strekking om al de sociale betwistingen binnen de bevoegdheid van het arbeidsgerecht te brengen.

Aanlokkelijk is daarbij de idee dat alzo een einde zou kunnen gesteld worden aan de menigvuldige instanties en commissies die door de ontzaglijke en snelle uitbreiding der sociale wetgeving ontstaan zijn. Volgens Mr Van Hoecke ligt de doorslaggevende oorzaak om dewelke de w.r.r. in zijn huidige vorm geen genade krijgt in de sociale wetgeving. Het bestaan van ongeveer 200, zegge twee honderd, commissies of jurisdicties welke, de gewone rechtbanken en de arbitrale commissies niet te na gesproken, recht spreken in zake maatschappelijke zekerheid, en alle verwijten er bij horende, hebben ook de idee van het nieuwe

arbeidsgerecht kracht bijgezet. (R. W. art. cit. kol. 305 & 309.)

Over die 200 verschillende jurisdictionele instellingen wordt niet veel goeds gezegd door de auteurs. « Le seul signe sous lequel on puisse placer les juridictions de la sécurité sociale au sens large, est l'anarchie à tous les degrés et sous toutes ses formes, même les plus inattendues. » Aldus De Swaef - Magrez - Stranart (Les Nouvelles Droit social T. II n° 1041, geciteerd bij Moreels art. cit. R. W. kol. 1174 fine). Het lijkt dus ongetwijfeld wenselijk, ja noodzakelijk, de sociale betwistingen zoveel mogelijk door een zelfde instantie te laten beslechten, beter dan telkens afzonderlijke commissies met eigen werkwijze op te richten.

In die zin worden de nieuwe wetsvoorstellen als verheugend beschouwd. (V. Baarle art. cit. kol. 1757). Maar, het probleem der noodzakelijke eenmaking van al de onderscheiden rechtsmachten in zake sociale wetgeving heeft niet als noodzakelijk corollarium dat alles nu juist onder de bevoegdheid moet gebracht worden van het arbeidsgerecht. Waarom niet eenvoudig de gewone rechtbank, t. w. de rechtbank van eerste aanleg, met die nieuwe taak te gelasten.

Vergeten we niet, zoals assistent De Weerdt van de universiteit te Brussel nog deed opmerken (R. W. art. cit. kol. 335) dat de huidige w.r.r. slechts een zeer beperkte bevoegdheid hebben en de gewone rechtbanken, evenals de talrijke rechtscolleges, tussenkomen in de beoordeling van een massa geschillen van sociaal recht.

De vrees is dus niet denkbeeldig, zoals de schrijver concludeert, dat een revalorisatie der arbeidsgerechten door een uitbreiding van hun bevoegdheid tot gans het sociaal recht, naast de gewone rechtbanken een tweede entiteit in het leven zal roepen, die vroeg of laat, de gewone rechtbanken in aanzien zal overtreffen. (Conferentie Jonge Balie Luik, J. T. 1956, 438.)

En wat te denken over het toekennen van strafrechtelijke bevoegdheid aan de arbeidsgerechten?

Wij kunnen ons moeilijk indenken dat na de grondige studie van Prof. Limpens hierover onlangs verschenen — J. T. 10 febr. 1957 — er juridisch nog enige twijfel in hoofde van de wetgever zou overblijven dat zulke uitbreiding der bevoegdheid van het arbeidsgerecht ten enenmale strijdig is met de grondwet.

Bovendien « meer dan welke rechtstak ook, vereist de strafwet een strenge rechtsdiscipline tot eerbiediging van het beginsel nullum crimen, nulla poena sine lege, geen misdrijf, geen sanctie zonder wettekst. Niet-juristen met strafrecht gelasten levert ernstig gevaar op voor willekeur in deze uiteraard delicate en belangrijke stof. »

Zulks is de eensgezinde ondervinding en innige overtuiging van de leden der Balie (Van Hoecke art. cit. kol. 222) en wij zullen de laatste zijn om zulks tegen te spreken.

Besluit.

Er blijft ons nu nog enkel over te concluderen. Reeds werd deze voordracht te lang uitgesponnen en alleszins te saai voorgebracht.

Wij weigeren resoluut de staf te breken over de huidige instelling van de w.r.r. omwille van het leken-element alleen.

Wij zijn integendeel overtuigd van het ernstig werk geleverd door de samenwerking van leken-rechters en rechtskundige bijzitters.

Zulks belet ons echter niet, na erkenning der verdiensten, de lege ferenda, als onze mening uit te

drukken dat de ontzaglijke uitbreiding van de sociale wetgeving weliswaar dwingend eenheid van jurisdictie noodzakelijk maakt, maar daartoe lijkt ons de uitbreiding van bevoegdheid noch ratione personae, noch ratione materiae van de huidige w.r.r. of de omvorming ervan tot ware arbeidsgerechten in rechte noch in feite het passend middel.

Veeleer dient de oplossing o. i. vertrouwvol gezocht principieel — en hier sluiten wij ons aan bij de mening van Prof. Pierson, uitgedrukt in Les Nouvelles n° 1409 alsmede van talrijke juristen — in de afschaffing van alle uitzonderingsrechtbanken, de w.r.r. inclusief, in het voordeel der gewone constitutioneel ingestelde rechtbanken, waaraan men misschien voor de sociale wetgeving lekenelementen kan toevoegen.

Politisch-praktisch gezien, en zonder verder dralen verbeterde men de bestaande w.r.r. in hun huidige samenstelling en werking, in acht genomen de rijke ondervinding van de bevoegde auteurs en rechtspractici.

Uitbreiding van bevoegdheid, civiel-rechtelijk, en allerminst strafrechtelijk, komt niet als gewenst voor.

A. ROEVEN'S,
Rechter in de
Rechtbank van Eerste Aanleg
te Antwerpen.

Literatuur

- Rechtskundig Weekblad*:
28-10-1954: Van Hoecke: Het Arbeidsgerecht in de Branding.
26-2-1956: Moreels: De Toekomst van het Sociaal Recht.
27-5-1956: Van Baarle: Beschouwingen rond de huidige Wetsvoorstellen op de Arbeidsgerechten.
28-10-1956: De Weerd: Het Probleem der Arbeidsgerechten.
Omnia Fraterne: Bulletin van het Verbond der Belgisch Advocaten, maart 1957.
Journal des Tribunaux:
30-6-1946: Le monopole juridictionnel du pouvoir judiciaire.
7-6-1953: Limpens: De l'unification du droit civil et du droit commercial.
2-1-1955: Taquet: Les cours et tribunaux du travail.
10-2-1957: Limpens: Le problème de la compétence répressif des futures juridictions du travail.
Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsgerechten:
1949: p. 33: Masoin: Quelques anomalies de compétence et de procédure.
p. 97 & 129: Geysen: Les juridictions du travail. Réorganisation et compétence.
1950 p. 81: Geysen et Léger: Vers les tribunaux du travail (loi du 18 mars 1950)
1951 p. 77: Thomas: Faut-il transformer les conseils de prud'hommes en tribunaux du travail?
p. 173: Felix: Les tribunaux du travail. Propositions de réforme.
1954 p. 254: Horion: Compétence et jurisprudence du travail.
1955: n° 6: Brasseur: Les tribunaux du travail.
1956 n° 2: Brasseur: Les tribunaux du travail et la proposition M. Major.
n° 8: Brasseur: Juridictions du travail. L'embarras du choix.
1957 n° 4: Brasseur: Tribunaux du travail. Le point de vue de l'assesseur juridique.

(1) Zie hierover: w.r.ber. Brussel 27-2-1900. J.T.9, 16 april 1950 p. 247 obs. M. Roberti de Winghe.

(2) Voor de latere wijzigingen aan de wet van 9 juli 1926 zie Les Nouvelles. Droit Social t.II p. 13 en de kronieken van wetgeving in het Rechtskundig Weekblad.

(3) Aldus in zake kinderbijslag (K.B. van 19 dec. 1938 art. 117; de wet van 4 aug. 1930, artk. 26). Aldus ook in zake vaststelling van de hoedanigheid van bediende, in verband met de verzekering tegen vroegtijdig overlijden (wet van 3 maart 1933 ter aanvulling van de wet van 18 juni 1930). (Van Lennep: De bevoegdheid der gerechtelijke rechtscolleges, hoofdstuk V. De Werkrechtvaard n° 6, R.T. 1956 n° 5-6). — Zie ook: P. Horion, Rev. Dr. Soc., 1954 u. 254: Compétence et jurisprudence des trib. du trav.

(4) Wetteksten o.m. ook aangehaald bij Van Lennep: R.T. 1956 n° 5 en 6, p. 701 en v. Voorbeelden: ibid. n° 23 v. (werkgevers); n° 41 v. (werklieden); n° 65 v. (bedienden).
(5) Die oplossing is niet gelukkig te noemen (Q. Pierson I., blz. 228 en 764). Ze verbreekt de samenhang met de wet van 7 aug. 1922 op het bedieningscontract en maakt belanghebbenden tot rechtsonderhorigen van een paritaire rechtsmacht waarin ze niet vertegenwoordigd zijn. (Van Lennep: R.T. 1956 n° 5-6 p. 709 n° 91).

(6) Over de wet van 18 maart 1950: Geysen en Léger: art. 42. T.v. Soc. R. & Arbeidsg. 1950 p. 81.

(7) Presque unanimement, les praticiens du droit souhaitent la suppression des juridictions exceptionnelles qu'elles soient (Thomas : art. 47. R.T.Soc. 1951 p. 79).

Een der grootste bezwaren tegen het behoud van... uitzonderingsmagten moet afgeleid worden uit de menigvuldige bevoegdheidsgeschillen onvermijdelijk verbonden aan het bestaan van meerdere rechtscolleges bevoegd om in eerste aanleg uitspraak te doen (Van Lennep: Rechterlijke Inrichting n° 391, R.W. 1957 nrs 1, 2 p. 47). Op het plan der beginselen komt de versnippering van rechtsmacht, met als gevolg autonome rechtscolleges zonder onderling verband, als een groot euvel voor. Aldus het instellen van een arbeidsgerechtigd dat volkomen gescheiden is van de judiciale rechtscolleges (Ibid.: n° 395).

(8) Contra: Durand P. en Joussand R.: Traité de droit du travail, 1947, p. 257: « Tout système particulier de droit doit avoir ses propres juridictions et son propre droit procédural ». (Aanhaling Geysen: art. 42. T. Soc. R. 1949, p. 97).

(9) Tegen de afschaffing: Les Nouvelles, droit social t. II n° 1081).

Voor de afschaffing: Félix J., art. cit., R. dr. soc. 1951 n° 6 p. 177; Geysen R., art. cit., R. dr. soc. 1949 n° 5 p. 131.

(10) Te lezen: Willems Th.: Tijdschrift voor Soc. Recht en van de Arbeidsger.: 1948 n° 6 p. 161 « Het vonnisvullend Bureau. Voor een nuttiger inrichting ervan ».

(11) J.T. 17-12-50 p. 699: Elire les juges. Ibidem 1951 p. 97: « La magistrature et les libertés constitutionnelles », Botson. (Geciteerd bij Thomas: art. 47. 1951 p. 79 v.)

RECHTSPRAAK

COMMISSIE AD HOC van de Kamer van Volksvertegenwoordigers

20 juni 1957.

Voorzitter: M. Bohy.

Verslaggever: Mr Mertens de Wilmars.

Bevoegdheid van het Rekenhof. — Onderrekenplichtige van de Schatkist. — Bijzondere regeling ter zake van posterijen.

Artikel 7 van de wet van 15 mei 1846 op de comptabiliteit van de Staat bepaalt dat, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen ieder agent belast met enig beheer van penningen aan 's Lands kas toehorende als rekenplichtige van de schatkist wordt beschouwd en derhalve onder de jurisdictie van het Rekenhof valt, door het feit alleen dat gelden tegen zijn kwitantie of zijn ontvangstbewijs gestort zijn.

Artikel 59 van de wet van 15 mei 1846 maakt echter uitzondering op dit beginsel in zake Posterijen.

De ondergeschikte agenten der posterijen zijn geen rekenplichtigen van de schatkist.

De Hoven en Rechtbanken, bij uitsluiting van het Rekenhof, zijn bevoegd om zich uit te spreken over het beheer van de onderrekenplichtige der posterijen.

NOOT:

Luidens artikel 13 van de wet van 29 oktober 1846 houdende inrichting van het Rekenhof, verwijst het Hof van Verbreking, wanneer zij een arrest van het Rekenhof verbreekt, de zaak naar een commissie ad hoc gevormd in de schoot van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De commissie doet uitspraak zonder dat er tegen haar arrest enig verhaal is gegeven (artikel 13, lid 3).

Het is slechts de derde maal sedert 1846 dat de commissie ad hoc geroepen werd om uitspraak te doen (Arresten Langewouters en Francotte van 3 maart 1948).

De rechtsleer is verdeeld over de juiste draagwijdte van het begrip rekenplichtige van 's Lands kas, en derhalve over de vraag welke openbare agenten aan de jurisdictie van het Rekenhof onderworpen zijn. De strekking van de rechtspraak van het Rekenhof is in de zin van een uitbreiding van dit begrip ook tot de onderrekenplichtigen. De commissie ad hoc, heeft zich over die twistvraag niet uitgesproken; zij heeft zich strikt beperkt tot het geval dat haar was onderworpen en de onbevoegdheid van het Rekenhof gesteund op de uitzondering die artikel 55 van de wet van 15 mei 1846 heeft gebracht in zake Posterijen, aan het beginsel van de bevoegdheid van het Rekenhof.

Van Hasselt-Van der Eycken t/ Belgische Staat.

Feiten:

Per 10 maart 1948 heeft het Rekenhof een arrest gewezen, waarvan de motieven en het beschikkend gedeelte worden aangezien als zijnde hier in hun geheel weergegeven.

Per 17 maart 1949, heeft het Hof van Verbreking dit arrest verbroken en de zaak overeenkomstig artikel 13 van de wet van 29 oktober 1846, verwezen naar een Commissie ad hoc gevormd in de schoot van de Kamer der Volksvertegenwoordigers.

De zaak werd opgeroepen op de zittingen van 9 april 1957, 21 mei 1957 en 20 juni 1957 van de commissie regelmatig samengesteld uit de heren Bohy, Voorzitter, Craeybeckx, Deruelles, Gilson, Mertens de Wilmars, Moyersoen, Parisi, Pierson, Tahon, Leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en beraadslaagd in de vormen zoals bepaald door het Rekenhof.

Partijen uitgenodigd om hun middelen te doen kennen, hebben schriftelijk door hun raadslieden laten weten dat zij verwezen naar de middelen ontwikkeld voor het Hof van Verbreking.

De Commissie

Gelet op artikel 13 van de wet van 29 oktober 1846, houdende inrichting van het Rekenhof;

Gelet op het arrest van het Rekenhof van 10 maart 1948;

Gelet op het arrest van het Hof van Verbreking van 17 maart 1949;

Gehoord de heer Volksvertegenwoordiger Mertens de Wilmars in zijn verslag:

Overwegende dat dame Van Hasselt, onderpostontvangeres was te Oetingen, en dat het, uit hoofde van die hoedanigheid is dat het Rekenhof, uitspraak doende over de rekening van de heer Blondeel, postontvanger te Halle rekenplichtige van het Kantoor van Oetingen, haar heeft veroordeeld om de som van 12.500 fr. in de Schatkist te storten.

Overwegende dat artikel 7 van de wet van 15 mei 1846 bepaalt: « behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen wordt ieder agent belast met enig beheer van penningen aan 's Lands kas toebehorende, als rekenplichtige erkend, door het feit alleen dat de betrokken gelden tegen zijn kwitantie of zijn ontvangstbewijs gestort zijn », dat het artikel 55 derzelfde wet een van die uitzonderingen uitmaakt waar het beschikt dat de boekhouding inzake posterijen aan een eigen regeling onderworpen blijft en dat artikel 7 er geen toepassing op vindt.

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 10 december 1868, genomen in uitvoering der wet van

15 mei 1846 in zijn artikel 229, beschikt dat er door de Ministers, bij wijze van Algemene Onderrichtingen voor elke tak van bestuur voorzien wordt in de uitvoering van de wet op de comptabiliteit van de Staat en van het Koninklijk Besluit van 10 december 1868.

Overwegende dat uit de Algemene Onderrichtingen, titel V, der Algemene boekhouding der Posterijen en namelijk uit de artikelen 1, 14, 21, 81, 84, 91 en 137 blijkt dat alleen de ambtenaren met de titel van postmeester of van rekenplichtige onderworpen zijn aan de verplichting tot doen van rekening van hun beheer aan het Rekenhof, wijl de hoedanigheid van rekenplichtige niet wettelijk toebehoort aan de ondergeschikte agenten van de rang van dame Van Hasselt.

Dat deze ondergeschikte agenten wanneer zij aan het innen van opbrengsten medewerken, door artikel 1, leden 2 en 3, als onderrekenplichtigen worden beschouwd, maar dat de onderrekenplichtigen niet verschijnen in de opsomming welke artikel 81 der Algemene Onderrichtingen (titel V) geeft der personen die aan het Rekenhof verantwoording van hun beheer verschuldigd zijn.

Overwegende dat daaruit volgt dat het Rekenhof onbevoegd was om dame Van Hasselt te veroordelen om een bedrag van 12.500 fr. in de Schatkist te storten.

Overwegende dat men tevergeefs artikel 11 van de wet van 15 mei 1846 zou willen inroepen in het voordeel van de bevoegdheid van het Rekenhof;

Overwegende immers dat, zelfs in de veronderstelling dat deze bepaling de draagwijdte zou hebben dat al de agenten die er in zijn vermeld zonder onderscheid als rekenplichtigen van de Schatkist dienen te worden beschouwd in de zin van artikel 7 der wet van 15 mei 1846, zij die hoedanigheid niet hebben, wanneer zij behoren tot het bestuur der Posterijen tenzij de bijzondere regeling welke artikel 55 van de wet van 15 mei 1846 in zake Posterijen in het vooruitzicht stelt, hun uitdrukkelijk die hoedanigheid toekent, hetgeen, alleszins voor de functie bekleed door dame Van Hasselt, niet het geval is.

Overwegende dat het onjuist is, uit de omstandigheid dat de ondergeschikte agenten der posterijen niet onder de bevoegdheid van het Rekenhof vallen te willen afleiden dat zij niet tot doen van rekening gehouden zijn, noch dat zij geen verantwoording verschuldigd zijn voor gebeurlijk vastgestelde tekorten in hun beheer van openbare gelden.

Dat inderdaad deze ondergeschikte agenten reken-schap verschuldigd zijn over hun boekhoudingsverrichtingen aan de rekenplichtige onder de verantwoordelijkheid derwelke zij handelen en voor de Rechtbanken en Hoven kunnen aangesproken worden met de betrekking tot hun beheer.

Overwegende derhalve dat het aan het bestuur behoort, overeenkomstig de wettelijke bepalingen ter zake, zijn verhaal te nemen in rechte lastens dame Van Hasselt, voor het tekort vastgesteld in de rekening van de rekenplichtige Blondeel, zo dit tekort aan enige fout van dame Van Hasselt te wijten is.

Om deze redenen

Beraadslagend in de vorm zoals bepaald door het Rekenhof en zonder dat enig ander rechtsmiddel nog kan worden aangewend :

Zegt voor recht dat het Rekenhof onbevoegd was om uitspraak te doen over de verantwoordelijkheid die zij ten laste legt van de onderpostontvangeres dame Van Hasselt.

Laat aan de Staat over zich te voorzien als naar recht.

Beveelt dat huidig arrest tot naricht zal betekend worden aan het Rekenhof, dat twee expedities zullen gestuurd worden aan de Minister van Verkeerswezen, het ene tot zijn naricht en onderrichting, het andere om door zijn tussenkomst te worden gestuurd aan de agent eiser in onderhavig proces. Dergelijke expeditie zal eveneens gezonden worden aan de Minister van Financiën.

Legt de kosten ten laste van de Staat.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 25 februari 1957.

Raadsheer-verslaggever : M. Gi'met.
Eerste Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Verkoop met premie. — Verkoop van een weekblad met aanbod van een kosteloze ongevalverzekering. — Begrip « handelswaarde ». — Uitsluitend publicitaire doeleinden. — Geen « premie ».

Het bestreden arrest maakt een onderscheid tussen het begrip « handelswaarde » en het begrip « handelsbelang » en wijst erop dat een voordeel, voorwerp of dienst, alhoewel het een handelsbelang voor de verkoper of de begunstigde kan hebben, van handelswaarde ontbloot is zo het niet vatbaar is voor ruil of verdere verhandeling.

De wet bepaalt niet het begrip « handelswaarde »; dit woord moet derhalve in zijn gewone betekenis worden verstaan en veronderstelt een voordeel, dat het voorwerp van een handelsverrichting kan zijn.

Het bestreden arrest stelt vast, dat de kosteloze ongevalverzekering bij gebrek aan handelswaarden en daar zij « uitsluitend publicitaire doeleinden nastreeft » moet begrepen worden onder de uitzonderingsbepaling van artikel 2 van het K.B. van 18 maart 1935 en derhalve niet als « premie » dient te worden beschouwd.

Procureur-generaal bij het Hof te Brussel en Editions du Patriote illustré e.a. b.p. t/ De Smaele en Schoolmeesters.

Gelet op het bestreden arrest op 30 mei 1956 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen,

Over de voorziening van het Openbaar Ministerie :

Overwegende dat geen middel aangevoerd wordt,

Over de voorzieningen van de burgerlijke partijen.

a) in zover gericht tegen de beslissing gewezen over de publieke vordering,

Overwegende dat de burgerlijke partijen tot de kosten van de publieke vordering niet veroordeeld zijnde geweest, de voorzieningen niet ontvankelijk zijn;

b) in zover gericht tegen de beslissing over de burgerlijke vorderingen :

Over het middel :

schending van de artikelen 2 van het koninklijk besluit n° 154 van 16 maart 1935 houdende wijziging van het koninklijk besluit n° 61 van 13 januari 1935, houdende beperkingen en reglementering van de verkoop met premie, 1 en 5 van gezegd koninklijk besluit n° 61, 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest na in feite vastgesteld te hebben dat de eerste twee verweerders, uitgevers van geïllustreerde weekbladen, aan de « trouwe lezers »

van deze tijdschriften een kosteloze verzekering tegen ongevallen aangeboden en toegekend hadden, en na in rechte beslist te hebben dat de toegekende polissen een « dienst » en bijgevolg een premie, uitmaakten in de zin van het koninklijk besluit van 13 januari 1935;

verweerders vrijgesproken heeft van de betichting van in overtreding met artikelen 1 en 5 van voormeld koninklijk besluit, een premie aangeboden te hebben — en verklaard heeft dat het Hof van Beroep onbevoegd was om kennis te nemen van de eis van eiseressen, in hun hoedanigheid van burgerlijke partijen — om reden dat de kwestieuze polissen « tot de persoon van de trouwe afnemers van het weekblad beperkt zijn en er onafgescheiden aan verbonden zijn, en dat zij voor verdere verhandeling niet vatbaar zijn », dat zij dus geen handelswaarde hebben, dat de handelswaarde met het handelsblang niet moet worden verward, dat « het stelsel van kosteloze ongevallenverzekeringen uitsluitend publicitaire doeleinden nastreeft », en dat bij gevolg deze polissen « in het uitzonderingsgeval voorzien bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 18 maart 1935 begrepen worden ».

dan wanneer noch het koninklijk besluit van 13 jan. 1935, dat het premiënstelsel heeft willen « uitroeien » noch het koninklijk besluit van 18 maart 1935, waarbij in zeer restrictieve bewoordingen, een uitzonderingsgeval bepaald wordt, beschikt hebben dat een verstrekte dienst die tot de persoon van de begunstigde beperkt is en voor verdere verhandeling niet vatbaar is geen verboden premie zou uitmaken;

dan wanneer de premie een handelswaarde vertegenwoordigt telkens als, zoals in casu door het bestreden arrest vastgesteld werd, zij « een waardevol voordeel aan de afnemer toewijst », en ook telkens als zij voor de verkoper een handelsbelang vertegenwoordigt van zulke omvang, dat, zoals ook door het bestreden arrest vastgesteld werd, « de intrekking van het kosteloze verzekeringsstelsel een onafzienbare schade (in hoofde van de verkoper) met zich zou slepen »;

dan wanneer het alleszins intrinsiek tegenstrijdig is enerzijds aan te nemen dat het toekennen van verzekeringspolissen een buitengewoon handelsbelang voor de verkoper en tevens een waardevol iets voor de aankoper vertegenwoordigt — en anderzijds te beslissen dat deze polissen geen handelswaarde vertegenwoordigen;

dan wanneer het bestreden arrest bijgevolg niet wettelijk gemotiveerd is :

Over de eerste twee onderdelen :

Overwegende dat het bestreden arrest een onderscheid maakt tussen het begrip « handelswaarde » en het begrip « handelsbelang » en dat het er op wijst dat een voordeel, voorwerp of dienst, alhoewel het een handelsbelang voor de verkoper of voor de begunstigde kan hebben, van handelswaarde ontbloomt is zo het voor ruil of verdere verhandeling niet vatbaar is;

Overwegende dat de wet het begrip « handelswaarde » niet bepaalt; dat deze uitdrukking derhalve in haar gewone betekenis dient begrepen en een voordeel welke het voorwerp van een handelsverrichting kan uitmaken veronderstelt;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de kosteloze verzekering tegen de ongevallen welke verweerders aan de « trouwe lezers » van hun dagbladen toekennen « tot zijn persoon (van de afnemer) beperkt is en er onafgescheiden aan verbonden is »;

Overwegende, dienvolgens, dat op grond van deze vaststelling, het arrest heeft kunnen beslissen dat het betwist verzekeringsstelsel, bij gebrek aan handelswaarde, en vermits het « uitsluitend publicitaire doel-

einden nastreeft », in de uitzondering voorzien bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 18 maart 1935 diende begrepen en als « premie » niet diende beschouwd;

dat zodoende, het arrest geen beperking welke de wet niet voorziet aan de in het middel ingeroepen wetsbepalingen heeft toegevoegd en bedoelde wetsbepalingen niet heeft geschonden;

dat de eerste twee onderdelen van het middel in rechte falen.

Over het derde onderdeel :

Overwegende dat, waar het bestreden arrest beslist, zoals hierboven uiteengezet, dat de « handelswaarde » zich met het « handelsbelang » niet vereenzelvigt, het niet tegenstrijdig is te beslissen, enerzijds, dat het toekennen van verzekeringspolissen een buitengewoon handelsbelang voor de verkoper en tegelijk een waardevol voordeel voor de aankoper vertegenwoordigt, en, anderzijds, dat deze polissen geen handelswaarde vertegenwoordigen;

Dat het derde onderdeel feitelijke grondslag mist;

Overwegende, wat de beslissing over de publieke vordering betreft, dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen.

Verwerpt de voorzieningen.

NOOT : Het bestreden arrest van het Hof te Brussel d.d. 30 mei 1956 is verschenen in het R.W. 1955-1956, 1963.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer, 4 september 1956.

Voorzitter : M. De Clippele.

Raadsheer-Verslaggever : M. Bayot.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Strafvordering. — Bewijskracht van de in artikel 4 van de wet van 1 augustus 1899 bedoelde processen-verbaal. — Bewijskracht van de bekentenis in strafzaken.

De in artikel 4 van de wet van 1 augustus 1899 bedoelde processen-verbaal leveren volledig bewijs op, zolang het tegendeel niet bewezen is, van de materiële vaststellingen van de verbaliserende beambten, maar niet van de oprechtheid van de door hen opgenomen verklaringen of van de juistheid van de hun aangegeven feiten.

Behalve het ten deze niet aanwezige geval, omschreven in artikel 16 van de wet van 17 april 1878, mag de strafrechter zijn overtuiging vormen zonder acht te slaan op de bewijskracht, die het Burgerlijk Wetboek aan de bekentenis toekent.

Lebon t/ Balthasart.

Gelet op het bestreden vonnis, op 10 maart 1956 in hoger beroep gewezen door de correctionele rechtbank te Hoei;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing, gewezen over de publieke vordering, ingesteld :

a) tegen verweerder :

Overwegende dat de voorziening niet ontvankelijk

is, aanlegger, burgerlijke partij, niet tot de kosten van die vordering veroordeeld zijnde;

b) tegen aanlegger :

Overwegende dat de voorziening bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is, daar aanlegger is vrijgesproken;

In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing, gewezen over de burgerlijke vordering, door aanlegger tegen verweerder ingesteld :

Over het eerste middel, schending van de artikelen 154 en 189 van het wetboek van strafvordering, en 4 van de wet van 1 augustus 1899 op de politie van het vervoer, doordat het bestreden vonnis, door verweerder vrij van elke verantwoordelijkheid voor het litigieus ongeval te verklaren, de bewijskracht heeft miskend van de in het dossier berustende processen-verbaal der politie, waaruit blijkt dat verweerder bekend heeft niet zijn uiterste rechterkant gehouden te hebben :

Overwegende, enerzijds, dat de processen-verbaal, in artikel 4 van de wet van 1 augustus 1899 omschreven, volledig bewijs opleveren, zolang het tegendeel niet bewezen is, van de materiële vaststellingen van de verbaliserende beambten, maar niet van de oprechtheid van de hun aangegeven feiten;

Overwegende, anderzijds, dat, behalve het ten deze vreemde geval, omschreven in artikel 16 van de wet van 17 april 1878, de strafrechter zijn overtuiging mag vormen zonder op de bewijskracht, welke het burgerlijk wetboek aan de bekentenis hecht, acht te slaan;

Dat het middel naar rechte faalt;

Over het tweede middel, schending van artikel 12, 1, van het koninklijk besluit van 8 april 1954 op de verkeerspolitie, daar de elementen van het dossier het bewijs opleveren dat verweerder zijn rechterkant niet hield, overeenkomstig het voorschrift van dit artikel :

Overwegende dat het Hof niet vermag na te gaan of de rechter over de grond de hem voorgelegde bewijselementen goed of verkeerd in feite heeft beoordeeld;

Dat het middel niet ontvankelijk is;

Over het derde middel, schending van artikel 97 van de Grondwet, doordat het op de rechtbank rustte te zeggen of elke der beklaagden wel zo ver rechts als mogelijk op de rijbaan reed, wat zij niet gedaan heeft :

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat een twijfel blijft heersen nopens de aan beide beklaagden toegeschreven fouten en uit die constataatie afleidt dat die twijfel aan elke der beklaagden ten goede moet komen;

Dat het vonnis derhalve regelmatig gemotiveerd is en dat het middel in feite niet opgaat;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 26 juni 1957.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : M.M. de la Vallée Poussin en Van der Haegen.

Advocaat-generaal : M. Van den Eynden de Rivieren.

Advocaten : Mrs Westhof, Van Dieren en Favart.

Oneerlijke mededinging. — Rechterlijke bevoegdheid. — Onrechtmatige daad.

In zake oneerlijke mededinging doet de benadeling zich doorgaans voor aan de woonplaats van de eiser, waar het middelpunt van zijn commerciële of industriële bedrijvigheid zich bevindt, zodat de eiser mag dagvaarden voor de rechter van zijn woonplaats ofwel voor de rechter van elke andere plaats, waar de daden van oneerlijke mededinging het nadeel hebben toegebracht.

De verplichting tot vergoeding van de door daden van oneerlijke mededinging toegebrachte benadeling is van commerciële aard, zodat de vordering tot betaling van deze vergoeding behoort tot de bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel.

Een op zichzelf geoorloofde handeling kan een onrechtmatige daad in de zin van artikel 1382 B.W. zijn wanneer zij in verband met de omstandigheden in strijd is met de eerlijke gebruiken van de handel. Het bewijs daarvan moet door de eiser worden geleverd.

Theunissen t/ N.V. Confiserie Brabo.

Gezien in behoorlijke uitgifte het vonnis waartegen beroep, gewezen op 9 maart 1956 door de rechtbank van koophandel te Antwerpen;

Gezien de akte van beroep in dato 4 mei 1956;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar vorm en tijd;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis door geïntimeerde ingesteld er toe strekte vergoeding te bekomen voor de schade die zij beweert haar toegebracht te zijn geweest door feiten van oneerlijke mededinging bedreven door het vervaardigen met overgietingen van kauwgom verdelers die de slaafse kopij zijn van de apparaten « acorn » uitgaande van de vennootschap van Amerikaans recht « Operators Vending Machins Supply Company and Oak Manufactory C^o inc. » U. S. A., waarvan geïntimeerde exclusief verkoopagent in België is;

Overwegende dat de rechtbank van koophandel te Antwerpen gedeeltelijk, op de eis rechtdoende, appellant veroordeeld heeft aan geïntimeerde ten titel van schadevergoeding de som van 50.000 frank te betalen;

Overwegende dat appellant de door het vonnis a quo afgewezen excepties en middelen van niet-ontvankelijkheid weerneemt;

I. — Betreffende de plaatselijke bevoegdheid :

Overwegende dat appellant beweert dat hij niet geldig voor de rechtbank van koophandel te Antwerpen kon gedagvaard worden omdat hij woonachtig is te Tongeren en dat de aangeklaagde feiten buiten het arrondissement Antwerpen plaats zouden hebben gehad;

Overwegende dat het recht op vergoeding van geïntimeerde en de correlatieve verplichting van appellant tot schadeloosstelling ontstaan op het ogenblik

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

dat de twee bestanddelen van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek — fout en schade — verenigd zijn;

Dat luidens artikel 42 der wet van 25 maart 1876, in roerende zaken, de vordering mag gebracht worden voor de rechter van de plaats waar de verplichting is ontstaan of waar zij uitgevoerd moet worden;

Dat wanneer de verplichting uit een misdrijf of oneigenlijk misdrijf voortkomt deze plaats gewoonlijk gelegen is waar het schadelijk feit wordt volbracht;

Dat inderdaad doorgaans de twee bestanddelen, fout en schade, gelijktijdig bestaan, maar dat dit principe, in zekere gevallen, uitzonderingen ondergaat, meer bepaald in zake mededinging, waar de benadeeling zich voordoet doorgaans op de woonplaats van de eiser alwaar het middelpunt van zijn commerciële of industriële bedrijvigheid zich bevindt, derwijze dat de eiser dagvaarden mag voor de rechter van de woonplaats van de eiser ofwel voor de rechter van elke andere plaats waar de feiten van oneerlijke mededinging het nadeel hebben toegebracht;

Overwegende dat in casu, geïntimeerde haar maatschappelijke zetel en bedrijvigheid te Antwerpen heeft alwaar zij beweert benadeeld te zijn door de aangevoerde oneerlijke mededinging en alwaar tevens de verplichting om deze te vergoeden, ontstaan is;

Dat de eerste rechter dienvolgens *ratione loci* bevoegd was zoals het vonnis a quo het, op grond van oordeelkundige beschouwingen vastgesteld heeft;

II. *Betreffende de bevoegdheid uit hoofde van het onderwerp des geschils :*

Overwegende dat appellant beweert dat geïntimeerde zijn vordering gesteund heeft op de namaking van modellen onderworpen krachtens artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 29 januari 1935 aan de bepalingen der wet van 22 maart 1886 over het auteursrecht, zodat, overeenkomstig artikel 36 dezer wet, de eerste rechter zakelijk onbevoegd was;

Overwegende dat dergelijke eis door geïntimeerde, burgerlijke partij, ingesteld werd voor de correctionele rechtbank te Tongeren tegen appellant beticht met de namaking voorzien bij de wet van 1886;

Dat deze eis onontvankelijk verklaard werd bij vonnis dezer rechtbank dd. 28 juli 1954, bekrachtigd bij arrest van het Hof van Beroep te Luik van 10 november 1954;

Dat, zoals de eerste rechter het vaststelde, huidige vordering voor doel heeft de vergoeding voor commerciële schade door geïntimeerde geleden tengevolge van beweerde daden van oneerlijke mededinging;

Dat deze daden niet alléén gekenschetst zijn door de beweerde namaking en slaafse kopij van het toestel acorn door appellant, maar insgelijks door andere beweerde feiten, meer bepaald het uitbaten voor eigen rekening van de nagemaakte toestellen, zodat de gevolgen van voormelde namaking gepaard gaan met handelingen waarvan beweerd wordt dat zij het karakter vertonen van nadelige daden van oneerlijke mededinging;

Dat weliswaar in het exploit van rechtsbelang hoofdzakelijk wordt verwezen naar de namaking en slaafse kopij van de toestellen acorn, maar dat uit het gerechtelijk contract blijkt dat dit element in werkelijkheid als een der bestanddelen van de litigieuze oneerlijke mededinging ingeroepen wordt;

Dat de dagvaarding onder meer ertoe strekt verbod te horen opleggen aan appellant om, met gelijk welk doel, van de kwestieuze apparaten nog gebruik te maken, hetgeen te verstaan geeft dat appellant vroeger van de nagemaakte toestellen gebruik heeft ge-

maakt of deze in de omloop gebracht en dat zulks als een element van de beweerde oneerlijke mededinging wordt ingeroepen;

Dat appellant dienvolgens ongegrond is te beweren dat de vordering de toepassing der wet van 1886 zou beogen met het gevolg dat artikel 36 dezer wet toepasselijk zou zijn;

Overwegende dat in werkelijkheid, de verplichting tot vergoeding, die geïntimeerde ten laste van appellant tracht te leggen van commerciële aard is en dat de vordering strekkende tot dergelijke vergoeding onder de bevoegdheid van de eerste rechter viel op grond van de laatste alinea der wet van 15 december 1872.

III. *Betreffende de ontvankelijkheid van de eis :*

Overwegende dat appellant aanvoert dat het door geïntimeerde verweten feit de namaking is van nijverheidsmodellen die slechts aanleiding kan geven tot een bijzondere vordering, in de voorwaarden bepaald door de wet van 22 maart 1886 en dienvolgens het voorwerp niet kan uitmaken van een vordering wegens oneerlijke mededinging gesteund op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat, zoals reeds aangestipt, de bedoelde namaking slechts een der bestanddelen uitmaakt van de litigieuze oneerlijke mededinging;

Dat de eis geenszins strekt tot de toepassing der wet van 1886, maar wel tot deze van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek en tot de vergoeding van de schade berokkend door feiten van oneerlijke mededinging, zoals hij beheerst wordt door het algemeen recht en ontvankelijk is, zoals het vonnis a quo het, terecht, vaststelt.

IV. *Ten gronde :*

Overwegende dat het geïntimeerde behoort, op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, de fout, het nadeel en het oorzakelijk verband tussen beide, te bewijzen;

Dat zij de overgieting en de slaafse kopij van de toestellen acorn inroept;

Overwegende dat het vaststaat dat deze toestellen de bescherming der wet van 22 maart 1886 in België niet genieten;

Dat de overgieting van dit toestel, hetwelk aldus gelijk gesteld moet worden met een voorwerp toebehorend aan het openbaar domein, in zich zelf niet geoorloofd is;

Dat de geoorloofde overgieting echter ongeoorloofd kan worden, en slechts dan, ten grondslag van een vordering wegens oneerlijke mededinging kan dienen, wanneer het gebruik dat ervan wordt gemaakt volgens de omstandigheden die het omringen een daad uitmaakt, die strijdig is met de eerlijke gebruiken van de handel;

Dat geïntimeerde, die dergelijke feiten inroept, het bewijs ervan moet leveren;

Overwegende dat geïntimeerde gewag maakt van beweerde oneerlijke middelen tot dewelke appellant niet gearzeld heeft zijn toevlucht te nemen om het slaafs nabootsen van het toestel acorn te bewerken;

Dat het aangevoerde nabootsen geenszins onafhankelijk is van de overgieting die geoorloofd was; dat geïntimeerde anderzijds in gebreke blijft het bestaan te bewijzen van omstandigheden die het geoorloofd karakter van de gecritiseerde overgieting zouden hebben aangeraakt.

Dat het feit dat de overgieting aan appellant zou toelaten de concurrentiemogelijkheden in hoofde van

geïntimeerde aan te tasten, ondoeltreffend is daar het niet bewezen is dat appellant dergelijke concurrentie werkelijk instelde onder meer met zijn toestellen te verhandelen aan lagere prijzen dan deze in voege voor de toestellen acorn van geïntimeerde;

Dat tijdens het strafrechterlijk onderzoek, den Ouden Alfons, bestuurder van geïntimeerde onder meer verklaard heeft: « Gezien de apparaten en onderdelen hiervan reeds in vergevorderde staat zich bevonden en, ten einde te beletten dat Theunissen zijn apparaten op de markt zou brengen en in het land verdelen, hebben wij het nuttig geacht klacht neer te leggen bij de heer Procureur des Konings te Tongeren. — Ons inzicht is niet bedreigd te worden door de oneerlijke concurrentie zoals hier het geval is met de apparaten nagemaakt door Theunissen... »;

Dat verder, voornoemde bestuurder, inlichtingen heeft gegeven betreffende de onderhandelingen gevoerd door toedoen van de wederzijdse advocaten van partijen ten einde een minnelijke schikking te treffen;

Dat deze verklaringen geenszins aantonen dat er werkelijke concurrentie zou bestaan hebben;

Overwegende dat geïntimeerde niet bewijst dat appellant door andere middelen dan de overgieting de verwarring heeft gesticht tussen haar toestel en dit vervaardigd door appellant;

Dat zelfs indien bepaalde feiten van oneerlijke mededinging als bewezen mochten aangezien worden — quod non — dan nog zou geïntimeerde moeten bewijzen dat dusdanige feiten hem schade hebben berokkend;

Dat dit bewijs noch voorgelegd, noch aangeboden is; Overwegende dat in die voorwaarden de eis als ongegrond voorkomt en dient afgewezen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waar van toepassing werd gedaan;

Gehoord het eensluidend advies ter openbare zitting gegeven door de Heer van den Eynde de Rivieren, Advocaat-generaal,

Alle andere of strijdige besluiten verwerpende;

Ontvangt het beroep, verklaart het gedeeltelijk gegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis in zover de eerste rechter zich bevoegd heeft verklaard, en de eis ontvankelijk; doet het gezegd vonnis voor het overige te niet.

Wijzigende :

zegt de eis ongegrond; wijst geïntimeerde ervan af. Veroordeelt appellant tot de kosten van beide aanleggen.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 2 april 1957.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : MM. Verougstraete en Vanparys.

Advocaten : Mrs. Merchiers-Hallet en De Troyer.

Rechterlijke bevoegdheid. — Vordering tot bijdrage in het levensonderhoud van een uit het huwelijk gesproten kind, vijf jaar na de echtscheiding door de gescheiden vrouw ingesteld tegen haar voormalig echtgenoot. — Rechtbank « ratione materiae » onbevoegd.

Een vordering tot bijdrage in het levensonderhoud van een uit het huwelijk gesproten kind, door een gescheiden vrouw ingesteld tegen haar voormalig echtgenoot, ongeveer vijf jaar na de echtscheiding op grond van de wettelijke onderhoudsplicht van de vader, houdt niet verband met het echtscheidingsgeding.

Bedoelde vordering valt derhalve buiten het bereik van de door art. 3/11° van de wet van 25 maart 1876 op de bevoegdheid, gewijzigd door art. 2 van de wet van 10 februari 1953, bepaalde uitzondering op de bevoegdheid van de vrederechter.

De rechtbank is mitsdien « ratione materiae » onbevoegd om kennis te nemen van meerbedoelde vordering.

Smesman t/ Camphyn.

Advies O.M.

Smesman Maurice, beroepsmilitair, heeft binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, en ontvankelijk beroep ingesteld tegen een vonnis op tegenspraak gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Gent op 2 juni 1956, beslissing waarbij hij, op vordering ingesteld door zijn gewezen echtgenote, van wie hij toenmaals reeds wettelijk uit de echt gescheiden was, veroordeeld werd tot betaling aan deze gewezen echtgenote, Camphijn, Anna-Maria, van een levensonderhoudsuitkering van 1000 Fr. per maand, als bijdrage tot het onderhoud van Smesman Nicole, die op 26 augustus 1944, uit het thans door echtscheiding ontbonden huwelijk van partijen geboren is.

* * *

Zowel vóór de eerste rechter als vóór het Hof houdt appellant voor dat de door geïntimeerde ingestelde oorspronkelijke vordering een gewone vordering tot betaling van onderhoudsuitkering is, die onafhankelijk staat ten opzichte van het vroegere geding tot echtscheiding, tussen partijen thans definitief afgesloten bij het in kracht van gewijsde en ten uitvoer gelegde vonnis van 23 december 1950, waarbij de echtscheiding toegestaan werd ten nadele van appellant en het uit het huwelijk geboren kind toevertrouwd werd aan geïntimeerde, zodat, op grond van art. 2 der wet van 10 februari 1953, waarbij art. 3 der bevoegdheidswet werd aangevuld (art. 3 — 11° — wet van 25 maart 1876), alleen de vrederechter bevoegd is om van de onderhavige vordering kennis te nemen.

De rechtbank te Gent heeft deze stelling afgewezen en haar bevoegdheid « ratione materiae » erkend, op grond van de beschouwing dat de door de gewezen echtgenote ingestelde vordering « klaarblijkend » verband houdt met de vroegere eis tot echtscheiding, die door deze rechtbank beslecht werd, en derhalve krachtens art. 3-11° van de wet van 25 maart

» 1876 (wet 10-2-1953) aan de bevoegdheid van de » vrederechter onttrokken wordt ».

Wij durven deze zienswijze ten zeerste in twijfel trekken. Artikel 2 der wet van 10 februari 1953 tot wijziging van de volstreckte bevoegdheid en van de plaatselijke bevoegdheid in zake verstrekking van levensonderhoud, heeft het artikel 3 der bevoegdheidswet van 25 maart 1876, houdende toekenning van bevoegdheid van de vrederechter nopens bepaalde geschillen in laatste aanleg tot beloop van 2000 fr. (wet van 20 maart 1948, art. 2), en in eerste aanleg, hoe groot het bedrag van de vordering ook zijn mag, als volgt aangevuld:

« 11°/ van de geschillen omtrent uitkering tot levensonderhoud, gegrond op de artikelen 205, 206, 207, 212, 337 en 351 van het Burgerlijk Wetboek » en op artikel 27 van de wet van 18 juni 1950 / 28 » december 1873 op de behandeling van de krankzinnigen, met uitzondering echter van de geschillen » die verband houden met een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed », of, naar luid van de Franse tekst, « à l'exclusion toutefois des » contestations se rattachant à une instance en divorce ou en séparation de corps ».

Waar deze bepaling het woord « vorderingen », dat voorkwam in art. 2 bis der bevoegdheidswet (art. 2 - K.B. nr 63 van 13 januari 1935), thans ingetrokken door art. 1 der wet van 10 februari 1953, vervangen heeft door het woord « geschillen », blijkt deze vervanging evenwel noch een wijziging, noch een nadere bepaling te hebben beoogd van het beginsel dat, sedert de wet van 12 augustus 1911, uit de bevoegdheid van de vrederechter de vorderingen uitsluit omtrent uitkering tot levensonderhoud, wanneer deze « in verband staan » of « verband houden » (Franse tekst der wet van 12-8-1911: « lorsqu'elles sont connexes »; Franse tekst van art. 2 van het K.B. nr 63 van 13 januari 1935: « se rattachent... ») met gedingen tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed.

De bewoordingen « vorderingen » en « geschillen » betreffen dus hetzelfde begrip, zoals trouwens uit de wordingsgeschiedenis van de wet van 10 februari 1953 duidelijk blijkt, waar o.m. in fine van de toelichting van het wetsvoorstel ingediend door de heer volksvertegenwoordiger Charpentier (Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1950/51 - n° 410 - 24 april 1951) te lezen staat: « Van deze wet zijn uitgesloten de rechtsvorderingen » welke verband houden met een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed. Het vorig » artikel 2bis sloot ze reeds uit. In dit opzicht wordt » dus geen nieuwigheid ingevoerd. » Ook in het verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Nossent (Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1950/51 - n° 582 - 27 juni 1951) wordt verklaard: « Alle aangelegenheden, die verband houden met de uitkeringen tot onderhoud en die samen » gaan met een echtscheidingsgeding of een geding tot » scheiding van tafel en bed, vallen, zoals vroeger, » buiten de bevoegdheid van de vrederechter. » (blz. 3 - in fine).

Hieruit mag dan ook, naar onze mening, besloten worden dat, ten opzichte van de uitzondering voorzien bij artikel 2 der wet van 10 februari 1953 (artikel 3, 11° der bevoegdheidswet van 25 maart 1876) in zake de volstreckte bevoegdheid van de vrederechter nopens geschillen omtrent uitkering tot levensonderhoud die verband houden met een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, de nieuwe wet ten slotte niets gewijzigd heeft aan de door de wet van 12 augustus 1911 gehuldigde, en later door artikel 2 van het K.B. n° 63 van 13 januari 1935 bevestigde, toestand

(Zie in zelfde zin de opmerkingen van Robert Pirson onder Vreder. Gent (2^{de} K.), 4 februari 1954, J.T. blz. 537 en 538).

Welnu, naar luid van de voorbereidende werken der wet van 12 augustus 1911 (Pasinomie 1911, blz. 311, kol. 2), betreft deze uitzondering het geval waarin een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed is « ingesteld » (amendement Rousseu), en nl. de vorderingen tot uitkering van levensonderhoud gegrond op artikel 268 B.W.; ofwel ingeval dergelijke vordering noodzakelijk de aanvulling is of als het complement dient te worden beschouwd van de vordering tot echtscheiding, zoals in het geval bedoeld bij artikel 301 B.W., waar de vordering tot uitkering tot onderhoud zelfs niet denkbaar is zonder vordering tot echtscheiding. Het bekende arrest van het Hof van Verbreking van 1 december 1932 (Pas. 1933, I, 37, en de noot P.L. houdende een uiteenzetting van de wet van 12-8-1911) heeft zulks duidelijk in het licht gesteld, waar, in zake een vordering tot uitkering tot onderhoud voor eigen rekening ingesteld door de uit de echt gescheiden persoon tegen zijn gewezen medeechtgenoot, op grond van artikel 301 B.W., dit arrest beslist heeft dat de bevoegdheid van de vrederechter niet kan worden ingeroepen « quand la réclamation alimentaire formée par » un époux contre l'autre, est l'accessoire d'une action » en divorce en cours » en deze bevoegdheid evenmin kan worden ingeroepen « quand cette réclamation alimentaire est le complément de l'action en divorce » après le divorce prononcé » (Sic: Brussel - 20 april 1955 R.W. 1954/55 - kol. 1760). Daarentegen echter, spruit de onderhoudsverplichting van de ouders ten opzichte van hun wettige kinderen uit het huwelijk en uit de afstamming (artikelen 20-303 B.W.), en noch de aard, noch de rechtsgrond van deze onderhoudsverplichting worden door de echtscheiding tussen de ouders gewijzigd; deze onderhoudsverplichting is noch een gevolg, noch een uitwerksel, noch een aanvulling van de vordering tot echtscheiding, net zoals de onderhoudsverplichting tussen de van tafel en bed gescheiden echtgenoten een verbintenis is die het gevolg is, niet van deze scheiding, doch enkel van het huwelijk dat blijft voortbestaan.

Er bestaat dus geen de minste reden om aan de onderhoudsverplichting der ouders ten opzichte van hun uit het huwelijk geboren kinderen een andere aard of grond toe te wijzen na de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed als er voor.

Wij zijn dan ook de mening toegedaan dat, waar, zoals in onderhavig geval, na de tenuitvoerlegging van het vonnis dat de echtscheiding tussen partijen heeft toegestaan, de gewezen echtgenote, ten behoeve van het uit het huwelijk geboren minderjarig kind, een vordering instelt tegen haar gewezen medeechtgenoot, wettige vader van bedoeld kind, strekkende tot uitkering van levensonderhoud, en zulks op grond van de wettelijke verplichting aan de vader opgelegd door de artikelen 203 en 303 B.W., dergelijke vordering geenszins kan beschouwd worden als houdende verband met het vroeger en definitief afgehandelde en beëindigde geding tot echtscheiding, waarmede deze vordering geen enkele aanknoping meer heeft. Zulks was reeds de zienswijze van de rechtsleer en de rechtspraak vóór de wet van 10 februari 1953 (Zie: De Page, B.I., n° 993; Vreder. St.-Gillis - 30 april 1953, J.T. 1953, blz. 453) Sedert het in werking treden van de wet van 10 februari 1953, hebben verscheidene rechterlijke beslissingen deze zienswijze bevestigd (Zie o.m. Vreder. Tongeren - 3 juli 1943, bevestigd door Rb. Tongeren - 18 november 1955 - Bull. de la Fédér. des Avoués - n° 2 - 1 april 1956 - blz. 19; Vreder. Gent (2^{de} kanton) - 4 februari 1954, J.T. 1954, blz. 537 en de opmerkingen

van Robert Pirson; Rb. Brussel (in graad van beroep), 15 juli 1955 - Bull. de la Fédér. des Avoués - n° 2 - 1 april 1956 - blz. 24 tot 26. - Anders: Vred. Antwerpen (4^{de} kanton) - 29 april 1953 - Bull. de la Fédér. des Avoués - n° 1 - 1 januari 1954 - blz. 31 en 32).

In strijd met de beslissing van de rechtbank van eerste aanleg te Gent, besluiten wij dan ook tot de onbevoegdheid «ratione materiae» van deze rechtbank om kennis te nemen van de door geïntimeerde ingestelde vordering.

Arrest

Gezien de stukken onder meer de uitgifte van het beroepen vonnis gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent op 2 juni 1956;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm;

Overwegende dat geïntimeerde in wier voordeel de echtscheiding bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van voormelde rechtbank dd. 23 december 1950 toegestaan werd, appellant op 13 oktober 1955 vóór dezelfde rechtbank gedagvaard heeft om zich te horen veroordelen uit hoofde van onderhoudsgeld ten behoeve van het gemeenschappelijk kind de som van 1.500 fr. per maand te betalen;

Overwegende dat appellant zowel thans als voor de eerste rechter de onbevoegdheid «ratione materiae» van de rechtbank van eerste aanleg inroept; dat dit middel gegrond is;

Overwegende immers dat artikel 3, 11° van de wet van 25 maart 1876, gewijzigd door artikel 2 van de wet van 10 februari 1953, aan de vrederechter de bevoegdheid toegekend heeft om, in hoogste aanleg tot beloop van 2.000 fr. en in eerste aanleg hoe groot het bedrag van de vordering ook zijn mag, kennis te nemen van de geschillen omtrent de uitkering tot levensonderhoud gegrond op artikelen 205, 206, 207, 212, 337 en 351 B. W. met uitzondering echter van de geschillen die verband houden met een geding tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed;

Overwegende dat, waar de onderhavige eis noch tijdens de procedure tot echtscheiding (artikel 268 B. W.) noch na het tenuitvoergelegde vonnis dd. 23 december 1950 als aanvulling van de vordering tot echtscheiding (artikel 301 B. W.) ingesteld werd maar wel ongeveer vijf jaar later op grond van de wettelijke onderhoudsverplichting van de vader ten opzichte van een wettig uit het huwelijk gesproten kind (artikel 203 en 303 B. W.), er tussen deze eis en het geding tot echtscheiding geen onderling verband bestaat;

Overwegende dat daaruit volgt dat gezegde eis buiten het bereik van de door hogerbedoeld artikel 3 voorziene uitzondering valt en als dusdanig aan de gewone bevoegdheid van de vrederechter niet onttrokken wordt;

Om die redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, gehoord door de heer advocaat-generaal Matthijs in zijn eensluidend advies, alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend, ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond; doet dienvolgens het bestreden vonnis te niet en opnieuw wijzend, zegt voor recht dat de aangesproken rechtsmacht «ratione materiae» onbevoegd was om kennis te nemen van de gestelde eis en veroordeelt geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

4e Kamer. — 28 februari 1957.

Voorzitter : M. W. Declercq.

O.M. : M. Van der Meersch.

Advocaten : Mrs Tricot en Van Damme.

Advocaat. — Ereloon van buitenlands advocaat.

De persoon, die een buitenlands advocaat aanstelt om zijn belangen voor een vreemde rechter te verdedigen, wordt geacht voor wat betreft de vaststelling van het ereloon, zich te onderwerpen aan de gewoonten van het land, waar de procedure gevoerd wordt en van de balie, waarbij zijn raadsman is ingeschreven.

Om het bedrag van het door een buitenlandse advocaat gevorderde ereloon te beoordelen dient dan ook rekening te worden gehouden met de vaststelling van het ereloon volgens een bepaald tarief.

Mr Van de R. t/ D.

Overwegende dat de eis strekt tot betaling ener som van 1.862,62 Nederlandse gulden als saldo van ereloon; dat verweerder voorhoudt dat de eis overdreven voorkomt en dat eiser door het ontvangen van een voorschot groot 1297,75 Nederlandse gulden volledig werd voldaan;

Overwegende dat uit de bescheiden van de Rechtbank voorgelegd blijkt dat verweerder eiser heeft aangesteld als raadsman om zijn belangen te behartigen voor de Nederlandse Rechtsmacht in een geschil betreffende de herstelling van de motor van een vissersboot; dat, na talrijke besprekingen en expertisen, de zaak behandeld werd door de Arrondissementsrechtbank te Middelburg maar dat huidige verweerder voor de beëindiging van de steeds hangende procedure, met zijn tegenstrever een akkoord heeft gesloten waarbij een einde werd gesteld aan het geding;

Overwegende dat eiser een staat indiende bedragende 2000 Nederlandse gulden voor ereloon en 1.160,37 Nederlandse gulden voor verschotten en kosten;

dat die staat zoals het de gewoonte schijnt te zijn in Nederland, een opsomming inhoudt van alle plichten en werkzaamheden door de raadsman uitgevoerd vanaf juli 1952 tot maart 1956, met voor elke post het in rekening brengen van een onafhankelijk honorarium en gebeurlijk van het bedrag van de gedane kosten;

dat de staat op 8 juni 1956 begroot werd door de Raad van Toezicht van Advocaten te Rotterdam en op 4 juli 1956 goedgekeurd voor tenuitvoerlegging door de Voorzitter van de Arrondissementsrechtbank te Middelburg;

Overwegende dat het algemeen principe dat in dergelijke gevallen wordt toegepast luidt: het ereloon wordt door de advocaat met bescheidenheid vastgesteld in verhouding zowel met de belangrijkheid van de zaak als met de aard der geleverde werkprestaties en gebeurlijk met de vermogenstoestand van de cliënt en het bereikte resultaat;

Overwegende dat verder nog dient aangenomen te worden dat de cliënt, die een vreemd advocaat aan-

stelt om zijn belangen voor een vreemde rechtsmacht te verdedigen, geacht is voor wat betreft de vaststelling van het ereloon zich te onderwerpen aan de gewoonte van het land waar de procedure gevoerd wordt en van de balie waarbij zijn raadsman ingeschreven is; (Brussel 6-1-1937 — J. T. 39.)

dat, dan ook om het bedrag van het ereloon door een vreemd advocaat gevorderd te beoordelen, dient rekening gehouden te worden met de plaatselijke gewoonten en o. m. met de vaststelling van het ereloon volgens een bepaald tarief; dat nochtans van het tarief kan worden afgeweken voor zoveel er daartoe geldige redenen zouden bestaan; (Brussel 13-11-1907 — B. J. 1908.141)

Overwegende dat, in huidige geding, verweerder met zeer weinig bescheidenheid te vergeefs aanspraak maakt op een vertrouwelijke mededeling van de Orde der Advocaten te Brugge betreffende de vaststelling van normale minimum erelonen; dat, zonder aan te dringen op het vertrouwelijk karakter van dergelijk stuk, moet worden gewezen op het feit dat een advocaat die aan bovengemelde balie niet toebehoort ook aan dergelijke onderrichting niet onderworpen is en verder dat het voorgelegd tarief slechts een minimum bepaalt zonder nopens het verder bedrag der erelonen enkele aanwijzing te bevatten;

Overwegende dat eiser blijkbaar de belangen van zijn cliënt, in een op financieel gebied belangrijke zaak, zeer zorgvuldig en oordeelkundig heeft verdedigd en dat de behartiging dezer belangen hem een niet te onderschatten som werk heeft gevraagd; dat er over het bereikte resultaat niet kan worden geoordeeld vermits verweerder, buiten de tussenkomst van zijn raadsman, met de tegenpartij een transactie heeft gesloten;

Overwegende dat eiser in de berekening van zijn ereloon en staat van kosten toepassing maakt van een tarief; dat sommige posten mogelijk nog al hoog aangerekend staan maar dat de voorgelegde staat door de Raad van Toezicht der Advocaten te Rotterdam werd gecontroleerd en door de Voorzitter van de Arrondissements-Rechtbank te Middelburg goedgekeurd hetgeen een waarborg uitmaakt voor wat de normale toepassing van het tarief betreft;

Overwegende dat er geen enkele geldige reden ingeroepen wordt om van het tarief af te wijken; dat dienvolgens het gevorderd bedrag voor ereloon en kosten verrechtvaardigd is en de eis gegrond voorkomt;

Om deze redenen,

De Rechtbank, wijzende op tegenspraak, gehoord het eensluidend advies van de heer Eerste Substituut Procureur des Konings Vander Meersch V.

Verklaart de eis gegrond en veroordeelt dienvolgens verweerder om aan eiser te betalen de som van 1.862,62 Nederlandse gulden of de tegenwaarde er van in Belgische munt aan de hoogste koers van de dag der betaling, vermeerderd met de gerechtelijke in-tresten.

Verwijst hem in de kosten.

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 7 augustus 1956.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Orban en Van Assche.

Wegverkeer. — Bruusk remmen, dat volgende weggebruiker in zekere mate had moeten voorzien. — Aansprakelijkheid van ieder voor de helft.

Wanneer de bestuurder van een motorrijtuig zeer bruusk heeft geremd, omdat hij te laat met het manoeuvre van een voor hem rijdende wielrijder om naar links uit te wijken heeft rekening gehouden, had het bruuske remmen in zekere mate dienen te worden voorzien door de weggebruiker, die bedoeld motorrijtuig volgde.

Ieder van de twee automobilisten moet derhalve worden aansprakelijk gesteld voor de aan beide auto's overkomen schade.

Van Havere t/ Danisschewetsch.

Overwegende dat het vaststaat dat eiser op 24 oktober 1955 op de baan van Temse naar Steendorp een fietser volgde, niet ver van de kruising van voormelde baan met de Schanselbroekstraat;

Overwegende dat gezegde fietser op zeker ogenblik naar links uitweek om de Schanselbroekstraat in te rijden;

Overwegende dat eiser remde om de fietser niet te raken;

dat hij beweert dat zijn voertuig tot stilstand was gekomen toen de wagen van verweerder — die hem volgde — de auto van eiser langs achter aanreed met dit gevolg, volgens eiser, dat deze laatste toch op de fietser terecht kwam en dat beide auto's door de botsing schade leden;

Overwegende dat, volgens de beweringen van de partijen, de fietser strafrechtelijk vervolgd werd om een manoeuvre te hebben uitgevoerd waardoor de normale gang van de andere weggebruikers werd gehinderd;

doch dat de correctionele Rechtbank van Dendermonde gezegde fietser bij vonnis van 15 juni 1956 zou vrijgesproken hebben;

Overwegende dat de wielrijder in die omstandigheden moet geacht worden geen schuld te hebben in het ongeval;

Overwegende dat de aansprakelijkheid van de partijen tegenover de wielrijder niet wordt besproken in onderhavig geding, dat uitsluitend de verhoudingen betreft tussen eiser en verweerder;

Overwegende dat beide partijen aan elkander de verantwoordelijkheid van het ongeval toeschrijven en elk tegenover de andere de betaling vorderen, in de dagvaarding en bij wederzijds, van de schade aan hun respectieve wagens aangericht;

Overwegende dat het vaststaat dat eiser zeer bruusk heeft geremd, omdat hij laattijdig met het manoeuvre van de wielrijder rekening heeft gehouden;

Overwegende dat het bruusk remmen van een voertuig, in omstandigheden zoals die van onderhavig geval, in een zekere mate dient voorzien te worden door de weggebruiker die gezegd voertuig volgt (vergel. : Verbreking, 20 november 1950, R.G.A.R. 1950, blz. 4858);

Overwegende dat in huidig geschil beide partijen een gelijke aansprakelijkheid hebben opgelopen, en ieder dienen verwezen te worden in de helft van de schade;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de schade aan eiser berokkend 8.025 fr. beloopt;

Overwegende dat eiser terecht betwist dat de schade door het voertuig van verweerder opgelopen, meer dan 3.125 fr. en twee dagen chômage zou belopen;

dat verweerder, bij tegensprekelijke schatting van de schade op 12 november 1955 zich met bovenstaande raming heeft akkoord verklaard;

dat de vergoeding betreffende de twee dagen chômage op 2×150 fr., hetzij op 300 fr. mag geschat worden, zodat de gehele schade van verweerder 3.425 fr. beloopt;

.....

Rouw hulde aan Stafhouder Maurice VERBAET

Op woensdag, 9 oktober l.l., werd voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen een plechtige rouw hulde gehouden ter nagedachtenis van oud-Stafhouder M. Verbaet.

De Heer Voorzitter der Rechtbank, de Heer Procureur des Konings, de Stafhouder der Balie, de Voor-

zitter van de Tucht kamer der Pleitbezorgers en de Heer Hoofdgriffier voerden achtereenvolgens het woord om de verdiensten van de betreurde stafhouder in het licht te stellen.

Wij delen hieronder de redevoeringen mede die uitgesproken werden door de Heren Voorzitter, Procureur des Konings en Stafhouder.

* * *

Rede van de heer Ch. VAN HAL, voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg

Wederom bevinden wij ons hier te zamen om een piëteitvolle plicht te vervullen met de nagedachtenis te herdenken van een onzer meest vooraanstaande medewerkers, Mter Maurice Verbaet, advocaat, Oud Stafhouder der Balie van Antwerpen, ere-plaatsvervangend rechter in deze Rechtbank, gewezen Minister van Justitie, Senator, Oud Krijgsauditeur te velde, vercerd met verscheidene, meest vererende eretekens zo Belgische als buitenlandse waarvan ik maar zal noemen: Groot Officier in de Leopoldsorde, Ridder in het Erelegioen, Officer of the British Empire.

De opsomming van deze titels alleen toont aan welk een man Mter Verbaet was en in welke mate hij zich in de samenleving verdienstelijk had gemaakt en in welke mate zijn uitzonderlijke gaven gewaardeerd zijn geweest.

Door het overlijden van zulk een man ondergaat de Balie van Antwerpen een groot verlies, verlies dat door de Rechtbank, waarin hij vanaf 5 december 1925 tot 19 februari 1948 een bekwaam en ijverig plaatsvervangend rechter is geweest, innig wordt gevoeld en waarvoor de Rechtbank met een diep rouwgevoel zich bij de Orde der advocaten aansluit om aan de betreurde afgestorvene een laatste hulde te brengen.

Alhoewel een pijnlijke en langdurige ziekte Mter Verbaet sedert verscheidene jaren in de onmogelijkheid stelde zich naar het Gerechtshof te begeven, was zijn figuur bij ons allen levendig gebleven en werden wij allen door zijn overlijden diep getroffen.

Mter Verbaet werd geboren de 23 januari 1883 te Moerbeke-Waas, een landelijke gemeente van Oost-Vlaanderen. Van daar ging hij over naar Ronse en ging ter school. Wanneer het er nu om ging een levensloopbaan te kiezen, besloot de jonge heer Verbaet de rechten te studeren en liet hij zich inschrijven in de « Alma Mater » te Leuven. Hij studeerde er flink en legde schitterende examens af. Hij behaalde zijn eindexamen van dokter in de rechten de 16 oktober 1906. Op raad van zijn professoren, besloot hij zijn stage te doen bij de Balie van Antwerpen. Dit was blijk geven van zelfvertrouwen en vastberadenheid, want de jonge dokter in de rechten Verbaet was hier te Antwerpen nog een onbekende, zonder relaties, zonder aanbevelingen en zonder inleidingen. Maar wat daar ook van zij, hij trad in stage bij een vooraanstaand advocaat, Mter Lebon, wiens medewerker hij werd. De ingeboren begaafdheden van Mter Verbaet ontwikkelen zich onder

de leiding van zijn leermeester en verfijnen zich door de praktijk. Mter Verbaet deed ervaring op en alles wees erop dat hem als advocaat een benijdenswaardige carrière aangewezen was. Maar weldra verduistert de internationale horizon, augustus 1914 komt en de eerste Wereldoorlog breekt uit. Mter Verbaet is gemobiliseerd en neemt met zijn eenheid deel aan de gevechten van Namen en aan de terugtocht van het leger. Te Londen wordt hij opgemerkt en opgenomen in de diensten van het Krijksauditoraat en in 1918 bij de bevrijding van ons land is Mter Verbaet Krijgsauditeur te velde.

Wanneer de vrede opdaagt herneemt Mter Verbaet zijn praktijk als advocaat en weldra staat hij aan het hoofd van een aanzienlijk cabinet. Eerlijk en rechtzinnig, werklustig en veeleisend voor zich zelf, korrekt tegenover de magistratuur, toegewijd aan zijn cliënten, wier belangen hij verdedigt met hardnekkigheid, doch steeds met hoffelijkheid tegenover zijn tegenstrevers.

Deze uitzonderlijke gaven, die gepaard gingen met een grondige rechtskennis, bleven vanwege zijn confraters niet onopgemerkt, zodat Mter Verbaet herhaaldelijk gekozen werd om deel uit te maken van de Tuchtraad van de orde der Advocaten van Antwerpen en wel namelijk ononderbroken van 1927 tot 1930, van 1938 tot 1939. Eindelijk in 1941 werd hem door zijn confraters de grootste eer toegekend die men een advocaat toekennen kan, d.i. het stafhouderschap. De taak van een Stafhouder is steeds kies en eist uitzonderlijke hoedanigheden, maar wanneer deze taak dient uitgeoefend wanneer het land bezet is door een vijand, die in alles medezegging eist, en in de geest een zekere verwarring bestaat, wordt die taak nog des te zwaarder en des te kieser. Mter Verbaet bleef stafhouder tot bij de bevrijding van Antwerpen.

Hij oefende zijn taak uit gelijk aan zichzelf, d.i. met vastberadenheid en doorzicht, met bekwaamheid en kalmte, en spande zijn beste krachten in om de rechten en prerogatieven van de advocaten te verdedigen.

Niet alleen in de rechterlijke middens was Mter Verbaet een bekend en befaamd man, maar ook in de politieke middens stond hij hoog aangeschreven en na de bevrijding van 's lands grondgebied op een ogenblik, d.i. 26 september 1944, dat voor het land zich tal van moeilijke vraagstukken stelden die een onmiddellijke oplossing eisten om kalmte, orde en welvaart te

doen heersen, werd aan Mter Verbaet gedacht om de zware taak van Minister van Justitie op zich te nemen. Mter Verbaet nam deze zware taak op zich uit plichtsbef en oefende dit hoge ambt uit met bekwaamheid, doorzicht en eerlijkheid. Hij bleef Minister van Justitie tot 7 februari 1945, d.i. tot de val van het Ministerie waarvan hij deel uitmaakte.

De nagedachtenis van die man, die zich op alle gebieden verdienstelijk heeft gemaakt, zal bij ons allen

blijven voortleven als deze van een hoogstaand advocaat, als bekwaam rechter en verheven burger.

In naam van de Rechtbank en in mijn eigen naam, bied ik aan de heer Stafhouder der Balie, aan Mevrouw Verbaet en aan zijn familie, bijzonder aan zijn zoon Charles Verbaet, Advokaat plaatsvervangend rechter in onze Rechtbank, en aan zijn schoonzoon, mijn waarde ambtgenoot rechter de Chaffoy de Courcelles, de uitdrukking aan van mijn gevoelens van innige deelneming.

Rede van de heer H. SABBE, Prokureur des Konings

Sinds enkele jaren was wijlen Stafhouder Maurits Verbaet, geleidelijk en ongemerkt, — bekommerd en gehinderd door zijn wankelende gezondheidstoestand, — uit het dagelijks bedrijf van dit gerechtshof getreden en verwijderd gebleven. Maar, zijn gevestigde naam, zijn erkende faam en zijn bekende rustige en goedhartige levenshouding bleven, zeer vertrouwd, in ons ambtelijk midden aanwezig en voortleven, vertegenwoordigd, zoals zij waren, door zijn zoon, advocaat Mr Karel Verbaet en door zijn schoonzoon, de Heer de Chaffoy de Courcelles, rechter in deze rechtbank, die beiden, met hun eigen bescheidenheid, een traditie van degelijkheid en van minzaamheid hebben voortgezet.

Toen kwam de doodsmare, verrassend en pijnlijk voor ons allen.

Stafhouder Maurits Verbaet was 74 jaar oud geworden.

Op het eind van het zomerverlof, in de stille droom van zijn geliefd landhuis «De Wonderboomen» —, deze rustige plek tussen dennen en heide, die hem op zijn levensavond zo lief was voor zijn eenzame mijmeringen en voor zijn levenswijze bespiegelingen, — is wijlen Stafhouder Maurits Verbaet zacht ontslapen in de dood, berustend, stoïcijns, kalm, voldaan, en zeker in het volle bewustzijn van de eerlijke en goede vervulling van zijn aardse en kristelijke bestemming.

Met Mr Maurits Verbaet is een van de meest gezagvolle, bekwame, ervaren en innemende figuren uit de balie van Antwerpen verdwenen.

Zijn betekenis, zijn gehalte als rechtsgeleerde én als advocaat, stonden verre boven het peil van een gewone praktijk.

— In deze hem genegen Antwerpse balie, waarin hij zijn glansrijke loopbaan aanving en ook geheel voltrok en besloot;

— vóór deze rechtbank waarin hij, vanwege de magistratuur, slechts achting, waardering en genegenheid ontmoette;

— en op het ruimer plan van gans het Belgisch rechterlijk wezen dat hij doorliep — als Krijgsauditeur, van 1914 tot 1919, als veelzijdig en onderzocht advocaat, als plaatsvervangend rechter in deze Rechtbank, als algemeen erkend en levenswijs Stafhouder van de balie te Antwerpen, in dit uiterst moeilijk en bewogen tijdperk van de jongstleden vijandelijke bezettingsjaren, als Minister van Justitie, in de hartstochtelijke roes van de ontzetting en van de bevrijding in 1944 toen de eerste Belgische regering voor Nationale Unie, gedurende een vijftal maanden, aan het bewind kwam voor sanering en wederinrichting van het Belgisch gezag in alle constitutionele staatsinstellingen, — in gans deze wisselende, groeiende, evoluerende, maar onafwendbaar rechtskundige loopbaan, heeft wijlen Mr Maurits Verbaet onbetwist-

baar zulk een rol vervuld, zulk een dienstbaarheid bewezen, zulke blijken van maatschappelijke rechtvaardigheid en van menselijke rechtschapenheid gegeven, dat de lichtende sporen van zijn verheven aanwezigheid en zijn nuttige en voorbeeldige doortocht van het ganse rechtswezen, — zowel voor de magistratuur waartoe hij behoorde als voor de balie waarin hij zó uitzonderlijk schitterde, — met diepe, rijke en persoonlijke merken gegrift en bewaard blijven in onze bewonderende, dankbare herinneringen, in ons aller ontroerde en trouwe nagedachtenis.

Wanneer wij de aantrekkelijke en verfijnde persoonlijkheid van wijlen Stafhouder Verbaet aandachtig beschouwen en ontleden, dan worden wij alvast getroffen door drie dominerende eigenschappen, drie opvallende gaven die, als richtende levensdraden, zijn wezen en bestaan doortrekken, zijn werkzaamheden, zijn gedachten en zijn gevoelens hebben bezielde:

Zijn natuurlijke, aangeboren zin voor rechtvaardigheid en recht hadden zich bij hem, van kindsbeen af, veropenbaard. Zeer jong had hij zijn geboorteplaats, Moerbeke-Waas, verlaten om zich met zijn ouders te gaan vestigen te Ronse, dit was, bij de taalgrens. En alhoewel hij van Vlaamse ouders was werd zijn opleiding verplichtend in de Franse taal gevormd. Dezen die in de school Vlaams spraken werden zelfs gestraft. Dit eerste aanvoelen van gedwongenheid, van gebrek aan vrijheid, van onrecht, is in de loop van latere jaren steeds op beslissende wijze in de herinnering van Mr Verbaet gebleven. Vanzelfsprekend voerde zijn opvatting over taalrechtvaardigheid hem naar de kern van het Antwerps balieleven, naar de Vlaamse conferentie, het bij uitstek Vlaamse midden, waarin zijn uitmuntende en guitige vriend, wijlen Mr Jules Franck, hem introduceerde en alom vertrouwd en hartelijk bevriend maakte.

Deze oorspronkelijke zin voor rechtvaardigheid, die wijlen Stafhouder Maurits Verbaet tot een voorstander had gemaakt van de Vlaamse taalontvoogding, dreef hem tezelfdertijd, — mét zijn overtuiging en mét zijn humanistische geest, — tot de bredere opvatting dat men in een degelijke Vlaamse beschaving, in het raam der moderne Europeeërs, nooit de nauwere kontakten met andere taalgemeenschappen, met de latijnse cultuur, en met de Franse of andere geestesstromingen mocht miskennen of verwaarlozen.

Ook op het professioneel gebied, in de balie, voor het gerechtshof, liet Stafhouder Maurits Verbaet, onafgewend, zijn aangeboren zin voor rechtvaardigheid en recht blijken. Bij hem was deze rechtvaardigheidsbetrachting een waarachtige drang. Voor elke rechtregel voerde zijn wijsgerige vorming hem steeds naar de diepere ontleding van het oorzakelijk verband, van het «waarom», van de «bestaansreden» van de wetsbepaling ten overstaan van het feit. Aldus werden zijn «besluiten» in gerechtszaken altijd met

een angstvallige, strenge zorg opgemaakt, zodat zij de zuiverste uitdrukking werden van een wetenschappelijke tuchtvolle studie en van een strikt en technisch zoeken en peilen naar de waarheid. Dié waarheid, die rechtvaardigheid aanpassen bij en laten zegenvieren over de bepaalde, konkrete toestanden van het leven, — die zovéle gerechtszaken vormen, — dit was de grote functie die aan wijlen stafhouder Verbaet zijn grote werkkraft schonk en die bij hem die sterke, innerlijke gloed deed branden om juist deze doelstelling te bereiken die hij beschouwde als de volmaakt rechtvaardige uitslag.

Er leefde in Mr Verbaet nog een tweede merkwaardige, dominerende eigenschap en wél zijn natuurlijke drang naar vrijheid, naar onafhankelijkheid, deze geestelijke en morele grondslag zonder dewelke het beschaafd en ontwikkeld bestaan zich niet kan ontplooiën en zonder dewelke géén rechtvaardigheid denkbaar is.

Ook van kindsbeen af was bij Mr Maurits Verbaet deze tweede richtende levensdraad aan het licht gekomen toen hij, ná enkele maanden in de enge beslotenheid van een Waalse kostschool opgesloten te zijn geweest, de vrijheid verkoos en op eigen middelen, te voet, de weg naar het ouderlijk huis hernam om er aan zijn ouders te vragen aldaar vrij school te mogen lopen. Mr Verbaet had van het «pensionnaat» een «heilige vrees» bewaard.

Vandaar misschien zijn latere eerbied en bekommerning voor de vrijheid.

Vandaar zijn uitgekozen aanstelling, tijdens de sombere bezettingsjaren, in de hoedanigheid van stafhouder der balie van Antwerpen, om alle afwijkingen van de waardigheid in de balie te verhinderen, om datgene wat tegen verdrukking of ontaarding van onze nationale zelfstandigheid en vrije Belgische gaardheid moest gevrijwaard blijven, te behoeden en te beveiligen.

Vandaar zijn aanstelling als Minister van Justitie in de bevrijdingsregering van februari 1945 — de Regering voor Nationale Unie, en dit wellicht om reden van zijn bijzondere bekendheid en vertrouwelijkheid met de heersende binnenlandse toestanden, om reden van zijn kalme overwogenheid, om reden van zijn vrijheidszin en voor het herstel van onze vrije, rechterlijke en constitutionele waarden.

Het was toen een bewogen tijdperk. Een tijd van bevrijdingsroes, van hartstochtelijke verwarring, van incivieken en verzetsbewegingen. Over de bevrijde stad vielen, — mét dood, verpulvering en vernieling, — de talloze vijandelijke V-bommen.

Ná vier jaar toepassing van diep ingrijpende vijandelijke bezettingsmethoden, stond het Departement van Justitie voor een ontzettend ingewikkelde opgave, een opgave waarbij de problemen van nationaal eergevoel, van gekrenkte vaderlandse trouw, van incivisme en repressie, van menselijke zwakheid en ellende, een drukkende en ingewikkelde kwelvraag werden.

Rond dát tijdstip had ik het bijzonder voorrecht en genoegen de toenmalige Minister van Justitie, Maurits Verbaet, van naderbij te leren kennen en op prijs te stellen.

Op een avond — toen onze stad grotendeels voor het gevaar leeggelopen was — kwam de Heer Verbaet van zijn ministerie te Brussel naar zijn verlaten woonst te Antwerpen over.

Hij had mij bij hem verzocht.

Het beangstigend vraagstuk van de geïmproviseerde concentratieoordn voor incivieken maakte de bezorgdheid van de Minister gaande. Er bevonden zich in het Antwerpse zes tot zeventig verdachten in

ongeschikte concentratieoordn. Een nijpende Winter was begonnen. Er waren geen verwarmingsmiddelen. De bevoorrading in voedsel was schaars en geheel ontoereikend. Men sliep op stro en vochtige tegels. Ziekten en epidemie dreigden. En voor de meesten moest, ná de botgevierde bevrijdingsroes verondersteld worden dat hun opsluiting niet zó noodzakelijk of zelfs overbodig en ongegrond was. Aan dit euvel moest dringend en volledig, op doortastende wijze, een einde gesteld worden.

De aangeboren zin voor rechtvaardigheid van Minister Maurits Verbaet was aan het woord.

Zijn natuurlijke eerbied voor de vrijheid had gesproken. Zijn begrip van humanisme, zijn verstandige onafhankelijkheidszin, zijn merkwaardige evenwichtigheid tussen strengheid en verdraagzaamheid, tussen rede en gevoel, drongen zich naar voren, zoekend naar de rechterlijke waarheid en naar de menslievende rechtvaardigheid.

Hij liet zich andermaal leiden door zijn drie aangeboren eigenschappen, als door drie heldere, lichtende sterren.

De duizenden concentratie-gevallen zouden opgeruimd worden. Alleen de ernstige gevallen van oorlogsmisdadigheid zouden, buiten de concentratieoordn

Dit avontuurlijk onderhoud, in het eenzame huis aan de Belgiëlei, werd onverwacht door een telefoongerinkel onderbroken. Minister Verbaet verwijderde zich gedurende enkele ogenblikken. Toen hij, na een wijle, in de kamer terug verscheen, bleek hij onveranderd rustig te zijn. Maar ik bemerkte dat hij ons gesprek niet onmiddellijk hervatte en dat, achter zijn ogenschijnlijk rustig wezen, een diepe, innerlijke beroering in hem woelde en hem pijnigde.

Hij vertelde mij dan, met stille gelatenheid, dat, bij een V-bom-inval te Lier, zijn zoon zwaar gekwetst en diens jonge verloofde gedood werden.

Met een aangrijpende zelfbeheersing hervatte zich Minister Verbaet. Op dezelfde kalme en doordachte wijze, stoicijns onder het leed dat hij in zich droeg, doorgewoond en zakelijk hernam hij het onderhoud en zijn bezorgdheid over de concentratieoordn.

Zes weken later waren deze concentratie-kampen opgevouwen en verdwenen. Duizenden verdwaalden waren aldus naar hun gezin of huiskring teruggekeerd, in afwachting van een behoorlijke berechtiging.

Maar dié avond heb ik nooit vergeten.

Die avond leerde ik wijlen Stafhouder Verbaet kennen op zijn best, in zulk een groot formaat dat men met eerbied en bewondering getroffen bleef.

Niets had hem kunnen afleiden van de strenge zélf-tucht die hij zich oplegde om beter en vollediger de anderen en de minderen, met zijn ingeboren, wijze goedhartigheid te bedenken en te bedelen.

Sinds die avond, — in de hartstochtelijke vriendschap die hij mij bleef betuigen, — is wijlen Stafhouder Maurits Verbaet niet alleen gebleven een begaafd rechtskundige en een karaktervol man, maar is hij uitgroeid tot een hoogstaand edel mens, een mens die men zo licht niet vergeet.

Van wijlen Stafhouder Maurits Verbaet straalde nog een derde dominerende eigenschap uit.

Hoevelen zijn dezen die zijn mildheid, zijn mededeelzaamheid en zijn offervaardigheid hebben aan gevoeld en ondergaan?

Welk een geruststelling voor zijn cliënten — dezen die steun en bescherming zochten — toen zij eenmaal beseften dat Mr Verbaet hun wezenlijke raadsman was, hun raadsman in de volle zin van het woord, die hen in zijn vertrouwen en in zijn toewijding opnam,

die zijn offervaardige en niet versagende zorgen aan hun heil en belangen besteedde ?

Hoevele jonge rechtsgeleerden hebben deze bereidwillige, deze genereuse mededeelzaamheid van Stafhouder Verbaet persoonlijk ondervonden toen zij, — onder zijn grote ervaring en onder zijn gezagvolle leiding, — bij hem in de leer gingen, in stage kwamen, zijn medewerkers werden, totdat zij, — zelfstandig en gevormd, — zélf met bekwaamheid en onderlegdheid, — hun grote leermeester steeds indachtig, — hun plaats gingen innemen bij de balie en zelfs in de magistratuur, met talrijke eenheden, als Vrede-rechters, in het Parket, in de zetel van de Recht-bank, en in het Hof van Beroep.

Overal, in de rechterlijke gemeenschap, in de samenleving en in zijn intiemer familiaal leven, heeft wijlen Stafhouder Verbaet, met milde hand, uit natuurlijke aandrang en met kwistig hart : de goedheid vrijgevig rondom zich verspreid en geschonken.

Welk een stichtende, welk een heerlijke levensbestemming ! En hoe voorbeeldig voor ons allen.

Men blijft er even, — ontroerd en ingetogen, — bij nadenken — met de besliste bedoeling dit glansrijk beeld van de overledene in zich op te nemen om het diep in zich te bewaren, voor het heden en voor de toe-

komst, als het voedzame warmende en levenwekkende licht waaruit nieuwe Schoonheid, nieuwe Goedheid én nieuwe Rechtschapenheid, voor een jongere Mensheid kunnen gedijen.

Mijnheer de Stafhouder,

Namens de magistraten van mijn Parket en uit mijn persoonlijke naam, bied ik U én de leden van de balie van Antwerpen, onze zeer oprechte deelneming in de rouw en in het aanzienlijk verlies die Uw rangen hebben getroffen.

Aan Mevrouw Weduwe Maurits Verbaet,
aan de Heer rechter de Chaffoy de Courcelles,
aan de Heer advocaat Karel Verbaet,

aan alle bloedverwanten en familieleden van wijlen Stafhouder Maurits Verbaet, betuig ik, namens mijn Parket en uit mijn persoonlijke naam, onze innige en ontroerde deelname aan het verdriet en aan het schrijnend verlies die hen zó gevoelig troffen. Wij behouden van de dierbare afgestorvene de onvergankelijke, heerlijke herinnering. Moge, — mét de aanwezigheid in het midden der magistratuur van plaatsvervangend rechter, Mr Karel Verbaet en van rechter de Chaffoy de Courcelles, — de heilzame en troostende gedachte aan Stafhouder Maurits Verbaet, over ons allen, met levendige luister, vaardig blijven.

Rede van Mr N. BILTRIS, Stafhouder der Balie van Antwerpen

In naam van de Balie betuig ik U mijn zeer oprechte dank voor de woorden van lof en waardering die U hebt gewijd aan de nagedachtenis van onze betreurde oud-Stafhouder, Mr Maurice Verbaet.

Die hulde, die lofwoorden, zijn ten volle verdiend. Mr Maurice Verbaet was een der grootsten onder ons, en een der edelsten. Door zijn afsterven is de Orde zeer diep getroffen, en wij treuren des te meer omdat onze erkentelijke eerbied voor onze oud-Stafhouder slechts werd overtroffen door onze innige genegenheid.

Hij was in alle opzichten uitzonderlijk begaafd, zodat wij niet wisten wat wij bij hem het meest bewonderden : zijn grondige rechtskennis, zijn schrandere doorzicht, zijn schitterend redenaarstalent, of zijn totale onafhankelijkheid, zijn diepmenselijke goedheid, of nog, zijn absolute loyauteit, zijn standvastige getrouwheid aan zijn hoge levensidealen, de voorbeeldige nakoming door hem in alle eenvoud en bescheidenheid van al zijn plichten als burger, als advocaat, als mens.

Wat ons echter de grootste bewondering inboezemde was wellicht het volmaakt evenwicht van al die deugden; dat heeft hem, ondanks een zeer levendig karakter, steeds behoord voor alle uiterste oplossing of buitensporige houding.

Diep gehecht aan zijn levensopvattingen, was Stafhouder Verbaet evenwel zeer verdraagzaam. Hij betuigde voor andere overtuigingen de eerbied die hij voor de zijne afdwang; en zelfs wanneer hij zich in zijn dierbaarste opinies diep gekrenkt voelde, dan nog wist hij zijn tegensprekers, bedaard en evenwichtig, te beoordelen.

Hoe werd die benijdenswaardige gave hem geschonken ?

Geboorn te Moerbeke-Waas, op 23 januari 1883, bracht hij zijn prilste jeugd door te Ronse, in deze heuvelachtige streek waar Vlaanderen naar Henegouwen overhelt, waar de schilderachtige Kluisberg zachtjes in de Mont de l'Enclus overgaat.

Aan het pensionnaat waarin hij aldaar enkele tijd verbleef, behield hij steeds een zeer pijnlijke herinnering. Maar dat hij daar aan vrijheidsberoving heeft geleden heeft misschien bij hem de onweerstaanbare

drang naar onafhankelijkheid opgewekt, die hem de weg naar de Balie deed vinden.

Het onderwijs wordt hem gegeven in het Frans. Maar zo hij zijn leven lang terecht een grenzeloze bewondering voor de Franse cultuur zal blijven koesteren, zo zullen de misnoegdheid en de verontwaardiging hem bijblijven dat hij niet in eigen taal opgeleid kon worden, ja zelfs, dat degenen die Vlaams spraken gestraft werden. Hij zal zich dan ook later, bij zijn toetreden tot onze Orde, als Patron Mr Hector Le Bon uitkiezen en met deze recht eisen voor zijn Vlaamse broeders.

Als student aan de Katholieke Universiteit te Leuven werden zijn wonderlijke gave voor strenge logica en zijn aanleg voor analyse en synthese, zeer spoedig opgemerkt door zijn professor in de wijsbegeerte, Kardinaal Mercier, die hem voorstelde zich op de zuiver filosofische studie toe te leggen. Practische beschouwingen en ook zijn levenslust, zijn belangstelling voor alle manifestaties van het economisch en sociaal leven, brachten hem ertoe het vererend voorstel af te wijzen, het recht te bestuderen, en tot de Balie toe te treden.

Hij wordt dus advocaat, en is spoedig een groot advocaat. Zijn aanleg voor de rechtstudie en zijn belangstelling voor de feiten wegen tegen elkaar op. Rechtsprincipes en feiten worden bondig in besluiten aangestipt en op levendige wijze in pleidooi uiteengezet. En de met een feilloos instinct gekozen argumenten worden met zulke behendigheid voorgedragen, dat ze bij de rechter ingang moeten vinden. Geen wonder of Mr Maurice Verbaet kende talloze successen.

Aan zijn cliënten verleent hij niet alleen juridische raad maar ook morele steun. Hij is waarachtig de vertrouwensman. Hij geniet onbegrensd vertrouwen, en schenkt oprechtheid, menselijke goedheid, onbaatzuchtigheid.

Voor zijn confraters is hij een trouwe vriend, niet alleen betracht hij al de professionele deugden, maar hij is minzaam, voorkomend, behulpzaam.

Zijn confraters betuigen hem dan ook spoedig hun

achting. Op 6 november 1906 op de lijst der stagiaires en op 8 november 1909 op de Tabel ingeschreven, wordt Mr Maurice Verbaet reeds in 1927 gekozen tot lid van de Raad der Orde; driemaal zal hij vóór 1940 herkozen worden.

En dan kwam de somberste tijd van onze geschiedenis. De Balie was bedreigd, zoals nooit tevoren. En dit was normaal vermits het een van de eretiteln onzer Orde is door elk autocratisch gezag vervolgd te worden, omdat de advocatuur als het ware een belichaming is van een onafhankelijke vrije gedachte, en dat voor een advocaat in hart en merg het berucht Shakespeariaans dilemma luidt: «Onafhankelijk zijn, of niet zijn».

Deze onafhankelijkheid was bedreigd, en meteen onze waardigheid. In 1941 mocht de Balie voor de laatste maal, haar Stafhouder verkiezen. Eenparig stelde zij Mr Maurice Verbaet aan haar hoofd.

Het Stafhouderschap, opperste eer, is steeds een zware last: toen was die functie buitendien uitermate gevaarlijk. In alle eenvoud nam Mr Maurice Verbaet ze aan, zonder aarzeling, omdat het zijn plicht was.

Drie lange jaren zou hij dit ambt blijven uitoefenen; drie jaren waarvan geen dag verliep zonder dat zijn tussenkomst werd ingeroepen om aan een onrecht of een misbruik een einde te stellen, of — erger nog — om te trachten een onheil, een drama, te bezweren.

Manhaftig en tevens uiterst behendig voerde hij de strijd tegen de bezetter, voor de rechten en de eer van de Balie, voor de belangen en soms voor het leven van zijn confraters.

Voor hetgeen hij toen voor de Orde en zijn confraters heeft gepresteerd, en voor honderden mensen daarbuiten, zullen wij hem nooit een overdreven erkentelijkheid kunnen toedragen, want hij heeft de lange strijd voortgezet ondanks gevaren van alle aard en steeds toenemende bedreigingen van de bezetter.

Eindelijk, na de duistere nacht, kwam de zonnige dag van de bevrijding, onze waardigheid, onze eer, waren gaaf gebleven; dat dankten wij hem, in de eerste plaats.

En dan zag men dit heuglijk feit: het Hoofd van de Orde werd Hoofd van de Magistratuur: op 26 september 1944 werd Stafhouder Maurice Verbaet benoemd tot Minister van Justitie.

Niet alleen moest toen een waardige oplossing zo op gerechtelijk als op administratief gebied worden gevonden voor tal van problemen gesproken uit het overgroot aantal aanhoudingen, maar bovendien was toen een nieuw gevaar opgedoken. De normale rechtsbedeling was bedreigd; stemmen gingen op die principes wilden prijsgeven zonder dewelke er geen menswaardige rechtsbedeling kan zijn, om spoediger recht — maar is het nog recht? — te laten geschieden. Die verdwaaide geesten beseften niet eens dat zij, door het aanbevelen van dergelijke praktijken, zich aanstelden als volgingen van de bezetter die zij nochtans zo innig verfoeiden.

Stafhouder Verbaet, die zich nooit door politiek had

laten verleiden, nam met moed en sereniteit een nieuwe strijd op, misschien de moeilijkste van allen, deze die gevoerd wordt tegen de eigen verdwaaide nationale opinie.

En zulks tot op 7 februari 1945, wanneer de regering ontslag nam, na een schitterende rede van de Minister van Justitie, waar deze als besluit van zijn tussenkomst verklaarde: «Ik zal niet buiten de wettelijkheid treden».

Hij kwam dan in dit Gerechtsgebouw terug, tot ons aller vreugde. Maar hij werd spoedig tot senator verkozen, en dat betekende een nieuwe verwijdering van de Balie. Hij zou dan weer voor anderen een voorbeeld stellen met aan te tonen, volgens het woord van de Parijse Stafhouder, Mr Thorp, «combien est conciliable la politique avec le Barreau, quand celui qui s'y est voué les unit dans leur culte et les sépare dans leur pratique».

In de uitoefening van zijn politiek mandaat, zag Stafhouder Verbaet slechts een nieuwe gelegenheid om te dienen.

Wanneer, bij het aflopen van dit mandaat, hij ons voor goed had kunnen vervoegen, liet zijn gezondheid, die de beslommeringen van zijn stafhouderschap en de inspanningen van zijn ministerieel leven hadden geknakt, hem zulks niet meer toe.

De laatste strijd was ingezet.

Nog zouden wij de grote vreugde hebben het vijftigjarig beroepsjubileum van Stafhouder Verbaet in de kring van zijn heerlijke familie te vieren. Ik heb hem daarbij overgelukkig gezien, en zulks is voor mij in deze pijnlijke stonde, een grote troost. Want ik meen dat dit stralend geluk te danken was aan het feit dat hij de oprechtheid heeft aangevoeld van de grenzeloze eerbied en de innige verkleefdheid die de Stafhouder hem dan, ook namens de ganse Orde, is gaan betuigen. Zo hebben wij ons toch, voorzeker slechts in geringe mate, van onze zware schuld jegens hem kunnen kwijten.

Dit feest zou echter zijn laatste grote vreugde zijn. Op 26 augustus 1957 stelde een barmhartige dood een einde aan de folteringen die zijn ziekte hem deed ondergaan.

Stafhouder Maurice Verbaet is niet meer.

Met hem is een schitterend advocaat, een groot Stafhouder, een edel mens uit ons midden verdwenen.

Aan Mevrouw Maurice Verbaet, aan de bedroefde familieleden, en meer bijzonder aan mijn confrater Mr Karel Verbaet, die zelf van zovele deugden zijns vaders blijken geeft, aan de heer Rechter de Chaffoy de Courcelles, bied ik namens de Orde en uit mijn persoonlijke naam, de betuiging aan van onze oprechte en innige deelneming in de zware rouw die hen heeft getroffen.

Aan U, Mijne Heren, zeg ik mijn dank.

Dat U onze diepbetreurde Stafhouder in zulke mate hebt gewaardeerd en geëerd stemt ons tot diepe erkentelijkheid; dat U deelneemt in onze rouw ontroert ons zeer.

NECROLOGIE

Rouwhulde aan de Heer Stafhouder De Jaegere

In het verslag over de algemene vergadering gehouden door het Verbond der Belgische Advocaten te Turnhout, wordt melding gemaakt van de rede welke Mr Ach. De Gryse, ondervoorzitter van het Verbond, uitsprak als hulde aan de nagedachtenis van de Heer Stafhouder De Jaegere der Balie van Kortrijk.

Wij laten hieronder de tekst van deze rede volgen.

* * *

Op 21 september overleed te Kortrijk Meester Maurice De Jaegere. De Kortrijkse Balie woonde in korps de begrafenisplechtigheden bij en deed hem, op die kille herfstmorgen, uitgeleide naar zijn laatste rustplaats.

De Magistratuur sloot zich bij de Balie aan om hem plechtig hulde te brengen op de zittingen van de Burgerlijke Rechtbank en van de Koophandelsrechtbank.

Het past dat de Federatie der Belgische Advocaten op haar beurt de gedachtenis oproepe van iemand die

het beroep van advocaat met grote waardigheid heeft uitgeoefend.

Hij behoorde tot de generatie van de frontsoldaten 1914-1918. Jonge universitair werd hij ingelijfd in het Belgisch Leger op 2 juli 1915; hij stond in eerste linie van 15 oktober 1915 tot 3 december 1916, werd aangewezen voor de school van onderluitenanten, kwam terug aan het front op 15 maart 1917, werd op 21 juli 1917, als adjunkt-officier naar de staf van het regiment geroepen — werd onder-luitenant op 27 januari 1918, nam deel aan het bevrijdingsoffensief der Vlaanderen — werd op 13 oktober 1918 vóór Moorslede geëvacueerd naar het hospitaal te Cabour — onderging een zware heelkundige bewerking en werd slechts gedemobiliseerd op 1 augustus 1919. Kreeg voor dit alles in het Staatsblad van 22 september 1920 een citatie, aldus aanvangend: « officier d'un dévouement admirable, s'étant dépensé sans compter et ayant en toutes circonstances fait preuve d'une intelligence, d'un courage et d'une bravoure dignes des plus grands éloges ».

Zijn militaire medaljes deed hij niet rinkelen. Hij had zijn plicht gedaan en had zijn tol betaald: hij vond het natuurlijk. Een paar jongeren die hun beklag deden over de lange militaire dienstplicht wees hij echter, met een glimlach, op de lange frontmaanden die zijn generatie had doorgemaakt.

Hij werd in 1922 ingeschreven op de Tabel der Orde van Advocaten te Kortrijk, was secretaris van de Orde van 1926 tot 1929, voorzitter van de jonggestichte Conferentie der Jonge Balie van februari 1929 tot 15 september 1930, lid van de Raad der Orde van 15 september 1926 tot 15 juli 1954 en werd tweemaal tot Stafhouder verkozen van 15 september 1933 tot 15 september 1935 en van 15 september 1948 tot 15 september 1950.

Zijn beroepsactiviteit — die hij een tiental jaren cumuleerde met politieke functies: lid van de gemeenteraad, schepen der stad Kortrijk, volksvertegenwoordiger, was gekenschetst door de ernst en zorgvuldigheid waarmee hij zijn talrijke zaken behandelde. De dossiers van stafhouder De Jaegere waren meticulieus samengesteld: geen stuk dat er moest insteken ontbrak, zijn conclusiën waren methodisch opgebouwd, eerst in feite, dan in rechte. Zijn pleidooien had hij nauwkeurig voorbereid en vóór zich had hij de leidraad, het « canevas » van zijn pleidooi, waarop de confraters, die aan zijn zijde stonden aan de Balie, de blauwe en rode lijnen konden ontwaren waarin zijn rede houvast zocht.

Zijn woord was snedig en hij had die kostbare gave voor een advocaat: steeds overtuigd te zijn van het goed recht van zijn cliënt.

Hij heeft honderden dossiers gepleit, belangrijke burgerlijke en commerciële geschillen evengoed als eenvoudige strafzaken, voor hem waren alle zaken even belangrijk en ik geloof oprecht dat hij evenveel zorg droeg voor de minste politiezaak als voor het belangrijkste handelsgeschil. Wat een reuzenwerk heeft hij besteed aan het samenstellen van al die dossiers, die hij slechts wenste te pleiten wanneer ze volledig in staat waren. Hoeveel avonden en nachten heeft hij er veil voor gehad, « Vigilans per noctes serenas ».

Hij had aandacht voor de argumenten van zijn tegenstrevers, luisterde gespannen toe naar hun pleidooien, maar eiste op zijn beurt attentie voor zijn uiteenzetting. Hij dulde niet dat men ze onderbrak. Op dit kapittel — en trouwens voor alles wat de rechten aanbelangde van de verdediging — was hij niet bereid tot compromissen. Zijn rijzige gestalte rechtte zich dan, zijn stem verhief zich en zijn oog

fonkelde. Hij was dan de « defensor », de verdediger in de volle zin van het woord.

Hij geloofde in het Recht en heeft er zijn beste krachten aan gewijd.

* * *

Einde mei 1956 trof hem een beroerte: wij zagen hem niet meer in de zittingszalen. Zijn rechterhand was verlamd. Maar hij was niet ontmoedigd. Het werd voor hem een taai dagelijkse strijd, waarin hij de bovenhand wilde halen.

Ik bezocht hem in de eerste dagen van het rechterlijk verlof: ik vond hem gezeten vóór een kleine schrijftafel. Zijn linkerhand had hij reeds zó geoeftend dat hij een heel schrijfboek volgepend had. Ik vermoedde dat het zijn dagboek was... Hij woonde in de schaduw van het nieuw in-opbouw zijnde gerechtsgebouw, dat onder zijn ogen opgetrokken werd en binnenkort zou worden ingehuldigd. De hoop opnieuw te pleiten in dit nieuw gebouw sprak hij niet uit, maar ik las ze in zijn blikken...

Helaas, die vreugde was hem niet bestemd. Een nieuwe beroerte haalde het op zijn sterk gestel en hij werd ons ontnomen bij de aanvang van het nieuw rechterlijk jaar.

Namens het Verbond der Belgische Advocaten breng ik hulde aan zijn nagedachtenis.

BALIELEVEN

Verbond der Belgische Advocaten

Algemene Vergadering Turnhout

De eerste algemene vergadering van het Verbond, onder het voorzitterschap van Mr Raymond Janne uit Luik, werd gehouden in de hoofdstad van de Kempen, te Turnhout, op zaterdag 12 oktober 1957.

Aangekondigd tegen 14.30 uur, ving de vergadering met enige vertraging aan.

Aan de Bestuurstafel hadden plaats genomen: Mr Raymond Janne, Voorzitter van het Verbond, met aan zijn rechterzijde, Mr R. Schuermans, Stafhouder van de Balie te Turnhout, verder links en rechts van hem: Mr E. Thiebauld, algemene secretaris van het Verbond, Mrs Alex Diercxsens, A. Fontigny, Stafhouder W. Baeté, en A. De Gryse, ondervoorzitters, alsook Mr R. Van Roye, uittredend voorzitter en Mr Landrien, Penningmeester-Generaal.

Onder de eerder weinig talrijk opgekomen leden werden opgemerkt: Mr Norbert Biltris, Stafhouder van de Balie te Antwerpen, Mr A. Rapport, Stafhouder van de Balie te Leuven, Mr H. Nobels, Stafhouder van de Balie te Mechelen, Mr Louis Van Hoecke, afgevaardigde van de Balie te Antwerpen, en Stafhouder A. Van Hal.

Verschillende confraters hadden zich verontschuldigd, o.m. Mr Derycke, Stafhouder van de Balie te Gent, Mr Van Pé, Stafhouder van de Balie te Brussel, Mr Houben, Deken van de Balie te Breda, Stafhouder Mr Ch. Boelens, Oud-Voorzitter van het Verbond, Stafhouder Mr C. Van der Planken, en vele anderen.

Op de eerste rij had ook plaats genomen: Mevrouw de Weduwe Maurice Verbaet en verschillende harer kinderen, waaronder de heer de Chaffoy de Courcelles, rechter in de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

Bij de opening van de zitting verleent de Voorzitter het woord aan Mr R. Schuermans, Stafhouder van de Balie te Turnhout, die achtereenvolgens in het Nederlands en in het Frans het Verbond en zijn leden

welkom heet in Turnhout. Hij dankt inzonderheid de uittredende Voorzitter, Mr. R. Van Roye, wyl het aan hem te danken is dat de eerste vergadering van het Verbond in Turnhout plaats heeft en hij verheugt er zich over dat de eerste vergadering, onder voorzitterschap van de Luikse Voorzitter van het Verbond, in het Vlaamse land wordt gehouden. Zulks wijst op het waar nationale karakter van het Verbond. Hij dankt de aanwezigen hartelijk voor hun opkomst.

De Voorzitter van het Verbond dankt de Stafhouder van de Balie te Turnhout voor de gastvrijheid welke aan het Verbond en zijn leden wordt verleend en de ontvangst welke hun wordt voorbehouden.

Nadien wordt door hem onmiddellijk het woord verleend aan Mr. A. De Gryse van de Balie te Kortrijk, die de rouwhulde aan Stafhouder Mr. Maurice De Jaegere uitspreekt.

Mr. Maurice De Jaegere overleed op 18 september 1957. Na de oorlog 1914-18 als vrijwilliger-soldaat aan het front te hebben meegemaakt, werd hij in 1922 op de Tabel van de Orde der Advocaten bij de rechtbank te Kortrijk opgenomen. Hij was Voorzitter van de jonge Balie, secretaris van de Orde, tweemaal Stafhouder, en maakte gedurende 25 jaar deel uit van de Tuchtraad. Naast zijn activiteit aan de Balie, ontwikkelde hij een merkwaardige politieke werkzaamheid. Hij was achtereenvolgens: Gemeenteraadslid en Schepen van Kortrijk, om ten slotte zijn arrondissement in de Kamer der Volksvertegenwoordigers te vertegenwoordigen. Gedurende zijn lange loopbaan, pleitte hij talrijke en belangrijke zaken zowel vóór de Burgerlijke Rechtbank, als vóór de Rechtbank van Koophandel, in Correctionele en in Politiezaken. In alles en altijd was hij nauwgezet; hij was een harde werker. Zijn dossiers waren steeds volledig in orde, niets ontbrak eraan. Hij was ook een man van weergaloze wilskracht. Wanneer hij in mei 1956 door een beroerte werd getroffen en het gebruik van de rechterhand en arm verloor, was hij erin geslaagd met de linkerhand te schrijven en koesterde hij nog de hoop weldra in het nieuw Gerechtsgebouw te Kortrijk, hetwelk onlangs werd ingehuldigd, nog éénmaal te kunnen pleiten. De dood heeft een einde gesteld aan dit leven van rusteloze bedrijvigheid.

Voor het uitspreken van de rouwhulde aan Stafhouder Mr. Maurice Verbaet, wordt door de Voorzitter het woord verleend aan Mr. Norbert Biltris, Stafhouder van de Balie te Antwerpen.

Deze spreekt een merkwaardige hulde uit, waarvan de volledige tekst in dit nummer van het R.W. elders is opgenomen.

Na deze rouwhulde aan de beide grote advocaten gebracht en die in eerbiedige stilte wordt aanhoord, bewaart de vergadering op verzoek van de Voorzitter rechtstaande een minuut stilte ter herinnering aan de dierbare overledenen.

* * *

Vooraleer de afhandeling van de dagorde aan te vangen, wordt door de Voorzitter de vergadering voor een paar minuten geschorst.

Na het hernemen van de werkzaamheden, deelt de Voorzitter mede dat de rouwhulde aan andere onlangs overleden Stafhouders in de loop van de volgende vergadering zal plaats vinden.

Als eerste spreker, komt Stafhouder Mr. Wilfried Baeté van de Balie te Leuven aan het woord om een verslag uit te brengen over de toestand van de advocaten-pleitbezorgers in de huidige wetgeving en over de wetsvoorstellen en het wetsontwerp tot wijziging daarvan.

De spreker herinnert aan de thans geldende toestand,

beheerst door de wet van 10 januari 1891 betreffende het pleiten vóór de rechtbanken van eerste aanleg.

Ingevolge deze wetgeving is deze toestand op het ogenblik als volgt: Er zijn drie soorten van rechtbanken:

— rechtbanken met zuivere pleitbezorgers aan de ene zijde en advocaten die uitsluitend hun beroep uitoefenen aan de andere zijde. Het beroep van advocaat en dat van pleitbezorger zijn duidelijk en volledig gescheiden.

— rechtbanken waar én pleitbezorgers, én advocaten-pleitbezorgers zijn;

— ten slotte rechtbanken waar er alleen advocaten-pleitbezorgers bestaan.

Tot de eerste reeks behoren: Antwerpen, Brussel, Leuven, Charleroi, Bergen, Brugge, Kortrijk, Gent, Dendermonde, Luik, Verviers, Tongeren, Aarlen en Namen.

Tot de tweede reeks behoren: Hasselt en Doornik, en tot de derde reeks de overige Rechtbanken.

Twee wetsvoorstellen werden ingediend, achtereenvolgens door onze confraters Mr. Hilaire La Haye en Mr. Charpentier.

Op 11 mei 1954 diende Mr. La Haye zijn voorstel in. Het voorziet dat bij de rechtbanken, waar er krachtens de thans geldende wetgeving, advocaten-pleitbezorgers zijn, alle advocaten die ten minste tien jaar praktijk hebben, en gevestigd zijn in de stad waar de Rechtbank haar zetel heeft, als pleitbezorgers mogen aangeworven worden.

De 8ste juni 1954 werd door Mr. Charpentier een ander voorstel ingediend. In dit laatste voorstel, hetwelk veel uitgebreider is, verandert er niets in de rechtbanken waar er thans én pleitbezorgers én advocaten zijn die afzonderlijk hun beroep uitoefenen. In ditzelfde voorstel mag iedere pleitbezorger, die in een zaak optreedt, pleiten en mag iedere advocaat, die ten minste vijf jaar ingeschreven is en gevestigd is in de stad waar de rechtbank zetelt, ofwel in een aanpalende gemeente, het ambt van pleitbezorger waarnemen op benoeming door de Koning.

Na onderzoek van de twee wetsvoorstellen in de Commissie van Justitie, werd ten slotte door de Minister van Justitie een wetsontwerp ingediend.

Volgens dit wetsontwerp, mogen de pleitbezorgers bij de rechtbanken van de eerste reeks slechts pleiten over de tussengeschillen betreffende de rechtspleging in de zaken waarvoor zij optreden. B; alle andere rechtbanken kunnen de pleitbezorgers pleiten in alle zaken waarin zij optreden.

Bij de rechtbanken van eerste aanleg te Mechelen, Turnhout, Nijvel, Doornik, Veurne, Ieper, Oudenaarde, Hoei, Hasselt, Marche-en-Famenne, Neufchâteau en Dinant, kan de Koning, zonder beperking van aantal, ieder op de Tabel van de Orde ingeschreven advocaat, die erom verzoekt, tot pleitbezorger benoemen.

Na enkele kritische beschouwingen, besluit Stafhouder W. Baeté zijn verslag.

Een levendig debat wordt daarop gevoerd, waaraan talrijke confraters deelnemen, o.m. Mr. N. Biltris, Stafhouder van de Balie te Antwerpen, Mr. R. Van Roye, Oud-Voorzitter van het Verbond, Mr. Raport, Stafhouder van de Balie te Leuven, Mr. H. Nobels, Stafhouder van de Balie te Mechelen, Mr. A. Fontigny, Mr. Van Parys, Stafhouder, Mr. A. Van Hal, Mr. Van Dieren.

Tot besluit stelt de Voorzitter voor, dat Stafhouder Mr. Baeté, in samenwerking met het Bureau, een tekst zou opstellen die dan aan de Minister van Justitie zal worden overhandigd. Deze tekst zal de bijtreding van het Verbond tot het voorstel van de Minister bevestigen.

Op een zeer geestige wijze wordt over het gerechtelijk verlov verslag uitgebracht door Mr Arthur Fontigny van de Balie te Brussel.

Na een historisch overzicht, besluit de verslaggever ertoe dat het wenselijk zou zijn dat het gerechtelijk verlov gelijklopend zou zijn met het schoolverlov.

Een uitvoerig debat heeft plaats, waaraan verschillende leden deel nemen en o.m. Mr. Gielen van de Balie te Leuven, Mr. Van Dieren van de Balie te Brussel, Mr. Cauwe van de Balie te Brussel en Mr N. Biltris, Stafhouder van de Balie te Antwerpen.

Door verschillende sprekers wordt aangedrongen, opdat niet alleen zou worden gestreefd naar een overeenstemming tussen het gerechtelijk- en het schoolverlov, maar ook naar een volledigheid van het gerechtelijk verlov gedurende een drie of vier weken ten minste. Gedurende dit tijdvak zouden alle termijnen moeten worden geschorst, zowel in burgerlijke- als in strafzaken. Alleen de zaken van de aangehouden, zouden zonder onderbreking worden behandeld.

Het Bureau van het Verbond zal in die zin aan de Minister van Justitie de wensen van het Verbond overmaken.

Als laatste punt aan de dagorde kwam het verslag van Mr Alex Diercxsens over de groepsverzekering voor. Gelet evenwel op het gevorderde uur, beslist de Voorzitter, met de instemming van de vergadering, dit punt aan de dagorde van een volgende zitting te brengen.

De vergadering wordt daarop voor geheven verklaard en de aanwezigen worden door de Stafhouder van de Balie te Turnhout op een zeer gulle ontvangst uitgenodigd.

De Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen op uitstap naar Rotterdam

Een uitstap naar Rotterdam, gecombineerd met een auto-rally en een «titanen-voetbalwedstrijd» tussen de Rotterdamse en Antwerpse balies, stond als een eerste punt op het programma van het nieuwe bestuur van de Vlaamse Conferentie.

Het is alzo dat op zaterdag 5 oktober 11. om 9.30 u. aan het Gerechtsgebouw het vertrek werd gegeven aan verschillende wagens volgepropt met een schare vrolijke confraters en hun echtgenoten.

Na het overwinnen van de talloze geplande moeilijkheden, bereikten we heelhuids rond 14 u. Rotterdam, waar we reeds werden opgewacht door een groep rond het middaguur te Antwerpen vertrokken confraters-supporters.

Op werkelijk allerhartelijkste wijze werden we aldaar welkom geheten door Mr Japikse, voorzitter van de Jonge Balie te Rotterdam, en de Heer Spaan, vertegenwoordiger van de Van Nelle's fabrieken, waar we vergast zouden worden op de beloofde «leuke koffietafel».

Deze leuke koffietafel bleek in werkelijkheid een uitstekende lunch te zijn, zodat het enkel met moeite gelukte de gasten er toe te bewegen de tafel te verlaten om in beste stemming naar de sportvelden van de Van Nelle's fabrieken op te trekken, waar onze confraters-voetbalspelers een staaltje van hun kunnen zouden ten beste geven.

Fel aangemoedigd door de talrijke supporters, werd een fel-betwiste wedstrijd uiteindelijk door de Antwerpse ploeg met een 5-3 score gewonnen.

Onze gastheren, die werkelijk niets onverlet hadden gelaten om van deze uitstap naar Rotterdam iets enigs te maken, leidden ons vervolgens naar de middenstad, waar in een uitgelezen gelegenheid een sma-

kelijke — en zeer pikante — bami-radja werd genuttigd, waarna zij ons tot in de late uurtjes lieten kennis maken met het Rotterdamse nachtleven.

Heeft het betoogd dat afscheid werd genomen met de stellige belofte een revanche-match in Antwerpen te spelen?

P. H.

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent. Receptie der stagiaires op 10-10-1957.

Traditiegetrouw — in een bloeiende vereniging wordt elk initiatief aldaar een traditie, terwijl het toch zijn aantrekkingskracht behoudt — werd het gerechtelijk jaar door de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep ingezet met de receptie van de stagiaires in de bibliotheek van de Orde, op donderdag 10 oktober.

Op het uur des aperitiefs van deze dag, tussen de waardige en mufte boekenrekken van de bibliotheek (waar anders de stilte kraakt van juridische werkvijver), blonken nu de ietwat — o zo weinig! — verlegen gezichten der jongste geroepenen, en gonsde het van de praatgrage stemmen der pleitende gemeente. Naast tientallen stagiaires, waren ook talrijke oudere confraters opgekomen, waaronder verschillende leden van de Raad der Orde, o.m. Mrs Blanchaert, De Vliegheer, De Cordier, Cammaert, Haus, en oud-voorzitters van de Conferentie.

De kersverse Voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Mr Jan Ronse, geflankeerd door de Stafhouder Mr R. Derycke, en Mr Dobbelaere, Voorzitter van het Bureau voor Kosteloze Raadplegingen, heette de Confraters, en in het bijzonder de stagiaires, van harte welkom. Hij zette hen aan, vooral ook de tweede en derde jaars, die nu hun militaire dienst terug aan de balie komen, stipt de activiteiten van de Vlaamse Conferentie te volgen, in het bijzonder de lessen van plichtenleer, die dit jaar uitsluitend door Confraters van de Gentse Balie zullen worden gegeven.

Mr Ronse herinnerde aan de oprichting van de Vlaamse Conferentie in de nevelen der tijden (was het 1872?), en aan de rol die zij heeft gespeeld in de Vlaamse strijd, en in de strijd om de vernederlandsing van Gerecht en Gerechtsgebouw. De huidige generatie heeft tot plicht, trouw te blijven aan de geest van die pioniers: de Balie heeft naast haar professionele ook een kulturele taak, het Gerechtsgebouw moet ook een kultureel centrum wezen, en wel een uitstralingscentrum van Nederlandse kultuur.

Doch boven alles gaat de confraterniteit, met het respecteren van ieders opvatting en ideeën; daarom bestaat er dan ook de beste verstandhouding tussen onze Conferentie en de Conférence française.

Uit het overzicht van de voor het eerste trimester voorziene activiteiten bleek dat dit alleszins rijklijk zal gevuld zijn: op 26 oktober openingsvergadering met als spreker Mr Moyaert; op 9 november uitstap met bezoek aan Radio en Televisie; op 16 november komt Gouverneur De Clerck ons spreken over een algemeen-kultureel onderwerp; volgt dan nog een vergadering in december.

Hierna richtte de Heer Stafhouder een gemoedelijk woordje tot de stagiaires. De ware geest van de balie, aldus Mr Derycke, maakt men zich pas langzamerhand en door jarenlange praktijk als advocaat eigen. Doch dit belet niet, dat ook de stagiaire reeds onmiddellijk kennis maakt met het eigen karakter van ons beroep en van de Orde, met haar sinds jaar en dag vrijelijk

aangenomen en gehandhaafde tucht, die de beste waarborg is voor haar wezenlijke onafhankelijkheid. De Advocaat zoekt het evenwicht te bewaren tussen de verdediging van de belangen van zijn cliënt, en de vriendschappelijke omgang met wie zijn tegenstrevers zijn; hij blijft zijn zelfstandigheid tegenover elke cliënt, zijn objectiviteit tegenover elke zaak bewaren, — hij blijft « au-dessus de la mêlée »... Verder wees de Heer Stafhouder nog op de prachtige gelijkheid tussen alle Confraters, als symbool waarvan de jongste stagiaire dezelfde toga draagt als zijn Stafhouder. En eindelijk legde de Heer Stafhouder nog de nadruk op het aristocratisch karakter van ons beroep: al zijn de tijden dan ook veranderd, het blijft toch een plicht voor alle Confraters, werkelijke aristocraten te zijn, en het adellijk blazoen van the noble profession glanzend te houden.

Na al die ernst, na al die wijze woorden, gaf de Voorzitter de lavende daad aan de vertegenwoordigster der stagiaires, Mr Geneviève Orlans, en haar acolieten, die ons mild op spijs en drank vergastten, — en kregen wij een jouissante stonde confraternele gezelligheid: met borrel en sigaar, met koekjes en port, werden de stagisten ontdooid; er werd kennis gemaakt, gekeuvelde en gediscussieerd, geklonken, herinneringen opgehaald (studentikoze, vacantie- en professionele, mitsgaders zelfs professorale...), — en links en rechts goede raad rondgedeeld. Grappen deden de ronde, en mettertijd klonk hier en daar een luider lachen...

Groepjes vormden zich, vielen uiteen, maakten weer andere, jong en oud dooreen: de door de Heer Stafhouder geprezen gelijkheid werd ten volle in praktijk gebracht, en de stagisten konden zich in de Conferentie waarlijk thuis voelen.

En terwijl het Gerechtsgebouw tegen één uur leeg liep en de gangen stil werden, — op het gerammel van een vroege emmer na —, werd ook de laatste stijfheid door wolken sigarenrook en een laatste borreltje verdreven. Tot de een na de ander, wat licht in het hoofd en met zware stap, zich huiswaarts wendde, om ten late middagdis aan te liggen...

F. B.

BIBLIOGRAPHIE

Frankrijk

- Barraine R.* — L'Aide-mémoire de l'étudiant en droit. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.
- Chaprat J.* — La Composition écrite. — Libr. générale de droit et de jurisprudence.
- Colin A. et Capitant H.* — Traité de droit civil, refondu par Léon Julliot de la Morandière. T. premier: Introduction générale. Institutions civiles et judiciaires. Personnes et famille. — Dalloz.
- Coudy J. et Despierres M.* — Le Représentant de commerce. — Sirey.
- Dewitte J.* — Le Local à usage professionnel. — Libr. techniques.
- Gardien J.* — Comment constituer une société commerciale (Société anonyme, en commandite, par actions, à responsabilité limitée, en nom collectif, en commandite simple, en participation). — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.
- Guérard H.* — Supplément au Manuel technique de la justice de paix. — Libr. techniques.
- Lebel G. et Chabas J.* — Organisation judiciaire et

- procédure civile en Afrique Noire. — Libr. techniques.
- Lepointe G.* — Histoire du droit public français. — Presses univ. de France.
- Maillet J.* — Institutions et faits sociaux. I^{re} année. — Sirey.
- Moreau A.* — Les Sociétés civiles. — Libr. du journal des notaires et des avocats.
- Parisot L.* — Nouveau Formulaire d'actes sous-seing privé. — Libr. gén. de droit et de jurisprudence.
- Sinay R.* — Particularité et difficultés du pourvoi en cassation contre les décisions civiles d'Alsace et de Lorraine. — Sirey.
- Zurfluh J.* — Accidents du travail et formation-sécurité. — Dunod.

Engeland

- Bailey S.J.* — The Law of wills. — Pitman.
- Baker B.* — Urban Government. — Macmillan.
- Carter R.* — Book-keeping for Solicitors. — Butterworth.
- Carver T.* — Carriage of Goods by Sea. — Stevens & Sons.
- Cockle E.* — Cases and Statutes on Evidence. — Sweet & M.
- Fox B.* — Handbook for Council Clerks. — Oxf. U.P.
- Garsia M.* — Criminal Law and Procedure. — Sweet & M.
- Griew E.* — The English Legal System. — Sweet & M.
- Hart W.* — Introduction to the Law of Local Government and Administration. — Butterworth.
- Humphreys T.* — Notes on Matrimonial Causes Proceeding in District Registry. — Solicitors' Law.
- Jenks C.* — The International Protection of Trade Union Freedom. — Stevens & Sons.
- Kime's International Law Directory.* — Kime's
- Kiralfy A.* — Source Book of English Law. — Sweet & M.
- Macintyre D.* — The Law Relating to Auctioneers and Estate Agents. — Sweet & M.
- Odgers W.* — Principales of Pleading and Practice. — Stevens & Sons.
- Pound R.* — The Development of Constitutional Guarantees of Liberty. — Oxf. U.P.
- Samuels H.* — Factory Law. — Stevens & Sons.
- Sautoy P. du.* — The Civil Service. — Oxf. U.P.
- Saver G.* — Cases on the Constitution of the Commonwealth of Australia. — Sweet & M.
- Smith J. & J. Thomas.* — A Casebook on Contract. — Sweet & M.
- Warren J.* — The English Local Government System. — Allen & U.

Zwitserland

- Al Chiekh Radhi Y.* — Le droit de rétention d'après les législations française et suisse. — Lausanne 1957.
- Amrein F.* — Der Annahmeverzug des Dienstherrn nach schweizerischem Recht unter Berücksichtigung des deutschen und französischen Rechts. Basel 1957.
- Baumann A.* — Die Wechselbürgschaft. Winterthur, Keller, 1956.
- Bouverat G.* — De la liberté de disposer d'un domaine agricole par testament et par pacte successoral en droit suisse. Thèse droit Fribourg 1957.
- Castanos S.* — Critique du droit international public moderne, Paris. Libr. du Recueil Sirey, 1953.
- Crot J.* — Möglichkeiten zur Bildung supranationaler Aktiengesellschaften unter berücksichtigung der geltenden Gesetzgebung, insbesondere die Gesell-

- schaften mit Gründungsgesetz. Diss. jur. Basel 1957.
- Deppeler R.* — «Due process of law». Ein Kapitel amerikanischer Verfassungsgeschichte. — Bern, Stämpfli 1957.
- Dougoud C.* — Die vorsätzlichen Tötungsdelikte im schweizerischen und im spanischen Strafrecht vergleichend dargestellt. Thèses droit Fribourg 1957.
- Ebnöther K.* — Der Heimatschutz als polizeirechtliches Problem. — Zürich, Juris-Verlag 1956.
- Fischer W.* — Das Austrittsrecht aus Staatenverbindungen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Haefliger Ch.* — Le rang et le privilège de l'hypothèque légale des artisans et entrepreneurs. Etude des art. 840 et 841 du Code civil. Thèse droit Lausanne 1957.
- Hedblom P.U.* — Les amortissements dans les sociétés anonymes du point de vue du droit commercial et fiscal comparé (Suisse-Suède). Thèse sc. écon. Genève 1957.
- Hüssy H.* — Das summarische Verfahren nach aargauischem Zivilprozessrecht. Aarau, Keller, 1957.
- Klingenberg P.D.* — Das Finanzreferendum im Kanton Schaffhausen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Kopp J.* — Die Prozessführungsbefugnis. Winterthur, Keller, 1957.
- Kurtoglu S.* — Les sûretés mobilières conventionnelles sans dépossession du propriétaire en droit français et en droit turc. Thèse droit Lausanne 1957.
- Lupp F.* — Die räumliche Gestaltung der Strafbestimmungen nach dem schweizerischen Bundesgesetz über die Luftfahrt vom 21.12.1948. Diss. jur. Basel 1957.
- Maunoir J.p.* — La répression des crimes de guerre devant les tribunaux français et alliés. Thèse droit Genève 1956.
- Meyer A.* — Die Regelung des Übersetzungsrechts in nationalen Gesetzen und in internationalen Staatsverträgen. Diss. jur. Zürich 1957.
- Narbel C.* — Les droit acquis des fonctionnaires. (En droit suisse, en droit allemand et en droit français). Thèse droit Lausanne 1957.
- Perolini K.* — Die Anforderungen der Bundesverfassung an die Staatsform der Kantone (Art. 6 BV). Diss. ju. Bern 1957.
- Pichon M.* — Impôts directs des cantons romands et impôts fédéraux. Traité pratique de législation fiscale et de jurisprudence. Suivi d'un commentaire de la Loi sur les impôts directs du canton de Vaud du 26 décembre 1956. — Lausanne, Payot, 1957.
- Schindler D.* — Gleichberechtigung von Individuen als Problem des Völkerrechts. Habschr. rechts- und staatswiss. Zürich 1957.
- Schlüpfer A.* — Handelsreisende, Agenten, Vertreter. Gewerbepolizeiliche Vorschriften, Handelsreisende-, Agentur- und Alleinverkaufs-Verträge. Ausführlicher Leitfaden, Zürich, Organisator, 1957.
- Schmid J.* — Die völkerrechtliche Stellung der Partisanen im Kriege unter besonderer Berücksichtigung des persönlichen Geltungsbereiches der Genfer Konventionen zum Schutze der Kriegsopfer vom 12. August 1949. Diss. jur. Zürich 1957.
- Schmidt H.* — Organisation und rechtliche Stellung der kantonalen AHV-Ausgleichskassen. Diss. jur. Zürich 1956.
- Schroeder R.* — Zinsen und Zinsschranken im schweizerischen Recht. Diss. jr. Basel 1957.
- Sottile A.* — Les expériences atomiques et le droit international. Genève, Rev. de droit internat. 1957.
- Stahel B.* — Die Schiffsverwendungsverträge nach

- schweizerischem Seerecht unter Berücksichtigung der beteiligten Personen. Diss. jur. Basel 1957.
- Suter K.* — Der Pflichtteil. Rechtsnatur und Zuwendungsart des Pflichtteils in historischer und rechtsvergleichender Darstellung. Diss. jur. Bern 1955.
- Wach Th. A.* — Der Widerruf des Testaments im angelsächsischen materiellen und internationalen Privatrecht. Diss. jur. Basel 1957.

Duitsland

- Bergdolt C.* — Preuseisches Wasserrecht. Schadenersatz, Gemeinverbrauch, Verleihung, Ausbau von Wasserläufen. — Köln, O. Schmid, 1957.
- Cohnitz W.G.* — Der Verteidiger in Jugendsachen. — Darmstadt, Luchterhand 1957.
- Erdmann G.* — Die Entwicklung der deutschen Sozialgesetzgebung. 2., erw. Aufl. — Göttingen, Munster-schmidt 1957.
- Esjot W.* — Patente und Gebrauchsmuster in Frage und Antwort. — Minden (Westf.), Philler 1957.
- Fabricius E.* — Architektenspiegel. Um d. Rechtsstellung d. Architekten. 3. erg. Aufl. — Düsseldorf, Werner 1957.
- Flatten H.* — Irrtum und Täuschung bei der Eheschließung nach kanonischem Recht. — Paderborn, Schöningh 1957.
- Funck W.* — Systematische Fundstellenverzeichnis des Preisrechts nach dem Generalaktenplan der Preisbehörden. 4., neu bearb. Aufl. Stand 1. April 1957. — Stuttgart, Forkel 1957.
- Glaser H.* — Rechtsprechung aus dem Miet- und Wohnungsrecht 1955-56. — Düsseldorf, Werner 1957.
- Hinrichsen K.* — Einführung in das Jugendkriminalrecht. — Berlin, Luchterhand.
- Hoeres O.J.* — Familienmitglieder als Angestellte und Teilhaber. Steuerliche Vor- u. Nachteile. Nachtr. 2. — Wiesbaden, Gabler 1957.
- Langer K.A.* — Die Mankohaftung. — Hamburg, Hanseatische Verl. — Anst. 1957.
- Müller G.* — Der Anwalt im Verfahren vor den Gerichten für Arbeitssachen. — Heidelberg, Verl. Ges. «Recht u. Wirtschaft» 1957.
- Rie R.* — Der Wiener Kongress und das Völkerrecht. — Bonn, Röhrscheid 1957.
- Scholz H.* — Das Recht der Kreditsicherung. — 2., neugefasste Aufl. Berlin, E. Schmidt.

TAALKUNDIGE KRONIEK

MARGINALIA

Tot welke moeilijkheden bij de toepassing der wet een onnauwkeurig of slordig spraakgebruik aanleiding geeft, is aan iedere rechtsgleerde bekend.

[De Nederlandse Rechtstaal. (Verslag van de rechtstaalcommissie der Ned. Juristenvereniging — Den Haag, Belinfante, 1916) p. 51.]

1. Gelet op ons tussenvonnis dd. 10 januari ll., het verhoor der partijen bevelende...

Het tegenwoordig deelwoord wordt in zulke gevallen slechts bij uitzondering gebruikt. Het Nederlands geeft de voorkeur aan een ondergeschikte zin, hier **dat het verhoor der partijen beval**.

Ook wordt hiermee ondubbelzinnigheid bereikt, want in de volgende zin luidt het, **overwegende...**

hetwelk niet slaat op *het vonnis van 10/1*. Er zou twijfel kunnen ontstaan betreffende het onderwerp van *bevelende*.

2. Overwegende dat verweerder antwoordt met een *wedereis* waarin hij *opwerpt* niets meer verschuldigd te zijn...

Opwerpen heeft minder de betekenis van *tegenwerpen* dan van *te berde brengen*. Als men bedoelt dat de verweerder de beweringen van aanlegger bestreed met wat hij zegde, zou men beter **tegenwerpt** gebruiken; bedoelt men slechts *opperen*, dan kan *opwerpen* blijven staan (gedurende een gesprek een vraag *opwerpen*).

3. Overwegende dat om de wettelijke schuldvergelijking t.t.z. die van rechtswege plaats heeft te kunnen in roepen er volgende voorwaarden dienen verwezenlijkt te worden: art. 1291 B. W.

- Ten minste een komma na *dat* en na *inroepen*,
- Gedachtenstreepje vóór t.t.z. en na *heeft* (tussenzin),
- t.t.z. is Frans (*c'est à dire*); Het Nederlands zegt d.i. of d.w.z.,
- er is niet nodig (niet onbepaald).

Te kunnen inroepen. De zin, zoals hij er staat zegt dat de voorwaarden dienen verwezenlijkt te worden opdat zij (de voorwaarden) de wettelijke schuldvergelijking zouden kunnen inroepen. (Vgl. b.v.: *Hij moest meerderjarig zijn om zijn recht te kunnen inroepen*.) Er is slechts één onderwerp uitgedrukt. Men had beter gezegd: *Overwegende dat volgende voorwaarden dienen verwezenlijkt te worden, wil men de wettelijke schuldvergelijking — d.i.... — kunnen inroepen*.

4. Dat *anderzijds* de gerechtelijke schuldvergelijking *degene* is die uitgesproken wordt door de rechter...; en de rechtbank de gegrondheid van de *wedereis* *erkennende*, de twee schulden in haar vonnis tot hun gelijk bedrag vergelijkt.

- **Anderzijds** wordt algemeen beschouwd als een Germanisme (*Andererseits*); men raadt in plaats daarvan *Aan de andere kant* aan.
- **degene**: hier is een bepaling aankondigend voornaamwoord met meer nadruk nodig, b.v.: *deze die of diegene die*. Vgl.: *Is hij degene die komen moest?* en *de gerechtelijke schuldvergelijking is diegene die uitgesproken wordt*...
- en de rechtbank de gegrondheid van de *wedereis* *erkennende*,...

Constructie die onnederlands is en aanleiding kan geven tot dubbelzinnigheid. (Toegegeven dat hier het woord *vonnis* misverstand uitsluit; wat echter het absolute verkeerdt zijn van de constructie niet vermindert.)

Twee betekenissen zijn mogelijk naargelang de plaatsing van de komma's:

1. en, de rechtbank de gegrondheid van de *wedereis* *erkennende*, in haar vonnis... *vergelijkt*. Het gedeelte tussen komma's is een bepaling bij een zin met als werkwoord *vergelijkt* en als onderwerp *de gedaagde*...
2. en de rechtbank, de gegrondheid van de *wedereis* *erkennende*, *vergelijkt*. Hier is het onderwerp *de rechtbank*, het werkwoord is *vergelijkt*.

Een komma was dus noodzakelijk om ondubbelzinnig te betekenis te bepalen.

Om nu het stijve tegenwoordig deelwoord te

vermijden had men kunnen zeggen: *en de rechtbank die de gegrondheid van de wedereis erkent, de twee schulden etc* (geen komma na rechtbank want er volgt een restrictieve zin);

— de kommapunt vóór *en* is evenmin gewettigd. En luidt een nevenschikte zin in, afhankelijk van *wanneer*. Men had dus hier ook een komma moeten schrijven en misschien *wanneer* herhalen daar de zin zeer lang is.

Resultaat van dat alles:

Dat aan de andere kant de gerechtelijke schuldvergelijking deze is die uitgesproken wordt door de rechter, wanneer de gedaagde van wie een prestatie geëist wordt een wedereis instelt — zoals in casu — en wanneer de rechtbank die de gegrondheid in haar vonnis tot hun gelijk bedrag vergelijkt.

5. de **kliënten** van de handelaar...

Een handelaar heeft klanten; een advocaat, notaris, bankier, etc.... heeft cliënten zoals een dokter patiënten heeft.

6. ... dat het in de praktijk altijd aan de handelaar zal zijn dat de rechter de aanvullende eed zal opdragen.

De betekenisnuance van *opdragen* die het meest de bedoeling van opsteller nabijkomt is *aan iemand aanbieden en in zijn bescherming aanbevelen, aan zijn hoede toevertrouwen*. Deze betekenis geeft Van Dale (Gr. Wdb., p. 1255) en laat daarop volgen: (*rechtst.*) *iem. een eed opdragen, voor de rechter doen zweren*. Tot hiertoe zou alles goed zijn, als het Wdb. niet eveneens zegde: (*indien de rechter het bepaalt, gebruikt men opleggen*).

Daar nu in ons voorbeeld *de rechter* onderwerp is, lijkt het alsof *opdragen* verkeerd gebruikt werd en er zou moeten staan *opleggen*.

De Franse tekst van dewet gebruikt in dit verband doorlopend *déferer*, waarvoor in juridisch verband twee vertalingen gebruikelijk zijn: *opleggen* en *opdragen*. Daar dus Van Dale het geval onderscheidt van de rechter *die het bepaalt* en *rechter* in het voorbeeld onderwerp is, staft dit de voorkeur die hierboven uitgedrukt werd. (In overeenstemming met Van Dale zou dus in artikelen 1357 e.v. B.W. het woord *déferer* de ene keer door *opdragen* de andere keer door *opleggen* moeten vertaald worden, naargelang de betekenis.)

7. Overwegende dat, **rekening houdend met de mondelinge procedure voor het vrederecht, het niet opgaat voor het eerst in schriftelijke besluiten... de bevoegdheid van aanlegster te komen betwisten, dan wanneer ter zitting deze exceptie niet opgeworpen werd; ...**

— **rekening houdend... het niet opgaat...**

het is onderwerp van *opgaat* en dus ook van *rekening houdend*. (Vgl. *Rekening houdend met zijn toestand, heeft hij besloten*...)

Het is natuurlijk de persoon (rechter) die oordeelt dat *het niet opgaat*, die ook *rekening houden* heeft...

Daarom had er moeten staan: *als men rekening houdt*...

— **dan wanneer**

dan is hier overbodig. *Wanneer* kan het alleen doen. Eventueel kon men het vervangen door *terwijl* wat iets meer de tegenstelling suggereert tussen het stilzwijgen ter zitting en de reactie in de schriftelijke besluiten.

Resultaat

Overwegend dat het, wanneer men rekening houdt met de mondelinge procedure voor het vrederecht, het niet opgaat voor het eerst in schriftelijke besluiten... de bevoegdheid van aanlegster te komen betwisten, terwijl ter zitting deze exceptie niet opgeworpen werd...

8. Wanneer partijen in de loop van een geding een regeling zijn overeengekomen...

Overeenkomen met als voorwerp een substantief gaat niet, wel met een infinitief + te (vgl. overeenkomen te betalen)...

Men had kunnen schrijven: een regeling getroffen hebben — Het betreffende een regeling eens zijn geworden — betreffende een regeling zijn overeengekomen...

8. In geval van node

node bestaat nog slechts in een uitdrukking als van *node* (nodig) hebben...

De goede uitdrukking is hier in geval van nood.

10. rechtdoende ten gronde

(Vgl. Zij staarde ten gronde = naar de grond = richting). Men zou kunnen zeggen *rechtsprekend over de grond, over de feiten*.

11. ...aanlegger in verbreking veroordeeld heeft om aan de burgerlijke partij ... te betalen ... dan wanneer de burgerlijke partij geconcludeerd had...

dan wanneer heeft geen betekenis — het bestaat niet.

De Franse tekst geeft *alors que*. Als vertaling zou ook in dit geval best passen *terwijl*, zoals in 7 hierboven.

12. Overwegende dat het aan de rechter over de grond staat soeverein te oordelen.

Staat: Deze jas staat u goed — dat staat niet geeft Van Daele als voorbeelden voor de betekenis kleden, voegen, passen (p. 1700, kol. 2, bet. 5). Het is duidelijk dat de gevoelswaarde van *staan* in deze overweging niet past. Goed ware te schrijven dat het (aan) de rechter toekomt.

J. LELIARD.

MEDEDELINGEN

Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel

Vorige week had onder grote belangstelling de eerste algemene statutaire vergadering plaats van het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel.

Wij delen hieronder de voortreffelijke rede mede die uitgesproken werd te dezer gelegenheid door de algemene voorzitter.

* * *

Dames en Heren,

Op 27 mei jl. heeft het Vlaams Overheidspersoneel van allerlei ministeries en van allerlei graden — een directeur-generaal inbegrepen — in deze zaal het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel opgericht.

Enkele dagen later verkozen de door die vergadering aangeduide raadsleden het bestuur.

Het eerste bestuur van V.V.O. dat, overeenkomstig

de standregelen binnen enkele dagen zal aftreden, heeft een zeer zware opdracht te vervullen gehad.

De eerste opdracht van het bestuur was het vertrouwen te winnen van het personeel van de openbare besturen alsmede het vertrouwen van de openbare opinie.

De taak was niet eenvoudig: men heeft in twijfel getrokken dat iedereen zich in V.V.O. kon thuisvoelen, ongeacht zijn levensbeschouwing; men heeft V.V.O. verdacht met de syndikaten van de openbare diensten te willen concurreren, en tenslotte heeft men V.V.O. beschouwd als een vereniging van op promotie e.a. administratieve voordelen beluste ambtenaren en bambten.

Ondanks een kortstondig beleid van vier maanden is de leiding van V.V.O. erin geslaagd het vertrouwen te winnen.

De samenstelling van het voorlopig beschermkomitee getuigt van dit vertrouwen: de voornaamste Vlaamse personaliteiten van alle opinies stellen hun verwachtingen in V.V.O.

Dat de toezegging van deze personaliteiten door hen niet als een formaliteit werd beschouwd bewijzen de brieven en tussenkomsten van de beschermleden welke hun advies te kennen gegeven hebben betreffende de aktieplannen van V.V.O.

Om het vertrouwen van deze personaliteiten van de Vlaamse gemeenschap en van het overheidspersoneel te winnen heeft V.V.O. zich tot tweemaal toe tot de openbare opinie gericht.

Ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken heeft uw algemene voorzitter een radio-toespraak gehouden waarin hij duidelijk gemaakt heeft welke betekenis V.V.O. aan de taalwet in bestuurszaken hecht:

«De Vlaamse bevolking, aldus uw voorzitter, heeft het aan de taalwet van 28 juni 1932 te danken dat ze door alle overheidsdiensten in het Vlaamse land kan en moet worden begrepen en te woord gestaan. Sinds 1932 moeten inderdaad alle beambten, welke aan de loketten of elders met het publiek in kontakt komen, Nederlandstalig zijn. Dit geldt voor de vier Vlaamse provincies alsmede voor de arrondissementen Leuven en Brussel. Voor de Vlaamse bevolking van de Brusselsse agglomeratie en van de tweetalige op de taalgrens liggende gemeenten geldt dezelfde stelregel.

»De Vlaamse bevolking, zei verder uw voorzitter, heeft ook aan de wet van 1932 te danken dat ze de zekerheid heeft dat alle ministeriële diensten en openbare rijksinstellingen, die te Brussel gevestigd zijn, alle in het Nederlands gestelde brieven en bescheiden in deze taal moeten kunnen lezen, onderzoeken en kunnen beantwoorden. Want sinds 1932 zijn het Nederlandstalige ambtenaren en beambten die te Brussel alle uit het Vlaamse land komende brieven moeten behandelen.»

Met deze woorden heeft V.V.O. de Vlaamse gemeenschap herinnerd dat de wet op het gebruik der talen in bestuurszaken zowel aan de Vlaamsprekenden als de Fransprekenden het recht heeft gewaarborgd zich in zijn moedertaal aan de administratie verstaanbaar te maken en in zijn moedertaal uitleg te krijgen van de administratie.

Ondanks de taalwet gebeurt het evenwel al te dikwijls dat slechts Franssprekende geadministreerden *persoonlijk* toegang vinden tot de Franssprekende ambtenaren en beambten die geen Nederlands kennen, terwijl de Vlaamssprekende geadministreerden slechts door een ondergeschikte kunnen ontvangen worden.

Ondanks de taalwet gebeurt het nog al te dikwijls dat Franssprekende ambtenaren en beambten die geen Nederlands kennen, persoonlijk een beslissing nemen over Franse brieven terwijl de beslissing over Vlaamse brieven aan ondergeschikten wordt overgelaten.

Niet in rechte, maar wel in feite halen de Franssprekende geadministreerden voordeel uit deze praktijk.

Ik zie maar één oplossing om een einde te maken aan deze discriminatie waarvan de Vlaamssprekende geadministreerde het slachtoffer is: vermits men aan de Franstalige ambtenaren en beambten die het Nederlands niet kennen niet kan opleggen dat zij Vlaamssprekende geadministreerden zouden ontvangen, moet men bekomen dat de taalwet eerlijk worde toegepast daar waar zij zegt dat de zaken van de Vlaamse gemeenschap, met inbegrip van de francophone minderheid uitsluitend door de handen van Vlaamse ambtenaren en beambten moeten gaan.

Het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel heeft zijn plicht dienaangaande begrepen en op 31 juli jl. heeft het tijdens een perskonferentie een resolutie bekendgemaakt waarvan hierna de tekst:

« De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken van 28 juni 1932 en de onderrichtingen van de Minister van Binnenlandse Zaken verplichten de hoofdbesturen en de ermee gelijkgestelde diensten:

1° de in de Vlaamse taalstreek gelocaliseerde zaken in het Nederlands te stellen zonder hulp van vertalers;

2° de algemene zaken in de taal van de behandelende ambtenaar of beambte te behandelen.

» V.V.O. maakt bekend dat het voor de stipte naleving van deze stelregels opkomt.

» De hoofden van de departementen en ermee gelijkgestelde diensten worden er attent op gemaakt dat door de benoemingen en bevorderingen waartoe voortaan zal overgegaan worden de stipte toepassing van deze beginselen niet mag verhinderd worden: de onwetendheid van de Nederlandse taal in hoofde van de voortaan benoemde of bevorderde beambten en ambtenaren mag niet meer als reden ingeroepen worden om de stipte toepassing van de taalwet uit te stellen. »

Tot daar de tekst van de resolutie, welke door pers en radio bekend gemaakt werd.

Wanneer een Vlaamse ambtenaar of een Vlaamse beambte bevindt dat thans in voorbereiding zijnde benoemingen of bevorderingen van Nederlandsonkundigen tot gevolg kunnen hebben dat de Vlaamse geadministreerde niet met dezelfde voorkomenheid zal worden behandeld als de Franstalige geadministreerde, hij verwittige het Verbond van het Vlaams Overheidspersoneel, dit is zijn plicht. Het Verbond zal ervoor zorgen dat het belang van de Vlaamse gemeenschap niet verwaarloosd of geschaad worde.

De Vlaamse ambtenaren en beambten zijn in dienst van alle leden van de Belgische staatsgemeenschap, maar dat geadministreerden van de Vlaamse gemeenschap als tweederangsburgers worden behandeld, zullen zij niet dulden, en zij zullen evenmin dulden dat zijzelf als tweederangsburgers worden behandeld.

Een Vlaamse geadministreerde is een Franstalige geadministreerde waard.

Het Vlaams Overheidspersoneel is het Franstalig Overheidspersoneel waard.

Ik dank U.

Brussel, 8 oktober 1957.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België: n° 4 - 1957:

Cyriel Van Camp, De Onderzoekrechter (vervolg).

Tijdschrift voor sociaal recht en van de Arbeids-gerechten: n° 6:

Horion P., La liberté syndicale et les accords collectifs du travail. — A. Delpérée, L'organisation des mouvements de main d'oeuvre. — R. Geysen, L'unification et la simplification des législations sociales.

Nederlands Juristenblad: afl. 34 - 12 oktober 1957:

Mr J. Meursing, Vereenvoudiging van de gratis-admissie-procedure. — Mr Dr W. Diamand, De betekenis van het Bundesrückerstattungsgesetz (BRUG) voor Nederlandse Nazislachtoffers. — C. P. F. Was, Art. 28 W.v.R. — Prof. Mr J. M. van Bemmelen, Het gevangeniswezen in 1956. — Mr J. H. Blaauw, Cijfers en uittreksels uit de registers van de burgerlijke stand.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: n° 4508 - 12 oktober 1957:

Prof. Mr S. N. van Opstall, Hoe houdt men oude stichtingen in het leven (V). — M. Drukker, De fiscale consequenties van: (I) de slotactie van het rechtsherstel van effecten; (II) de uitkeringen ingevolge het Bundesentschädigungsgesetz door de Duitse Bondsrepubliek.

Journal des Tribunaux: n° 4164 - 13 octobre 1957:

René Tahon, Propos de Procédure pénale. — Jurisprudence.

Revue de droit pénal et de criminologie: n° 1 - octobre 1957:

Jacques Verhaegen, Les impasses du Droit International pénal. — Dr Pierre Levaux, Contribution à l'étude du comportement psycho-moteur de l'homme sous l'influence de l'alcool. — Dr Christo P. Yotis, Le droit pénal Hellénique.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation: 32e cahier - 5 octobre 1957:

Henri Desbois, La loi du 11 mars 1957 sur la propriété littéraire et artistique.

Juris Classeur Périodique. - La semaine juridique: n° 41 - 9 octobre 1957:

André Ponsard, Sur quelques difficultés relatives à l'interprétation des testaments: le rôle du juge dans la détermination du légataire ou du bénéficiaire d'une charge.